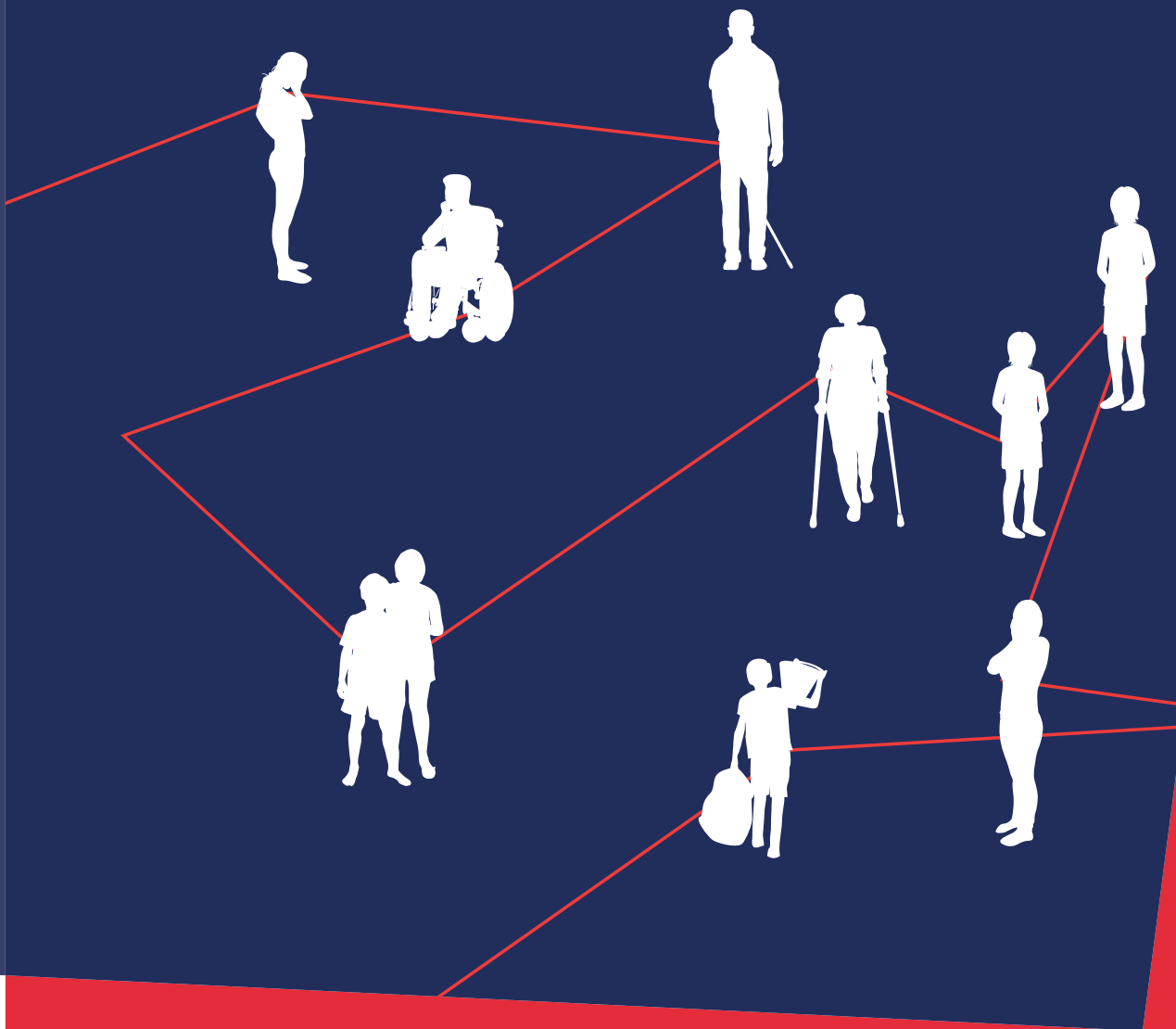

การศึกษา เรื่องความเชื่อมโยง ระหว่าง**ความพิการ**และ **การค้ามนุษย์** ในอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย

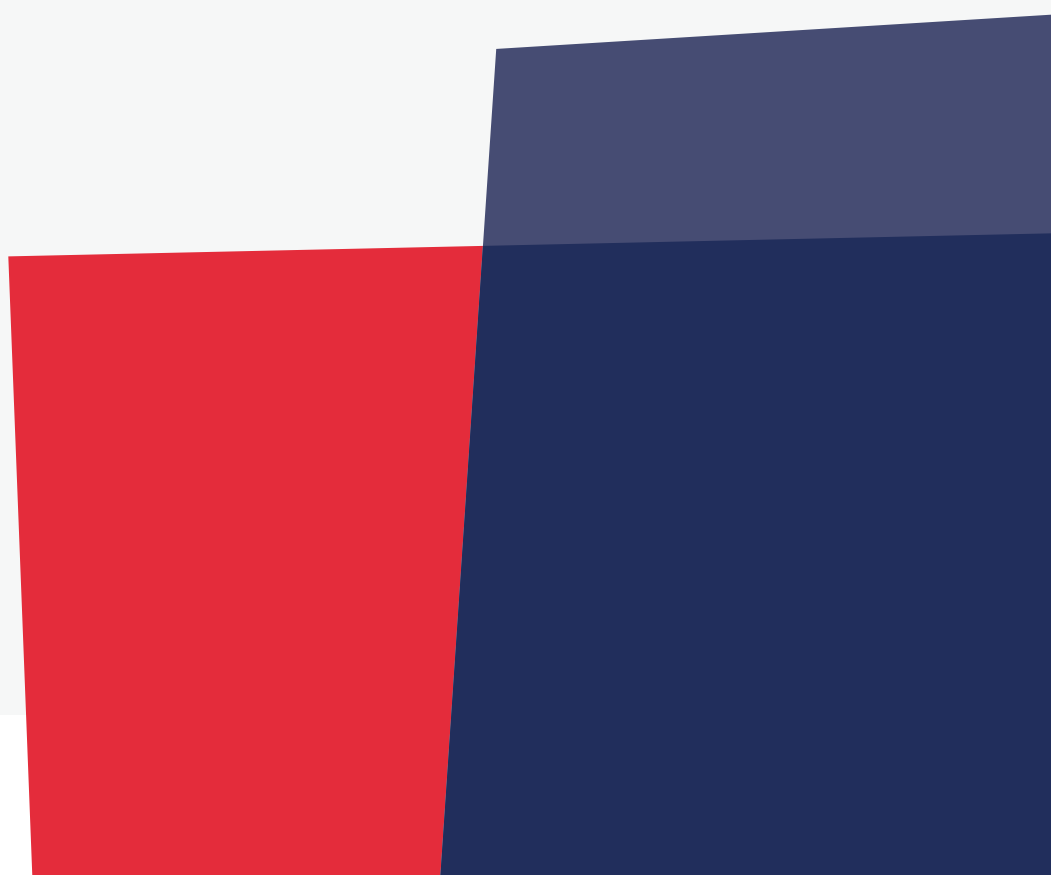

2024

Disclaimer: This study was conducted by the Australian Government funded ASEAN-Australia Counter Trafficking program (ASEAN-ACT) in partnership with La Trobe University. The views expressed in this study are the authors' alone and are not necessarily the view of the Australian Government.

Images re-produced in this publication have been sourced from Canva.

การศึกษา
เรื่องความเชื่อมโยง
ระหว่างความพิการ และ
การค้ามนุษย์ ในอินโดนีเซีย
ฟิลิปปินส์ และไทย

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ	X
ข้อค้นพบสำคัญและข้อเสนอแนะ	XI
คำนำ.....	1
ความพิการและการค้ามนุษย์: หลักฐานจากงานวิจัยทั่วโลก	7
บุคคลที่มีความพิการในฐานะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	8
การค้ามนุษย์นำไปสู่ความพิการ.....	10
ความพิการและการค้ามนุษย์ในอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย	14
ทำความเข้าใจปัญหา.....	15
การประเมินการตอบสนอง	39
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	66
ข้อเสนอแนะในระดับภูมิภาค.....	68
ข้อเสนอแนะตามลำดับความสำคัญในแต่ละประเทศ.....	69
บรรณานุกรม.....	73
ภาคผนวก	86
ภาคผนวก 1: รายการผู้เข้าร่วมในงานวิจัย	86
ภาคผนวก 2: ข้อเสนอแนะระดับประเทศฉบับเต็ม.....	93

สารบัญภาพ ตาราง และ กล่องข้อมูล

ภาพประกอบ 1: ระเบียบวิธีวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักที่หารือ.....	3
ตาราง 1: สถานที่ดำเนินงานวิจัย.....	5
ตาราง 2: ตราสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยให้สัตยาบัน	39
ตาราง 3: การให้สัตยาบันในอนุสัญญาหลักขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ.....	41
ตาราง 4: กฎหมายระดับชาติและบทบัญญัติว่าด้วยคนพิการ.....	44
ตาราง 5: กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์.....	45
ตาราง 6: กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่กลายเป็นคนพิการ	47
กล่องข้อมูล 1: นิยามคำสำคัญ.....	1
กล่องข้อมูล 2: เข้าใจความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์.....	8
กล่องข้อมูล 3: ความพิการและ “การใช้ประโยชน์จากความเปราะบางของผู้อื่น”	9
กล่องข้อมูล 4: ยอดภูเขาน้ำแข็ง: ความท้าทายในการวัดขอบเขตของการค้ามนุษย์	16
กล่องข้อมูล 5: “ฉันกลับบ้านไม่ได้แล้ว”: เรื่องราวของซิติ.....	20
กล่องข้อมูล 6: “เขาบอกว่าฉันต้องทำงานเพื่อชดใช้เงินคืน”: เรื่องราวของดาว	21
กล่องข้อมูล 7: บริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์มือถือเป็นอุปสรรคต่อการคัดแยก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศทางออนไลน์	22
กล่องข้อมูล 8: “นายจ้างไม่เคยจ่ายค่าแรง”	23
กล่องข้อมูล 9: “พวกเขาบอกว่าผมจะได้ไปโรงเรียน”: เรื่องราวของโปรส.....	24
กล่องข้อมูล 10: การเผชิญกับความรุนแรงและสภาพการทำงานที่เลวร้าย.....	27

กล่องข้อมูล 11: “พวกเราต้องนอนในระหว่างที่ไ้เก็บปลา”: เรื่องราวของสุพาร์ดี.....	28
กล่องข้อมูล 12: “พวกเราเจ็ดคนหนีออกมาได้”: เรื่องราวของหม่อง	29
กล่องข้อมูล 13: “เราก็มารู้จะเอาเงินที่ไหนประทังชีวิต”: เรื่องราวของเจต.....	31
กล่องข้อมูล 14: “พวกเขาไม่มีเงินจ้างคนดูแลลูก”	32
กล่องข้อมูล 15: “ฉันสมัครทุกปี แต่ก็ถูกปฏิเสธมาตลอด”	33
กล่องข้อมูล 16: “บางครั้งพวกเขาก็เชื่อใจคนผิด”	34
กล่องข้อมูล 17: การทำงานร่วมกับองค์กรคนพิการเพื่อให้การป้องกัน ครอบคลุมถึงความพิการมากขึ้น	35
กล่องข้อมูล 18: “มีงานดี ๆ ให้ทำอยู่ไม่มากนัก”	36
กล่องข้อมูล 19: “พวกเขาหาเงินได้ไม่พอเลี้ยงตัวเองด้วยซ้ำ”	37
กล่องข้อมูล 20: ตราสารสิทธิมนุษยชนและเอกสารต่าง ๆ ในระดับอาเซียน.....	42
กล่องข้อมูล 21: “ทำไมถึงไม่ร้องเรียน”	51
กล่องข้อมูล 22: แนวทางประสานงานเพื่อให้บริการผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ	54
กล่องข้อมูล 23: “เธอเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก แต่ไม่มีใครดูแลเธอเลย”	55
กล่องข้อมูล 24: การสนับสนุนจากเพื่อนช่วยฟื้นฟูผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	56
กล่องข้อมูล 25: บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการให้บริการผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์	57
กล่องข้อมูล 26: การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการเป็นความท้าทายหลัก ในการรับประกันว่ากระบวนการทางกฎหมายเข้าถึงได้และครอบคลุม	63
กล่องข้อมูล 27: ความพิการและองค์ประกอบของ “วิธีการ” ในการค้ามนุษย์	64
กล่องข้อมูล 28: ล่ามถ่ายทอดสำหรับคนหูหนวก (DEAF RELAY INTERPRETER) ช่วยจัดการความท้าทายด้านการสื่อสารในฟิลิปปินส์	65

ตัวย่อ

ACTIP	อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก
ASEAN	สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
GEDSI	ความเท่าเทียมทางเพศ ความพิการ และความครอบคลุมทางสังคม
IACAT	สภาประสานงานระหว่างหน่วยงานเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (ประเทศฟิลิปปินส์)
IOM	องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน
NGO	องค์กรพัฒนาเอกชน
OPD	องค์กรของคนพิการ
SBMI	สหภาพแรงงานข้ามชาติอินโดนีเซีย (Serikat Buruh Migran Indonesia)
TIP	การค้ามนุษย์
UN	องค์การสหประชาชาติ
UNCRPD	อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของคนพิการ
UNICEF	กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยเอลิซาเบธ แจ็คสัน, แอ็บเนอร์ เมนลาพาซ, ซูซู ไชดาห์, และอลิสซา คิวาร์

ทางโครงการอาเซียน-ออสเตรเลียเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (ASEAN-ACT) และคณะผู้เขียนรายงานฉบับนี้ขอแสดงความขอบคุณคณะกรรมการที่ปรึกษางานวิจัยสำหรับการชี้แนะแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ อาทิ ตัวแทนประเทศไทยในการประชุมเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสอาเซียนด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนา (คุณปฐมพงษ์ พงษ์บุรณกิจ) และเจ้าหน้าที่จากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประเทศไทย ตัวแทนคณะกรรมการการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจากประเทศอินโดนีเซีย (คุณยูนิ วาห์ยูนิงรัม) และจากประเทศไทย (ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา พงศาพิชญ์) ตัวแทนประเทศฟิลิปปินส์ในการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (คุณลิลเลียน เดอ ลีออน) และ คุณโรนัลโด แม็กซาเคย์ (กระทรวงมหาดไทยและการปกครองส่วนท้องถิ่น ประเทศฟิลิปปินส์) และคุณเสาวลักษณ์ ทองก๊วย สมาชิกคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติ ทั้งยังเป็นผู้ก่อตั้งและสมาชิกคณะกรรมการขับเคลื่อนการประชุมอาเซียนเพื่อคนพิการ (ASEAN Disability Forum) และสมาชิกคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

และขอขอบพระคุณวิทยากรและผู้เข้าร่วมทุกท่านในการประชุมนานาชาติว่าด้วยการเชื่อมโยงความพิการและการค้ามนุษย์ (International Conference on the Nexus of Disability and Trafficking in Persons) ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 6-7 ธันวาคม พ.ศ. 2566 ณ กรุงเทพมหานคร ความคิดเห็นและข้อมูลเชิงลึกจากท่านช่วยเป็นข้อมูลที่คณะผู้วิจัยนำมาใช้ประกอบการศึกษาครั้งนี้

บุคลากรจาก ASEAN-ACT ได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ตลอดทุกขั้นตอนของการศึกษาวิจัยด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะคุณจิตาภา มีเพียร (ประเทศไทย) คุณเชอร์ลีย์ แอนน์ อะบาร์เกซ (ฟิลิปปินส์) และคุณอินดาห์ อาเลีย (อินโดนีเซีย) และขอขอบคุณคุณนุรุล คอยเรีย ผู้อำนวยการด้านความเท่าเทียมทางเพศ ความพิการและความครอบคลุมทางสังคม และสิทธิผู้เสียหายจาก ASEAN-ACT ที่ช่วยจัดการภาพรวมของงานวิจัย

ในครั้งนี้ ตลอดจนคุณดาร์ลีน พาจาร์โตและคุณพอล บัคลีย์ สำหรับความคิดเห็นต่อข้อค้นพบฉบับร่างของงานวิจัยและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ยิ่งไปกว่านั้น การทำงานวิจัยครั้งนี้ได้รับความช่วยเหลือจากคุณเชรีนา ฟอร์ดและคุณอเล็กซ์ กายลส์ จากมหาวิทยาลัย La Trobe

สุดท้ายนี้ ขอแสดงความขอบคุณอย่างสุดซึ้งต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ตลอดจนบุคลากรจากองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรคนพิการ และองค์กรระหว่างประเทศทุกท่านที่มาร่วมแบ่งปันความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของท่านกับคณะผู้วิจัยระหว่างการสัมภาษณ์ การอภิปรายกลุ่มย่อย การประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญ และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาในเบื้องต้น และขอขอบพระคุณผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้ง 24 ท่านที่กรุณามาร่วมแบ่งปันเรื่องราวของท่านกับเรามา ณ ที่นี้ด้วยคะ

ลูเซีย เพโตรเพาลี

ผู้อำนวยการโครงการอาเซียน-ออสเตรเลียเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์

ข้อค้นพบสำคัญและ ข้อเสนอแนะ

หลักฐานของความเชื่อมโยงระหว่างความพิการและการค้ามนุษย์

- แม้การศึกษาเรื่องคนพิการที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ข้อมูลที่พบแสดงให้เห็นว่าความพิการอาจส่งผลให้บุคคลหนึ่งมีความเสี่ยงสูงต่อการค้ามนุษย์
- มีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาผลกระทบของการค้ามนุษย์ต่อสุขภาพกายและใจ งานวิจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มักประสบกับการล่วงละเมิดทางกาย ทางเพศ และทางจิตใจ ตลอดจนอาการบาดเจ็บจากการทำงาน และขาดแคลนโอกาสในการรักษาพยาบาล สิ่งเหล่านี้อาจนำไปสู่ความพิการได้ในเวลาต่อมา โดยเฉพาะเมื่อผู้เสียหายไม่ได้รับการดูแล
- การได้มาซึ่งจำนวนทั้งหมดของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการในภูมิภาคอาเซียนเป็นเรื่องยาก โดยมีสองอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ ความท้าทายในการคัดแยกผู้เสียหายที่เป็นคนพิการ และข้อมูลที่มีนั้นไม่ได้มีการจำแนกประเภทตามลักษณะของความพิการอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในงานด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์และกลุ่มคนที่ทำงานด้านความพิการขาดแคลนความเชื่อมโยงในการทำงานระหว่างกันอีกด้วย

รูปแบบของการค้ามนุษย์

- คนพิการเผชิญกับการค้ามนุษย์ทุกรูปแบบ ขณะที่ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงที่มีความพิการทางสติปัญญา ทางพัฒนาการหรือการเรียนรู้ และทางจิตสังคม (สุขภาพจิต) มีความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์เพื่อค้าประเวณีมากเป็นพิเศษ การศึกษาพบว่าการค้ามนุษย์ในบุคคลที่มีความพิการมักมีคนในครอบครัวเป็นผู้ก่อเหตุ
- แรงงานข้ามชาติที่ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศหรือทางแรงงาน มักประสบกับความรุนแรงทางกาย จิตใจ และทางเพศ หรือมีสภาพการทำงานที่อันตรายหรือเป็นภัยต่อสุขภาพ ทำให้มีบาดแผล อาการเจ็บป่วย หรือบาดเจ็บทางจิตใจซึ่งอาจนำไปสู่ความพิการได้ ผลกระทบทางจิตใจของการค้ามนุษย์ยิ่งเลวร้ายลงไปอีกเนื่องจากความท้าทายในการเข้าถึงบริการดูแลสุขภาพจิต และการติตราที่มากับประเด็นปัญหาสุขภาพจิตในภูมิภาคนี้

ความเปราะบาง/ความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์

- คนพิการและครอบครัวมีความยากจนมากกว่า ซึ่งสัมพันธ์กับความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์อย่างมาก
- ข้อจำกัดในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพหมายความว่าคนพิการอาจไม่มีทักษะและความรู้ในการตัดสินใจว่าตนตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกแสวงหาประโยชน์หรือไม่จึงอาจเสี่ยงต่อการถูกผู้ค้ามนุษย์ล่อลวงโดยให้สัญญาว่าจะหางานให้ทำมากกว่าคนทั่วไป ทั้งยังอาจไม่ตระหนักถึงสิทธิของตนเองเท่าที่ควร ซึ่งรวมถึงสิทธิทางเพศและสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ ยิ่งไปกว่านั้น การขาดแคลนข้อมูลเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ที่เข้าถึงได้และเข้าใจได้ง่ายสำหรับคนพิการโดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้ปัญหาข้างต้นเลวร้ายลงไปอีก
- คนพิการมักมีทางเลือกน้อยกว่าในการหางานที่เหมาะสม (decent work) หรืออาจประสบการเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน ซึ่งทำให้ปัญหาความยากจนแย่ลง และทำให้คนกลุ่มนี้เสี่ยงต่อการถูกผู้ค้ามนุษย์ล่อลวงโดยให้สัญญาว่าจะหางานให้ทำ
- เพศสภาพและอายุเป็นปัจจัยที่ทำให้คนพิการเผชิญความเสี่ยงต่อรูปแบบการค้ามนุษย์ที่แตกต่างกัน
- บุคคลที่มีความบกพร่องบางลักษณะอาจเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่มากกว่า และบุคคลที่มีความพิการทางสติปัญญาหรือทางการเรียนรู้ และความพิการทางจิตสังคมดูเหมือนจะเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางสูงที่สุดกลุ่มหนึ่ง

กฎหมายและข้อบังคับที่คุ้มครองคนพิการ

- อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยต่างให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติ (United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, UNCRPD) และมีกฎหมายแห่งชาติว่าด้วยความพิการซึ่งกำหนดสิทธิและการคุ้มครองแก่คนพิการ แม้ว่าการอนุวัติสิทธิเหล่านี้อย่างเต็มที่ยังคงเป็นข้อท้าทายอยู่
- กฎหมายว่าด้วยการค้ามนุษย์ของทั้งสามประเทศยอมรับเป็นนัยว่าคนพิการเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการค้ามนุษย์
- กฎหมายแรงงาน กฎหมายคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ และกฎหมายคุ้มครองสตรีและเด็กจากความรุนแรง การล่วงละเมิดและการแสวงหาประโยชน์ ได้ให้การคุ้มครองเพิ่มเติม รวมถึงบทบัญญัติที่เอื้อต่อการดำเนินคดี

อุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการ

- กระบวนการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ดำเนินการอยู่มีโอกาสสูงมากที่จะเกิดความผิดพลาดในการคัดแยกคนพิการจำนวนมาก และหากคนกลุ่มนี้ไม่ได้รับการคัดแยกอย่างเป็นทางการ จะส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ อย่างเต็มรูปแบบที่มีให้กับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามไปด้วย
- ผู้ให้บริการทั้งภาครัฐและจากองค์กรพัฒนาเอกชนต่างเผชิญปัญหาเรื่องงบประมาณและการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ และยังมีศักยภาพจำกัดในการตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของคนพิการ การให้การดูแลทางจิตวิทยาและทางจิตเวช ตลอดจนการดูแลเด็กพิการถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง ทั้งยังมีความท้าทายในการดูแลสุขภาพกายและใจในระยะยาว โดยเฉพาะในพื้นที่นอกเมืองใหญ่ ๆ อีกด้วย

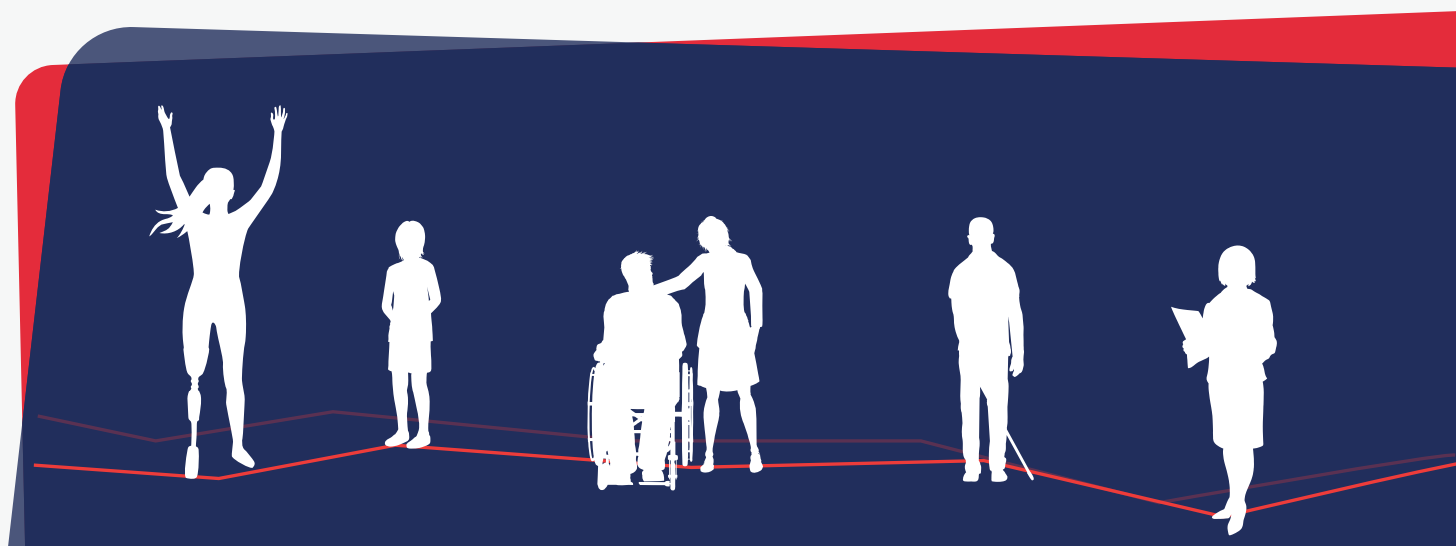
- การกลับคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการเป็นเรื่องท้าทายมาก หากคนในครอบครัวมีส่วนรู้เห็นในการค้ามนุษย์นั้น ทั้งยังมีความเสี่ยงที่จะถูกค้ามนุษย์ซ้ำสูงมากเมื่อไม่มีการแก้ไขปัจจัยขับเคลื่อนพื้นฐานอื่น ๆ อาทิ ความยากจน การขาดแคลนการศึกษา และมีปัญหาโอกาสในการจ้างงานและการหาเลี้ยงชีพอย่างจำกัด
- ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการต้องเผชิญกับความท้าทายมากมายในการเข้าถึงความยุติธรรม รวมถึงการขาดแคลนการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายและการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผล (reasonable accommodation) ตลอดจนความท้าทายในการสื่อสาร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำคัญของรายงานฉบับนี้ ได้แก่:

- เพิ่มการตระหนักรู้เรื่องการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์ในกลุ่มคนพิการ
- จัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด่านหน้าในการสร้างความเข้าใจเรื่องการค้ามนุษย์และแสวงหาประโยชน์จากคนพิการ รวมถึงการให้บริการที่เข้าถึงได้และครอบคลุมทางสังคมที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของคนกลุ่มนี้
- รวมการใช้ชุดคำถามแบบสั้นเรื่องความพิการฉบับปรับปรุงของกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group Short Set of Questions on Functioning – Enhanced) หรือชุดคำถามความพิการของเด็ก (Child Functioning Module) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ไว้ในกระบวนการคัดกรองและคัดแยก เพื่อปรับปรุงการคัดแยกความพิการและเพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องความพิการได้
- เสริมสร้างการให้บริการสนับสนุนทางด้านจิตวิทยา จิตเวช และจิตสังคม รวมถึงผ่านบริการสาธารณสุขทางไกลและตัวเลือกการให้บริการในชุมชน
- จัดให้มีการให้ความช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินคดี ตั้งแต่การสืบสวนสอบสวนไปจนถึงการตัดสินโทษ
- เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในภูมิภาค ว่าด้วยการป้องกันการคุ้มครอง และการดำเนินคดี

คำนำ

การค้ามนุษย์ส่งผลกระทบต่อผู้คนทุกเพศสภาพ ช่วงวัย และระดับการศึกษา แต่กลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดมักเป็นผู้ที่ประสบกับความยากจน ได้รับโอกาสในการทำงานที่มีคุณค่าน้อยกว่า หรือมาจากกลุ่มคนชายขอบในสังคม อันหมายรวมถึงคนพิการด้วยนั่นเอง¹

แม้จะมีความก้าวหน้าในการทำความเข้าใจลักษณะของการค้ามนุษย์ แต่ความเข้าใจในความเชื่อมโยงระหว่างการค้ามนุษย์และความพิการนั้นยังคงขาดแคลนอยู่มาก ความพิการและการค้ามนุษย์นั้นมาบรรจบกันทั้งสองทางด้วยกัน ประการแรก คนพิการอาจตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เนื่องจากความพิการทำให้ปัญหาความยากจนและการถูกกีดกันจากสังคมเลวร้ายลง หรืออาจนำไปสู่ภาวะแยกโดดเดี่ยวทางสังคมการลดทอนอำนาจ (disempowerment) และการพึ่งพาผู้ดูแล ปัจจัยเหล่านี้อาจผลักดันให้คนพิการมองหาโอกาสทำงานในสถานการณ์ที่อาจมีการแสวงหาประโยชน์ หรือหมายความว่าคนพิการอาจ

ตกอยู่ในความเสี่ยงสูงกว่าที่จะถูกแสวงหาประโยชน์จากบุคคลรอบตัวได้เช่นกัน (Jagoe, Toh and Wylie, 2022; Anthony 2018; OVC and BJA, n.d.) ประการที่สอง บุคคลหนึ่งอาจกลายเป็นคนพิการอันเนื่องมาจากการค้ามนุษย์ได้ (Zimmerman, Hossain and Watts, 2011; Ottisova et al. 2016; García-Vázquez and Meneses-Falcón, 2023) ผู้ที่ถูกค้ามนุษย์หลายรายประสบกับการล่วงละเมิดทางกายทางเพศ และทางจิตใจ รวมทั้งได้รับบาดเจ็บหรือเป็นโรคซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความพิการตามมา โดยเฉพาะเมื่อไม่ได้รับการดูแลรักษาทางการแพทย์ ทางจิตใจ หรือทางจิตเวช รวมทั้งการสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสม

กล่องข้อมูล 1: นิยามคำสำคัญ

คนพิการ

แนวทางในการทำความเข้าใจความพิการในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบความพิการเชิงสังคม (social model of disability) ซึ่งมองว่าความพิการคือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความบกพร่องของบุคคลหนึ่งและอุปสรรคทางสังคม แนวคิดนี้สะท้อนอยู่ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติ (United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, 2006) ซึ่งนิยามคนพิการว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา หรือทางประสาทสัมผัสในระยะยาว ซึ่งเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับอุปสรรคทางสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และอื่น ๆ จะกีดขวางการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น

1 การประมาณจำนวนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อย่างถูกต้องแม่นยำเป็นเรื่องที่ยากมาก ค่าประมาณที่มีการอ้างอิงถึงอย่างแพร่หลายที่สุดคือ รายงานข้อมูลค่าประมาณการเอาคนลงเป็นทาสสมัยใหม่ (Global Estimates of Modern Slavery) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization) กลุ่มสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ Walk Free และองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration) ซึ่งประมาณการว่ามีผู้คนจำนวน 15.1 ล้านคนที่ตกอยู่ในสถานการณ์การใช้แรงงานบังคับ รวมถึงการค้าบริการทางเพศทั่วภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (ILO, Walk Free and IOM, 2022, p. 24) ข้อมูลจากชุดข้อมูลผู้เสียหายจากทั่วโลก (Global Victim Dataset) ของฐานข้อมูลส่วนกลางเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (Counter-Trafficking Data Collaborative) ซึ่งรวมถึงผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับการคัดแยกในปีพ.ศ. 2545 ถึง 2564 ระบุว่าประมาณสามในสี่ของตัวเลขนี้มาจากจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งรวมถึงประเทศในภูมิภาคอาเซียนด้วย (CTDC, 2023).

การค้ามนุษย์

ภายใต้พิธีสารว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรี และเด็กแห่งสหประชาชาติ (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, 2000) หรือพิธีสารแห่งสหประชาชาติ (**UN Protocol**) และ อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (**ASEAN Convention Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children, 2015**) หรืออนุสัญญา ACTIP อาชญากรรมอย่าง “การค้ามนุษย์” นั้นหมายความว่า “การเป็นธุระจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคล ด้วยวิธีการข่มขู่หรือใช้กำลัง หรือ บังคับในรูปแบบอื่น ลักพาตัว นอกลวง หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือใช้ประโยชน์จากความเปราะบางของผู้อื่น หรือโดยให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์” โดยการแสวงหาประโยชน์นั้นรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการค้าประเวณีผู้อื่น หรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศรูปแบบอื่น ๆ การบังคับใช้แรงงานหรือให้บริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำในลักษณะที่คล้ายคลึงกับการเอาคนลงเป็นทาส การบังคับให้เป็นข้าราชการ หรือการบังคับตัดอวัยวะ

ดังนั้นการค้ามนุษย์จึงประกอบด้วยสามองค์ประกอบความผิด ได้แก่ **การกระทำ** (การเป็นธุระจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย การรับไว้ซึ่งบุคคล) **วิธีการ** (การข่มขู่ การใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ การลักพาตัว การนอกลวง การหลอกลวง การใช้ อำนาจในทางมิชอบ หรือใช้ประโยชน์จากความเปราะบางของบุคคลอื่น) และ **วัตถุประสงค์** (การแสวงหาประโยชน์) (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, 2000 Article 3[a])

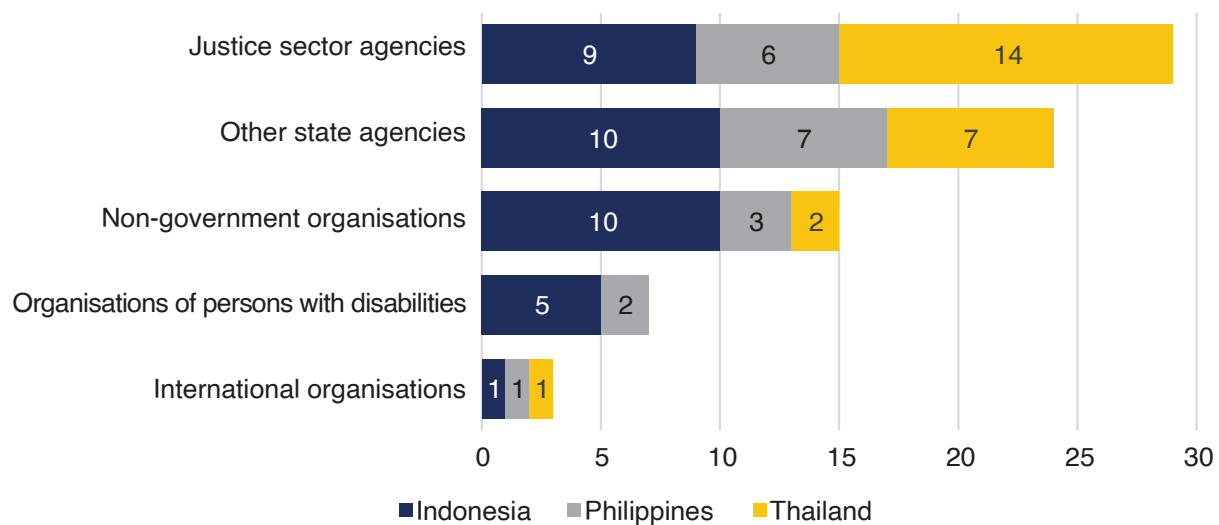
ที่สำคัญ พิธีสารแห่งสหประชาชาติข้อที่ 3 และอนุสัญญา ACTIP ข้อที่ 2 ยังระบุด้วยว่า ไม่สามารถยก**ความยินยอม**ของผู้เสียหายมาเป็นข้ออ้างในกรณีที่มีการใช้การข่มขู่ การใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ การลักพาตัว การนอกลวง การหลอกลวง การใช้อำนาจในทางมิชอบ หรือใช้ประโยชน์จากความเปราะบางของบุคคลอื่น ยิ่งไปกว่านั้น การเป็นธุระจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย การรับไว้ซึ่ง**เด็ก**เพื่อจุดประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ยังถือเป็นการค้ามนุษย์ด้วยเช่นกัน ต่อให้ไม่มีการใช้วิธีการใด ๆ ดังกล่าวก็ตาม

เมื่อเทียบกับความคิดเห็นของผู้คนส่วนใหญ่แล้ว การค้ามนุษย์ไม่จำเป็นต้องมีการเดินทางหรือข้ามพรมแดนแต่อย่างใด หากบุคคลหนึ่งถูกบังคับให้ทำงาน หรือถูกบุคคลอื่น จงใจแสวงหาประโยชน์ (ไม่ว่าจะเพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม) ทั้งที่ไม่เต็มใจ จะถือเป็นการค้ามนุษย์เช่นกัน ยิ่งกว่านั้น ในปีพ.ศ. 2559 กว่าครึ่งของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั่วโลกถูกแสวงหาประโยชน์ในประเทศของตนเอง (UNODC, 2018, p. 41).

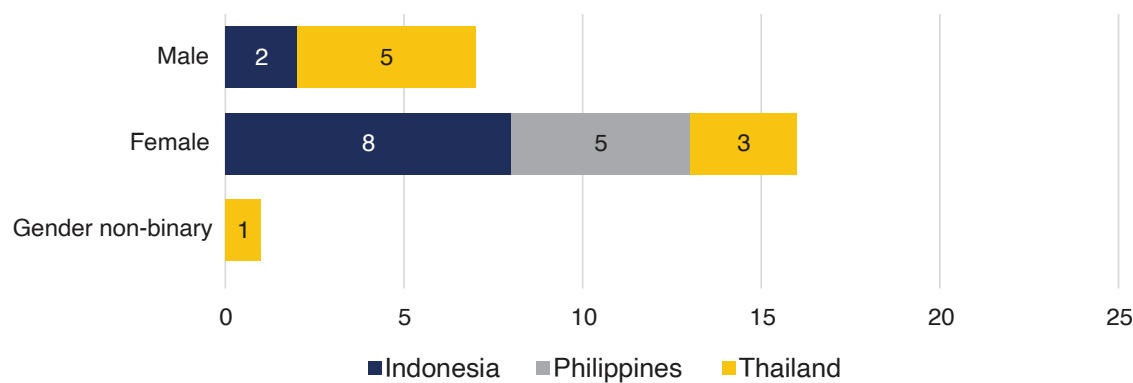
ภาพประกอบ 1: ระเบียบวิธีวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักที่หารือ

Interview and focus group participants

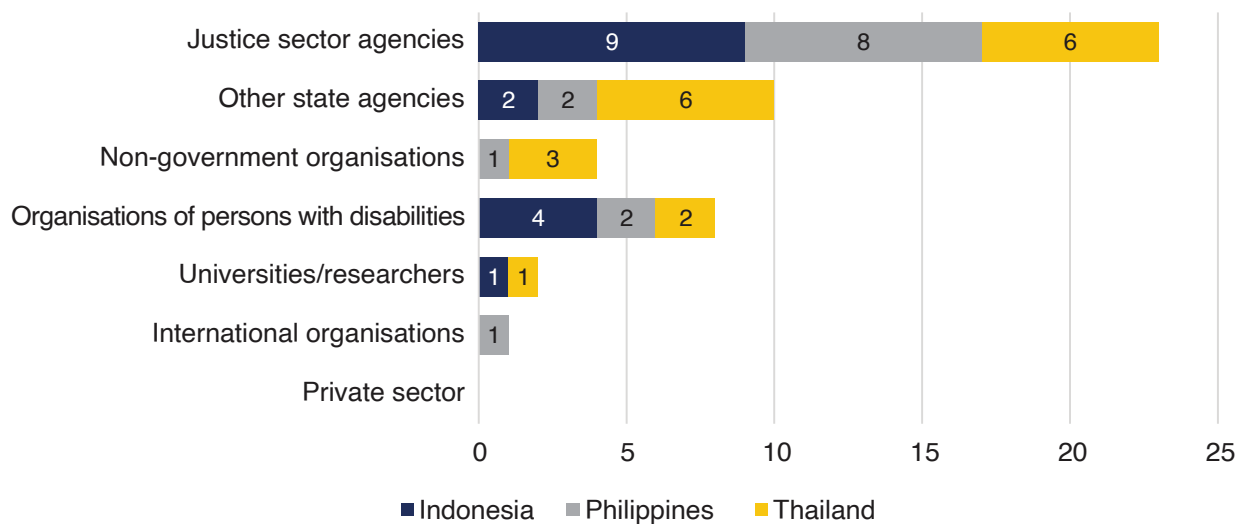

Victims of trafficking interviewed for the study

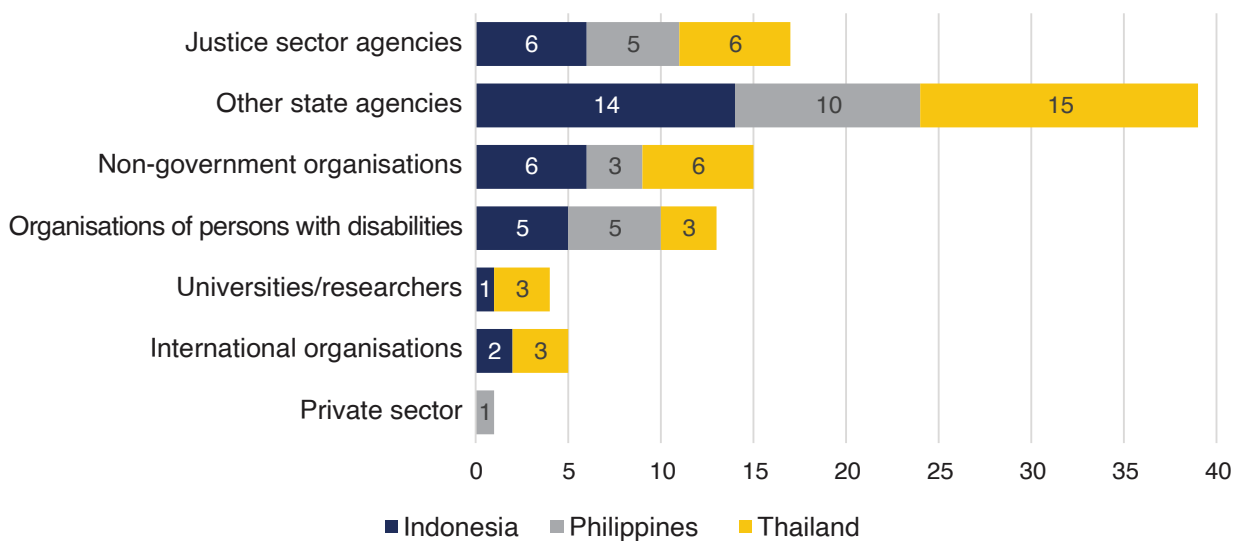

Expert workshop and validation workshop participants

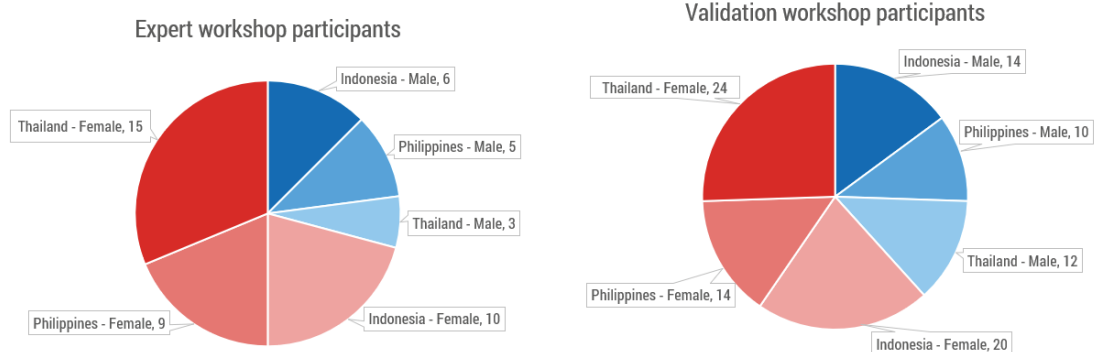
Expert workshop participants

Validation workshop participants

EXPERT WORKSHOP AND VALIDATION WORKSHOP PARTICIPANTS

โครงการอาเซียน-ออสเตรเลียเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (ASEAN-Australia Counter Trafficking, ASEAN-ACT) มอบหมายให้คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาในครั้งนี้เพื่อช่วยเติมเต็มช่องว่างในความรู้เกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างความพิการและการค้ามนุษย์ในอาเซียน โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจขอบเขตและลักษณะของการค้ามนุษย์คนพิการและความเสี่ยงเฉพาะที่คนกลุ่มนี้ต้องเผชิญ ประเมินการตอบสนองที่มีอยู่ และวิเคราะห์อุปสรรคที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการต้องเผชิญในการเข้ารับบริการสนับสนุนและเข้าถึงความยุติธรรม การสร้างความเข้าใจที่มากยิ่งขึ้นว่าด้วยจุดตัดระหว่างการค้ามนุษย์และความพิการจะช่วยให้ผู้วางนโยบายและผู้ปฏิบัติงานสามารถมุ่งเน้นความพยายามเพื่อป้องกันได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยให้มั่นใจได้ว่าบริการต่าง ๆ ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้เสียหายที่มีความพิการ และปรับปรุงกระบวนการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีเพื่อให้แน่ใจว่าผู้เสียหายที่เป็นคนพิการสามารถเข้าถึงความยุติธรรมและค่าสินไหมทดแทน และ/หรือ การชดเชยโดยผู้กระทำผิด (restitution) ได้อย่างแท้จริง

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาสามประเทศในอาเซียน ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยเลือกสามประเทศดังกล่าวเนื่องจากมีความพยายามเพื่อปรับปรุงกฎหมาย นโยบาย และกระบวนการทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น รวมถึงในงานยุติธรรม ให้ครอบคลุมประเด็นเรื่องความพิการ ประเทศเหล่านี้ยังให้ตัวอย่างมีมิติต่าง ๆ ของการค้ามนุษย์อีกด้วย อาทิ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยมากมาจากอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ขณะที่มักพบว่าไทยเป็นประเทศปลายทางอันเนื่องมาจากมีความต้องการแรงงานข้ามชาติสูงและการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มประชากรของประเทศ อย่างไรก็ตาม ที่สำคัญคือสามประเทศนี้ล้วนเป็นประเทศทางผ่านในการค้ามนุษย์ด้วยเช่นกัน และพลวัตระหว่างประเทศต้นทางและปลายทางเองในภูมิภาคนี้ก็กำลังเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเมื่อเริ่มมีการค้ามนุษย์ไปยังศูนย์หลอกลวงเงินผู้อื่นทางออนไลน์ (scamming centres) กันมากขึ้น

รายงานฉบับนี้รวบรวมข้อมูลจากการทบทวนงานวิจัยทางวิชาการ รายงานจากองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการค้ามนุษย์ในทั้งสามประเทศ ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักและการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด 78 รายจากทั้งสามประเทศ (ดูภาคผนวก 1) และการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการ 24 ราย (เป็นผู้หญิง 16 ราย, ผู้ชาย 7 ราย, และบุคคลที่ไม่แบ่งเพศหญิง/ชาย (non-binary) 1 ราย) ทั้งนี้ ในเดือนสิงหาคมและกันยายน พ.ศ. 2566 มีการแบ่งปันและอภิปรายข้อค้นพบเบื้องต้นและข้อเสนอแนะระหว่างการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญจากทั้งสามประเทศ ทั้งหมด 48 ราย (เป็นผู้หญิง 34 ราย ผู้ชาย 14 ราย) และในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2566 มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษา (validation workshop) กับผู้เข้าร่วมทั้งหมด 94 ราย (เป็นผู้หญิง 58 ราย ผู้ชาย 36 ราย) (ดูภาคผนวก 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการเหล่านี้ช่วยให้คณะผู้วิจัยสามารถเปรียบเทียบและตรวจสอบข้อค้นพบกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และพัฒนาชุดข้อเสนอแนะตามลำดับความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับแต่ละประเทศ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วม (ดูภาคผนวก 2)

ตาราง 1: สถานที่ดำเนินงานวิจัย

อินโดนีเซีย	DKI Jakarta, West Java (Cianjur, Bandung, Bogor) และ East Nusa Tenggara (Kupang)
ฟิลิปปินส์	National Capital Region และ Central Luzon (Manila), Central Visayas (Cebu), Davao Region (Davao City)
ไทย	กรุงเทพมหานครและสมุทรสาคร เชียงราย และระนอง

เบื้องต้นคณะผู้วิจัยร่วมกับ ASEAN-ACT ได้จัดทำรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ขึ้นมา อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยยังได้ใช้ความรู้และเครือข่ายของตนเองเพื่อระบุบุคคลที่ควรสัมภาษณ์เพิ่มเติม การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการจะดำเนินการผ่านองค์กรพัฒนาเอกชนที่อยู่ในรายการสัมภาษณ์ของคณะผู้วิจัยอยู่แล้ว การวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แห่งมหาวิทยาลัย La Trobe และทุกขั้นตอนของการวิจัยล้วนดำเนินการอย่างสอดคล้องกับหลักเกณฑ์จริยธรรม รวมถึงมีการร้องขอความยินยอมโดยได้รับข้อมูลครบถ้วน (informed consent) จากผู้เข้าร่วมทั้งหมด และให้การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและรักษาความลับของผู้เข้าร่วม ตลอดจนลดความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายแก่พวกเขาให้น้อยที่สุด

ข้อจำกัดสำคัญของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือข้อมูลและงานวิจัยที่มีอยู่ เนื่องจากมีงานวิจัยจำนวนน้อยมากที่มุ่งศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการค้ามนุษย์และความพิการโดยเฉพาะ หมายความว่าคณะผู้วิจัยจำเป็นต้องนำข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาประกอบกันและอนุมานจากข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้อง กอปรกับยังขาดแคลนความรู้อย่างมากระหว่างฝ่ายที่ทำงานเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์และฝ่ายที่ทำงานเกี่ยวกับความพิการ โดยตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย พบว่าผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและดำเนินคดีค้ามนุษย์มักแทบไม่มีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับคดีค้ามนุษย์ที่มีคนพิการเลย จึงสามารถให้ข้อมูลได้จำกัดหรือเป็นข้อมูลจากเรื่องเล่า (anecdotal) เท่านั้น หากมองในภาพกว้างขึ้นจะพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมจำนวนหนึ่งในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาที่มีความรู้และความเข้าใจจำกัดเกี่ยวกับความพิการ อันรวมถึงรูปแบบต่าง ๆ ของความพิการด้วย ในขณะที่บางคนยังพบว่าบุคลากรในองค์กรคนพิการ (organisations of persons with disabilities; OPDs) บางแห่งไม่เข้าใจประเด็นการค้ามนุษย์อย่างถ่องแท้ แม้หลายคนจะสามารถยกตัวอย่างจากประสบการณ์การทำงานของตนว่ามีกรณีที่คนพิการประสบกับสถานการณ์ที่อาจเข้าข่ายนิยามของการค้ามนุษย์ได้ก็ตาม

ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งของการศึกษาในครั้งนี้คือมีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการซึ่งเข้าร่วมในแต่ละประเทศเป็นจำนวนค่อนข้างน้อย ฉะนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงถูกออกแบบมาให้สะท้อนภาพรวมของสถานการณ์เกี่ยวกับความพิการและการค้ามนุษย์ แทนที่จะเป็นการทำความเข้าใจเชิงลึกถึงประสบการณ์ที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการได้เผชิญ อย่างไรก็ตาม แม้คณะผู้วิจัย ทีมงาน ASEAN-ACT รวมถึงคณะกรรมการที่ปรึกษางานวิจัยจะตระหนักว่าการรวมเอาเสียงจากผู้เสียหายเอาไว้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะมีความสำคัญยิ่ง แต่จำเป็นต้องพิจารณาถึงความเสี่ยงที่จะซ้ำเติมบาดแผลทางจิตใจหรือก่อให้เกิดอันตรายอื่น ๆ กับผู้เสียหายด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ จึงไม่ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จากมุมมองที่จะให้บุคคลกลุ่มนี้เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรทั้งหมด แต่เป็นการรวมเอาบุคคลที่เต็มใจพูดคุยกับคณะผู้วิจัยที่ติดต่อกับองค์กรพัฒนาเอกชนจากรายชื่อที่มีอยู่แล้ว การศึกษาในเชิงลึกยิ่งขึ้นโดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการที่มีขนาดใหญ่ขึ้นจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นได้ว่าคนกลุ่มนี้มีความเปราะบางเฉพาะใดบ้าง และต้องเผชิญอุปสรรคใดบ้างในการเข้าถึงบริการและความยุติธรรม

รายงานฉบับนี้แบ่งเป็นสามส่วนหลัก ส่วนแรกนำเสนอการทบทวนข้อมูลโดยย่อจากงานวิจัยระดับนานาชาติที่มีอยู่ ว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างความพิการและการค้ามนุษย์ ส่วนที่สองอธิบายข้อค้นพบสำคัญว่าด้วยขอบเขตและลักษณะของปัญหา รวมถึงวิธีการตอบสนองที่มีอยู่ และอุปสรรคที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการต้องเผชิญในการเข้ารับบริการสนับสนุนและเข้าถึงความยุติธรรม ส่วนสุดท้ายของรายงานฉบับนี้จะให้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้วางนโยบายและผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในทั้งสามประเทศ

ความพิการและ การคำนวนุษย์: หลักฐาน จากงานวิจัยทั่วโลก

ประเด็นสำคัญ

- มีงานวิจัยเกี่ยวกับคนพิการในฐานะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อยู่น้อยมาก ไม่ว่าจะเป็นในระดับนานาชาติหรือภายในภูมิภาคอาเซียนก็ตาม
- งานวิจัยเท่าที่มีอยู่บ่งชี้ว่าความพิการทำให้บุคคลหนึ่งมีความเสี่ยงมากขึ้นที่จะถูกค้ามนุษย์
- มีการศึกษาวิจัยเรื่องผลกระทบของการค้ามนุษย์ต่อสุขภาพกายและจิตใจอยู่เป็นจำนวนมาก
- งานวิจัยฉบับนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มักประสบกับการล่วงละเมิดทางร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจ ตลอดจนการบาดเจ็บจากการทำงาน และการขาดแคลนการดูแลรักษา ซึ่งอาจนำไปสู่ความพิการได้ โดยเฉพาะเมื่อผู้เสียหายไม่ได้รับการดูแลที่จำเป็น

บุคคลที่มีความพิการในฐานะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ถึงแม้ว่าคนพิการจะได้รับการยอมรับว่าเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการถูกค้ามนุษย์ แต่กลับมีงานวิจัยในหัวข้อนี้น้อยมาก (Nichols and Heil, 2022) นอกจากนี้ยังไม่มีค่าประมาณที่เชื่อถือได้ของจำนวนคนพิการที่ถูกค้ามนุษย์ (Jagoe, Toh and Wylie, 2022) ไม่ว่าจะเป็นทั่วโลกหรือในแต่ละประเทศก็ตาม อย่างไรก็ตาม ทัศนคติหลักจากคดีในศาล บทความจากสื่อต่าง ๆ และประสบการณ์ขององค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับสิทธิคนพิการและการค้ามนุษย์ชี้ว่าคนพิการมีความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ทุกรูปแบบ (OVC and BJA, n.d.; Groce, Gazizova and Hassiotis, 2014; Clawson and Fyson, 2017; Reid, 2018; Anthony, 2018; Women Enabled International and Disability Rights International, 2019; Franchino-Olsen et al., 2020; Carey and Peterson, 2020; McCarthy et al., 2021; Nicols and Heil, 2022; EDF, 2022; Robinson, Gardner and Gray, 2022).

กล่องข้อมูล 2: เข้าใจความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์

ความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ขึ้นอยู่กับปัจจัยเฉพาะบุคคล ปัจจัยครัวเรือนและครอบครัว ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ผสมผสานกัน (IOM, 2019) ในระดับบุคคล การเป็นผู้หญิงหรือคนจากชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ การมีการศึกษาหรือทักษะต่ำ หรือการไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม สามารถเพิ่มความเสี่ยงของบุคคลหนึ่งได้ (ELEVATE and USAID Asia CTIP, 2021) ในระดับครัวเรือนและครอบครัว ความยากจน ภาระหนี้สิน และงานหรือแหล่งที่มาของรายได้ไม่แน่นอน เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความเสี่ยงที่บุคคลหนึ่งจะถูกค้ามนุษย์ ปัจจัยอื่น ๆ รวมถึงความขัดแย้ง การล่วงละเมิด หรือความรุนแรงภายในครอบครัว หรือการเป็นพ่อ/แม่เลี้ยงเดี่ยว หรือเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวที่ทุกคนไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้น ปัจจัยทางสังคมที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์รวมถึงการขาดแคลนการเข้าถึงโอกาสในการทำงานหรือดำรงชีพ มีโอกาสด้านการศึกษาจำกัด การเลือกปฏิบัติหรือการถูกกีดกันทางสังคม หรือความไม่เท่าเทียมทางเพศ ประการสุดท้ายคือปัจจัยเชิงโครงสร้างที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ อาทิ การทุจริต และการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มงวด การขาดเสถียรภาพทางการเมือง ความขัดแย้งและความไม่สงบในสังคม ความกดดันจากจำนวนประชากร (population pressure) และการขาดแคลนเส้นทางการโยกย้ายถิ่นฐานแบบปกติ (IOM, 2019; ELEVATE and USAID Asia CTIP, 2021; UNODC, 2008; Bales, 2007) CTIP, 2021; UNODC, 2008; Bales, 2007).

งานวิจัยที่มีอยู่เสนอว่าความสามารถเพิ่มความเสี่ยงของบุคคลหนึ่งต่อการค้ามนุษย์ได้ในหลายทางด้วยกัน ยกตัวอย่าง เช่น บุคคลที่มีความพิการทางสติปัญญาอาจจะไม่เข้าใจว่าตนกำลังถูกชักจูง หรือชักเชิดบังการ หรือไม่เข้าใจว่าสิ่งใดที่ถือเป็นข้อเสนอแนะหรือการล่อลวงละเมิด ความพิการอาจจำกัดการเข้าถึงการศึกษาหรือข้อมูลได้เช่นกัน ดังนั้นคนพิการจึงอาจไม่ตระหนักถึงสิทธิของตนเท่าที่ควร บุคคลที่มีความพิการอาจรู้สึกโดดเดี่ยวหรือขาดความมั่นใจ ซึ่งอาจมีที่มาจาก การตีตราและการเลือกปฏิบัติ ตลอดจนปัญหาในการสื่อสาร ผู้ค้ามนุษย์จึงอาจใช้ประโยชน์จากข้อนี้ด้วยการเสนอความเป็นมิตรเพื่อสร้างความไว้วางใจและล่อลวงให้คนพิการตกสู่สถานการณ์ที่ถูกแสวงประโยชน์ต่อไป การแยกโดดเดี่ยวและการกีดกันทางสังคมยังหมายความว่าคนพิการไม่มีคนให้หันไปขอความช่วยเหลือ คนพิการบางคนต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากผู้อื่นในเรื่องการดูแลตนเองและกิจกรรมประจำวัน ซึ่งอาจเปิดโอกาสให้ผู้ดูแลแสวงหาประโยชน์จากคนพิการหรือทำให้มีความเป็นไปได้สูงขึ้นที่จะบังคับให้คนพิการทำในสิ่งที่ผู้ดูแลต้องการ ความพิการยังทำให้ปัญหาความยากจนและความไม่มั่นคงทางการเงินเลวร้ายลงด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่าง เช่น บุคคลที่มีความพิการและครอบครัวอาจต้องใช้รายได้มากกว่าไปกับค่าใช้จ่ายทางการแพทย์และค่ารักษาพยาบาลอื่น ๆ ทั้งยังอาจส่งผลให้คนพิการไม่สามารถทำงานได้ หรือไม่สามารถเข้าถึงโอกาสการทำงานที่มีคุณค่า ซึ่งทำให้คนกลุ่มนี้มีความเสี่ยงสูงกว่าหากผู้ค้ามนุษย์ให้สัญญาว่าจะหางานให้ทำ (OVC and BJA, n.d.; Reid, 2018; National Human Trafficking and Disabilities Working Group, 2018; Anthony, 2018; Women Enabled International and Disability Rights International, 2019; Franchino-Olsen et al., 2020; Carey and Peterson, 2020; Nichols and Heil, 2022; EDF, 2022; Robinson, Gardner and Gray, 2022) ข้อมูลที่พบยังเสนออีกว่าผู้หญิงที่มีความพิการมักมีความเสี่ยงสูงมากเป็นพิเศษต่อความรุนแรง การแสวงหาประโยชน์ และการค้ามนุษย์บางรูปแบบ (OHCHR, 2012; Women Enabled International and Disability Rights International, 2019).

กล่องข้อมูล 3: ความพิการและ “การใช้ประโยชน์จากความเปราะบางของผู้อื่น”

ความพิการอาจทำให้บุคคลหนึ่งมีความเสี่ยงมากขึ้นที่จะถูกค้ามนุษย์ แต่เมื่อผู้ค้ามนุษย์นำความพิการของบุคคลหนึ่งมาแสวงหาประโยชน์ จะถือว่าเป็น “การใช้ประโยชน์จากความเปราะบางของผู้อื่น” ซึ่งถือเป็นหนึ่งในองค์ประกอบความผิดว่าด้วย “วิธีการ” ตามนิยามของการค้ามนุษย์ (โปรดดูกล่องข้อมูล 1: “นิยามคำสำคัญ”) (UNODC, 2013) การใช้ประโยชน์จากความพิการของผู้อื่นอาจรวมถึงการเอาเปรียบจากการที่บุคคลนั้นมีความพิการทางสติปัญญา จึงหลอกลวงหรือชักเชิดบังการให้บุคคลนั้นทำงานหรือบังคับให้ค้าประเวณี หรือเอาเปรียบจากการที่บุคคลหนึ่งไม่สามารถสื่อสารได้ (อันเนื่องมาจากความพิการทางร่างกายหรือหูหนวก เป็นต้น) ทำให้บุคคลนั้นไม่มีทางเลือกในสถานการณ์ที่ตนถูกแสวงหาประโยชน์

นอกจากนั้น การคัดแยกคนพิการว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ยังเป็นเรื่องยากกว่าด้วยเช่นกัน ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสนับสนุนหรือเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรม ยกตัวอย่าง เช่น คนพิการอาจมีแนวโน้มน้อยกว่าที่จะเข้าใจว่าตนตกเป็นผู้เสียหายจากอาชญากรรมและรายงานแก่เจ้าหน้าที่ทางการ สถานการณ์ดังกล่าวยิ่งทวีความเลวร้ายลงได้เมื่อไม่มีข้อมูลที่เข้าถึงได้และเข้าใจได้ง่ายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์ หรือเมื่อคนพิการไม่สามารถเข้าถึงระบบแจ้งเหตุได้ ยิ่งไปกว่านั้น คนพิการยังอาจไม่เต็มใจรายงานเหตุหากผู้ค้ามนุษย์เป็นสมาชิกครอบครัว คนรัก หรือคู่สมรส ทั้งยังมีแนวโน้มน้อยกว่าที่ผู้อื่นจะเชื่อรายงานเหตุจากคนพิการ แม้เมื่อคนพิการแจ้งเหตุแก่ครอบครัวหรือทางการ

ก็ตาม ผู้ที่มีความพิการทางร่างกายอาจไม่สามารถหลบหนีจากสถานการณ์ค้ามนุษย์ได้ การมีความพิการทางสติปัญญาหรือความบกพร่องในการสื่อสารอาจทำให้เป็นเรื่องยากที่คนพิการจะติดต่อทางการเพื่ออธิบายว่าเกิดสิ่งใดขึ้นกับตนเอง หรือบอกความต้องการของตนเองแก่ผู้อื่น (Reid, 2018; Nichols and Heil, 2022; Anthony, 2018, p. 21; EDF, 2022) คนพิการยังอาจถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือศาลมองว่ามีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าอีกด้วย (Farrell and Pfeffer, 2014).

การค้ามนุษย์นำไปสู่ความพิการ

ความรุนแรง อาการบาดเจ็บ โรคภัย ความขาดแคลน และบาดแผลทางจิตใจที่ต้องประสพระหว่างการค้ามนุษย์อาจนำไปสู่ความพิการได้ การศึกษาวิจัยจากทั่วโลกชี้ว่าผู้ที่ถูกค้ามนุษย์มักประสบกับความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจ (Ottisova et al., 2016; García-Vázquez and Meneses-Falcón, 2024) สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย การขาดแคลนการดูแลสุขภาพ สภาพความเป็นอยู่ที่เลวร้าย และการติดเชื่อ ทั้งหมดนี้อาจนำไปสู่อาการบาดเจ็บ โรคภัย และปัญหาสุขภาพมากมาย (Zimmerman, Hossain and Watts, 2011) โดยปัญหาสุขภาพทางกายที่พบได้มากที่สุดตามที่ถูกผู้เสียหายรายงาน ได้แก่ อาการปวดหัว อ่อนเพลีย และปัญหาสายตาและความจำซึ่งมักเป็นกลุ่มอาการของภาวะบาดเจ็บทางสมอง ตลอดจนอาการปวดหลังปวดท้อง ปัญหาทางนรีเวชและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งรวมถึงเอชไอวี-เอดส์ ผู้เสียหายอาจรายงานถึงปัญหาทางจิตใจอื่น ๆ เช่น ภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล โรคเครียดหลังเหตุการณ์ร้ายแรง การทำร้ายตนเอง และความคิดที่จะฆ่าตัวตาย หรือกลุ่มโรคดิสโซซิเอทีฟ (dissociative disorder) (เช่น

ลึ้มบางช่วงเวลาหรือบางเหตุการณ์ รู้สึกแปลกแยกจากร่างกายของตนเอง หรืออาจสร้างบุคลิกต่าง ๆ ขึ้นมา) (Ottisova et al., 2016; García-Vázquez and Meneses-Falcón, 2024)

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มักมีความต้องการการดูแลทางร่างกาย จิตใจ และสังคมที่หลากหลาย ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากผู้ให้บริการจำนวนมาก (Hemmings et al., 2016) ทั้งนี้ ประสิทธิภาพการค้ามนุษย์จะส่งผลให้เกิดความบกพร่องในระยะยาวหรือไม่นั้น มักขึ้นอยู่กับคุณภาพของการดูแลสุขภาพทางการแพทย์ ทางจิตใจ หรือทางจิตเวช ที่ผู้เสียหายได้รับเมื่อกลับสู่ภูมิสำเนาของตน แต่งานวิจัยยังพบว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เผชิญกับอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ ยกตัวอย่าง เช่น อาจไม่มีบริการเฉพาะทางโดยเฉพาะในพื้นที่นอกเมืองใหญ่ หรืออาจไม่ได้รับการรักษาพยาบาลนานพอที่จะช่วยให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ฟื้นฟูได้อย่างสมบูรณ์ การรักษาพยาบาลอาจมีราคาแพงเกินไป หรือหากมีการรักษาที่ไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือสนับสนุนโดยรัฐ ผู้เสียหายก็อาจไม่ผ่านเกณฑ์ที่จะรับบริการเหล่านั้นได้ เช่น อาจยังไม่ได้รับการคัดแยกอย่างเป็นทางการว่าเป็นผู้เสียหาย นอกจากนั้น บุคลากรทางการแพทย์และนักสังคมสงเคราะห์อาจไม่ได้รับการฝึกอบรมที่จำเป็นต่อการให้การดูแลโดยคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ยังอาจหลีกเลี่ยงที่จะเข้ารับการรักษาเนื่องจากความอับอาย ความหวาดกลัวว่าจะถูกตัดสินหรือกลัวว่าผู้อื่นจะไม่เชื่อ หรือไม่ไว้วางใจผู้อื่น ทั้งยังอาจกลัวว่าจะถูกรายงานแก่เจ้าหน้าที่ทางการด้วย (Sherry, 2019; Albright et al., 2020; Macias-Konstantopoulos, 2016)

นอกจากอุปสรรคในการเข้าถึงการรักษาทางการแพทย์และทางจิตวิทยาแล้ว ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ยังอาจต้องเผชิญกับความท้าทายอื่น ๆ อีกมากมายในการกลับคืนสู่สังคมของตนเอง รวมถึงความอับอายและการตีตรา ตลอดจนโอกาสในการจ้างงานหรือการดำรงชีพที่จำกัด กอปรกับความท้าทายทางกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมที่กระทำระหว่างที่ถูกค้ามนุษย์หรือมีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าเมือง หนี้สิน ค่าแรงค้างจ่าย หรือการหย่าร้าง (OVC, 2015; Sumner, 2023) นอกจากนั้น ความตึงเครียดทางการเงิน (financial stress) และการขาดแคลนระบบสนับสนุนทางสังคมที่เข้มแข็งภายในครอบครัวหรือชุมชนอาจเป็นอุปสรรคต่อการที่คนกลุ่มนี้จะฟื้นฟูได้อย่างสมบูรณ์ (Zimmerman, Hossain and Watts, 2011)

PHILIPPINES

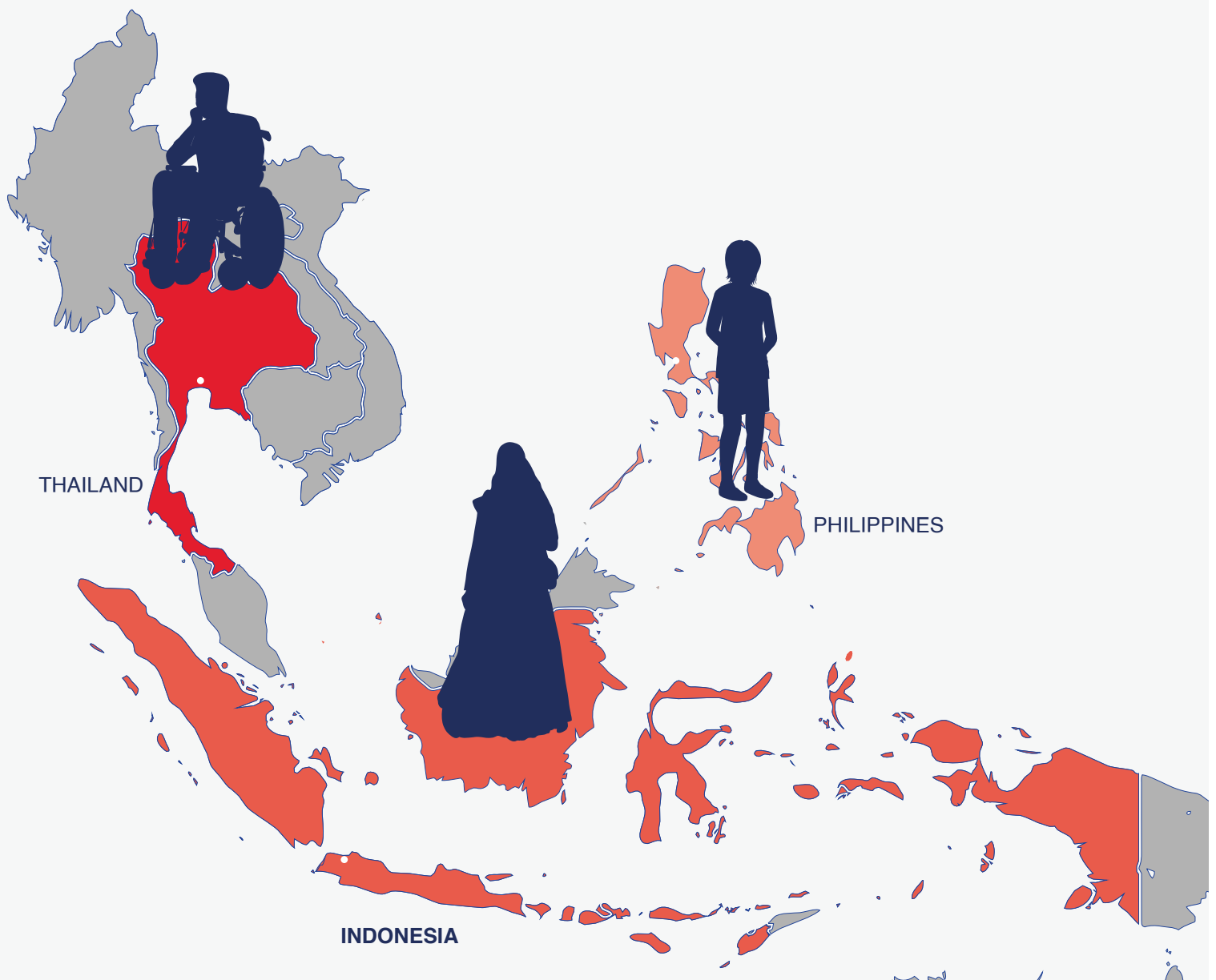

INDONESIA

THAILAND

ความพิการและ การค้ามนุษย์ใน อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย

ทำความเข้าใจปัญหา

ขอบเขตของการค้ามนุษย์

ประเด็นสำคัญ

- จากการศึกษาทั้งสามประเทศในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับการคัดแยกมักไม่มีการจำแนกประเภทตามความพิการ ทำให้ยากต่อการทำความเข้าใจภาพรวมของขอบเขตและลักษณะของปัญหา
- การอนุมานเกี่ยวกับความพิการอันเป็นผลมาจากการค้ามนุษย์บางส่วนสามารถใช้ข้อมูลของแรงงานข้ามชาติที่ต้องเผชิญกับสภาพการทำงานที่ถูกแสวงหาประโยชน์ (ซึ่งอาจเข้าข่ายหรือไม่เข้าข่ายการค้ามนุษย์ก็ได้) รวมถึงระดับของความรุนแรงและข้อร้องเรียนที่หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบสวัสดิการแรงงานข้ามชาติได้รับ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) คาดการณ์ว่าประชากรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประมาณร้อยละ 15 มีความพิการถาวร (significant disability) อันเนื่องมาจากความบกพร่องที่เป็นมาแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นในภายหลัง (WHO, 2022) โดยคิดเป็นคนพิการจำนวน 42 ล้านคนในอินโดนีเซีย 17.5 ล้านคนในฟิลิปปินส์ และ 11 ล้านคนในไทย² อย่างไรก็ตาม การได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและมีการจำแนกประเภทด้วยจำนวนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการนับเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง แม้แต่ในประเทศที่การเก็บข้อมูลด้วยความพิการเป็นส่วนหนึ่งของการสำมะโนประชากรหรือการสำรวจขนาดใหญ่ระดับชาติอื่น ๆ ก็ตาม ถึงแม้ว่าทั้งสามประเทศจะมีฐานข้อมูลคดีค้ามนุษย์และบริการที่จัดให้³ แต่มักไม่มีการจำแนกข้อมูลตามความพิการเป็นประจำสม่ำเสมอ⁴ ไม่นานมานี้ ฟิลิปปินส์ได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหานี้ โดยมีการผ่านกฎหมายใหม่ว่าด้วยการอนุวัติกฎระเบียบเพื่อขยายกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ ค.ศ. 2022 (Implementing Rules and Regulations for the Expanded Anti-Trafficking in Persons Act of 2022) (รัฐบัญญัติฉบับที่ 11862) ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2566 ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยให้ “ประเภทความพิการ” เป็นส่วนหนึ่งของข้อกำหนดข้อมูลขั้นต่ำในฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง⁵

2 ค่าประมาณการความชุกของความพิการจากองค์การอนามัยโลกมักแตกต่างจากค่าประมาณการของแต่ละประเทศ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความแตกต่างในการถามคำถามเกี่ยวกับความพิการ เนื่องจากอาจไม่มีการถามหรือมีวิธีการถามที่ต่างกันออกไปในการจัดทำสำมะโนประชากรหรือการสำรวจระดับชาตินั้นเอง

3 หน่วยงานรัฐบาลทั้งในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยก สืบสวนสอบสวน ดำเนินคดี และให้บริการผู้เสียหายต่างมีฐานข้อมูลของตนเอง ขณะที่ไม่นานมานี้ ไทยได้พัฒนาฐานข้อมูลกลางในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (<https://www.e-aht.com/startup/gotoPowerBIBoard#>) ซึ่งประสานการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานหลักเก้าแห่งที่รับผิดชอบงานด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์

4 ในทางทฤษฎี ข้อมูลว่าคดีค้ามนุษย์นั้นเกี่ยวข้องกับคนพิการหรือไม่ หรือความพิการนั้นเกิดขึ้นจากการค้ามนุษย์หรือไม่นั้นอยู่ในบันทึกรายละเอียดของคดี ในกรณีของไทย ข้อร้องเรียนและคำร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการที่ส่งมายังกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และความช่วยเหลือทางกฎหมายที่กระทรวงยุติธรรมจัดหาให้แก่คนพิการ มีการจำแนกตามประเภทของความพิการ (MSDHS, 2016) ขณะที่เมื่อไม่นานมานี้ ทางสำนักงานอัยการสูงสุดแห่งอินโดนีเซียได้พัฒนาฐานข้อมูลการดำเนินคดีค้ามนุษย์ตั้งแต่พ.ศ. 2564 เป็นต้นมา และศาลฎีกาได้จัดทำสารบบคำพิพากษาทั้งหมดของศาลในทุกระดับ (<https://putusan3.mahkamahagung.go.id/>) สารบบดังกล่าวมีคดีค้ามนุษย์ทั้งหมด 1,347 คดี การทบทวนคดีเหล่านี้โดยละเอียด รวมทั้งคดีที่มีการดำเนินคดีว่าเป็นอาชญากรรมอื่น ๆ อาจช่วยให้สามารถระบุคดีที่เกี่ยวข้องกับคนพิการได้ ยิ่งไปกว่านั้น การทบทวนฐานข้อมูลของกระทรวงเพื่อการเสริมสร้างสตรีและคุ้มครองเด็ก (Ministry of Women's Empowerment and Child Protection) เกี่ยวกับคดีการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ผู้ชาย และเด็ก หรือที่เรียกว่าระบบสารสนเทศออนไลน์ว่าด้วยการคุ้มครองสตรีและเด็ก (Sistem Informasi Online Perlindungan Perempuan dan Anak, SIMFONI PPA) อาจครอบคลุมถึงคดีค้ามนุษย์หรือการแสวงหาประโยชน์รูปแบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการได้ อย่างไรก็ตาม การทบทวนข้อมูลดังกล่าวอยู่นอกเหนือขอบเขตของการศึกษาในครั้งนี้

5 ข้อนี้นำถึงฐานข้อมูลต่อต้านการค้ามนุษย์แห่งฟิลิปปินส์ (Philippine Anti Trafficking Database) (มีสภาความร่วมมือว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ (Inter-Agency Council Against Trafficking) หรือ IACAT เป็นผู้บริหารจัดการ) ฐานข้อมูลการฟื้นฟูสมรรถภาพและการกลับคืนสู่สังคม

การรวมข้อมูลเกี่ยวกับความพิการจะช่วยให้เพิ่มโอกาสในการทำความเข้าใจภาพรวมขอบเขตของการ ค้ำมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการได้ อย่างไรก็ตาม อาจมีความท้าทายบางประการในการรวบรวมข้อมูล ดังกล่าว เจ้าหน้าที่ด้านหน้าทั้งจากหน่วยงานรัฐและนอกภาครัฐจากทั้งสามประเทศในการศึกษาระบุ ในการสัมภาษณ์ว่าตนไม่มีความรู้และทักษะในการคัดแยกความพิการ เว้นแต่ความพิการนั้นจะปรากฏ ให้เห็นเด่นชัด นอกจากนี้ ความตระหนักที่มีจำกัดเกี่ยวกับความพิการ และค่าใช้จ่ายในการวินิจฉัย ทำให้คนพิการบางคนไม่ตระหนักด้วยซ้ำว่าตนมีความพิการ ด้วยเหตุนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลความพิการ ทุกประเภทอย่างถูกต้องจึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านหน้า และการใช้ชุดคำถามแบบสั้น เรื่องความพิการฉบับปรับปรุงของกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group Short Set of Questions on Functioning – Enhanced) หรือชุดคำถามความพิการของเด็ก (Child Functioning Module) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ในกระบวนการ คัดกรองและคัดแยกด้วย ⁶

กล่องข้อมูล 4: ยอดภูเขาน้ำแข็ง: ความท้าทายในการวัดขอบเขตของ การค้ำมนุษย์

มีการคาดการณ์ว่าทั่วโลกมีผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์เพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่ได้รับการ คัดแยก (IOM, 2017, p. 2) ดังนั้นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการที่ประสบกับการค้ำ มนุษย์ในภูมิภาคอาเซียนอาจเป็นเรื่องยากอย่างยิ่ง ยกตัวอย่าง เช่น หนึ่งในประเด็นที่ฝ่าย ต่อต้านการค้ำมนุษย์ในฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียมุ่งเน้นเป็นอย่างยิ่งคือแรงงานโพ้นทะเล แต่อาจส่งผลให้ไม่ครอบคลุมถึงบุคคลที่มีความพิการรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งอาจไม่ผ่านเกณฑ์ ข้อกำหนดด้านสุขภาพกายและจิตใจสำหรับการโยกย้ายถิ่นฐานโพ้นทะเล ⁷ ยิ่งไปกว่านั้น การศึกษาในทั้งสามประเทศพบว่าการค้ำมนุษย์ในคนพิการเพื่อจุดประสงค์ด้านแรงงาน และทางเพศมักมีผู้กระทำความผิดเป็นคนที่อยู่ในครอบครัว ครูอาจารย์ หรือผู้ดูแล และเกิด ขึ้นภายในบ้านหรือชุมชนของคนพิการนั่นเอง เนื่องจากสภาพการณ์ดังกล่าวมักไม่ค่อยมี คนพบเห็นทั้งยังเกิดขึ้นในระดับเล็ก ส่งผลให้มีเพียงคดีที่เลวร้ายที่สุดเท่านั้นที่เจ้าหน้าที่ ทางการจะได้รับแจ้งเหตุ

การรวบรวมข้อมูลความพิการอันเป็นผลมาจากการค้ำมนุษย์ก็มีความยากด้วยเช่นกัน เนื่องจากแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีเอกสารถูกต้องซึ่งประสบกับการแสวงหาประโยชน์และ ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วย มีแนวโน้มน้อยกว่าที่จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการ และอาจ ใจหวั่นกลัวที่จะถูกคัดแยกเนื่องจากหวาดกลัวว่าจะถูกดำเนินคดี บางอาการบาดเจ็บ หรือความบกพร่องที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากการค้ำมนุษย์อาจมองเห็นได้ชัดเจนในขณะที่ มีการคัดแยกผู้เสียหาย อย่างไรก็ตาม อาจมีบางส่วนที่ไม่สามารถคัดแยกได้อย่างง่ายดาย เช่นนั้น หรืออาจจำเป็นต้องมีการวินิจฉัยโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะในกรณีที่มิมีปัญหา ทางจิตวิทยาหรือทางจิตเวช

6 ชุดคำถามแบบสั้นเรื่องความพิการฉบับปรับปรุงของกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group Short Set of Questions on Functioning – Enhanced) ประกอบด้วยคำถาม 12 ข้อที่ออกแบบมาเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินกิจกรรมพื้นฐานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการมองเห็น การได้ยิน การ เดินหรือขึ้นลงบันได การถือจ้าวหรือการจ่อจ้อง การดูแลตนเอง การสื่อสาร (ทั้งในการแสดงออกทางภาษาและความเข้าใจทางภาษา) การเคลื่อนไหว ร่างกายส่วนบน และอารมณ์ (ซึมเศร้าและวิตกกังวล) โดยสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จาก <https://www.washingtongroup-disability.com/question-sets/wg-short-set-on-functioning-enhanced-wg-ss-enhanced/> ขณะที่ชุดคำถามความพิการของเด็ก (Child Functioning Module) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยกลุ่มวอชิงตันและองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) มีสองรูปแบบด้วยกัน แบบหนึ่งสำหรับใช้กับเด็กวัย 2-4 ปี และอีกแบบหนึ่ง สำหรับเด็กวัย 5-17 ปี โดยทั้งสองแบบได้รับการออกแบบมาสำหรับเผยแพร่ให้มารดาของเด็ก (หรือผู้ให้การดูแลหลัก) เพื่อประเมินปัญหาในการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร/ความเข้าใจ รวมถึงพฤติกรรมและการเรียนรู้ (ในเด็กทุกวัย) ตลอดจนประเมินความคล่องแคล่วและการเล่น (ในเด็กวัย 2-4 ปี) และการดูแลตนเอง ความจำ การจ่อจ้อง การรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์และอารมณ์ (ในเด็กวัย 5-17 ปี) สามารถดูชุด คำถามนี้ได้ที่ <https://www.washingtongroup-disability.com/question-sets/wg-unicef-child-functioning-module-cfm/>.

7 เนื่องจากการตรวจทางกายภาพอาจบ่งชี้ที่กำหนดไว้สำหรับแรงงานข้ามชาติมักไม่ได้ดำเนินการอย่างละเอียดถี่ถ้วน ส่งผลให้บุคคลที่มีความพิการ บางรายอาจสามารถย้ายถิ่นฐานไปทำงานต่างประเทศได้ โดยมักพบมากในกรณีที่ความพิการนั้นไม่รุนแรงหรือไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน

สาเหตุหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการเก็บข้อมูลที่ต้องการต้องแม่นยำคือจำนวนการรายงานเหตุที่มีอยู่จำกัด ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการหลายราย ไม่ว่าจะมีความพิการอยู่แล้วหรือได้รับความพิการอันเป็นผลจากประสบการณ์ที่ถูกค้ามนุษย์ อาจไม่ตระหนักว่าตนเป็นผู้เสียหายในอาชญากรรม หรือต่อให้ตระหนักว่าตนเป็นผู้เสียหายก็อาจโทษตนเองที่ถูกแสวงหาประโยชน์ หรือหวาดกลัวว่าจะนำความอับอายมาสู่ครอบครัว หรือหวาดกลัวว่าบุคคลอื่นจะตัดสินหรือไม่ยอมรับหากทราบว่าเกิดอะไรขึ้นกับตนเองบ้าง ผู้เสียหายยังอาจจำเป็นต้องพึ่งพาการดูแลและสนับสนุนจากผู้ค้ามนุษย์โดยเฉพาะหากผู้กระทำผิดเป็นคนในครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้น การตีตราเกี่ยวกับการค้ามนุษย์หรือความพิการอาจทำให้คนพิการไม่เต็มใจแจ้งเหตุแก่เจ้าหน้าที่ได้เช่นกัน (Kasper and Chiang, 2022; Andrevski, Larsen and Lyneham, 2013; Farrell and Pfeffer, 2014; Surtees and Zulbahary, 2018)

แม้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียหายที่ได้รับการคัดแยกจะไม่ได้ช่วยให้สามารถวัดขอบเขตของการค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการได้อย่างถูกต้องแม่นยำ แต่เป็นไปได้ที่จะอนุมานขนาดของปัญหานี้โดยอาศัยข้อมูลอื่น ยกตัวอย่าง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติที่ประสบกับสภาพการทำงานที่มีการแสวงหาประโยชน์ (ซึ่งอาจเข้าข่ายการค้ามนุษย์หรือไม่ก็ได้) ชี้ว่า มีความเป็นไปได้ที่แรงงานจำนวนมากที่เจ็บป่วย ได้รับบาดเจ็บหรือเกิดบาดแผลทางจิตใจอาจกลายเป็นคนพิการในเวลาต่อมา⁸ ยกตัวอย่าง เช่น การสำรวจการโยกย้ายถิ่นฐานระดับชาติของฟิลิปปินส์ (Philippines National Migration Survey) ในปีพ.ศ. 2561 พบว่าร้อยละ 12 ของบุคคลที่เคยตกอยู่ในสภาพการทำงานที่ตนไม่สมัครใจในฐานะผู้โยกย้ายถิ่นฐานโพ้นทะเลถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย และร้อยละ 1.3 ถูกคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศ (PSA and UPPI, 2018, p. 155) ขณะที่ในอินโดนีเซีย การศึกษาโดย Surtees (2017) พบว่าประมาณร้อยละ 70 ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ประสบกับการใช้ความรุนแรงทางจิตใจ ซึ่งรวมถึงการดูหมิ่น การข่มขู่ การคุกคาม การใช้ความรุนแรงทางวาจา (verbal abuse) การกักขังหน่วงเหนี่ยว การให้อาหารหรือไม่ได้รับปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ หรือบังคับให้อดนอน และมักเกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กับการใช้ความรุนแรงทางกายหรือทางเพศ (Surtees, 2017)

ข้อมูลว่าด้วยผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับการความช่วยเหลือจากสหภาพแรงงานข้ามชาติอินโดนีเซีย (Indonesian Labour Migrant Workers Union) และองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration) ในอินโดนีเซียยังระบุว่ามีการใช้ความรุนแรงและการล่วงละเมิดในระดับสูง (IOM, n.d.; SBMI, n.d.; ดูเพิ่มเติมที่ Lyneham and Larsen, 2013; Seefar, 2016, 2019; Saptaningrum et al., 2021, p. 16)⁹ Zimmerman และคณะยังพบว่าเกือบครึ่ง (ร้อยละ 47.4%) ของผู้ใหญ่และเด็กจำนวน 1,015 คนในการศึกษาผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในกัมพูชา ไทย และเวียดนามรายงานว่าเคยประสบความรุนแรงทางกาย และ/หรือ ทางเพศ ระหว่างที่ถูกค้ามนุษย์

8 ในปีพ.ศ. 2563 มีชาวอินโดนีเซียประมาณ 4.6 ล้านคนและชาวฟิลิปปินส์ 6.1 ล้านคนอาศัยอยู่ในทะเล (UN DESA, 2020) ขณะที่จำนวนที่ธนาคารโลกประมาณการไว้เสนอว่ามีชาวอินโดนีเซียเพียงครึ่งหนึ่งที่โยกย้ายถิ่นฐานอย่างเป็นทางการ (World Bank, 2017, p. 14) ดังนั้นจำนวนของชาวอินโดนีเซียในต่างประเทศอาจมีมากกว่านี้เกือบสองเท่า

9 ข้อมูลว่าด้วยผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับการช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration; IOM) ในอินโดนีเซียระหว่างปีพ.ศ. 2548 ถึง 2565 ชี้ว่าผู้เสียหายกว่าร้อยละ 80 ประสบกับการล่วงละเมิดทางจิตใจ ร้อยละ 40 ประสบกับการล่วงละเมิดทางร่างกาย และร้อยละ 14 ประสบกับการล่วงละเมิดทางเพศ (IOM, n.d.) ทั้ง IOM และสหภาพแรงงานข้ามชาติอินโดนีเซีย (Indonesian Migrant Workers Union; SBMI) ส่งข้อมูลชุดนี้ให้แก่คณะผู้วิจัยโดยตรงและอนุญาตให้นำมาใช้ในการรายงานฉบับนี้

(Zimmerman et al., 2014, p. 35). บุคคลไม่ว่าจะเพศใดล้วนประสบกับความรุนแรงและการล่วงละเมิด แม้ระดับของความรุนแรงที่มีการรายงานในงานวิจัยที่อ้างอิงในการศึกษานี้จะต่างกันออกไปตามเพศที่แตกต่างกันที่น่าสนใจคืองานวิจัยทั้งหมดต่างรวมถึงแรงงานที่โยกย้ายถิ่นฐานทั้งผ่านช่องทางอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แสดงให้เห็นว่าการโยกย้ายถิ่นฐานอย่างเป็นทางการไม่ได้ช่วยคุ้มครองบุคคลหนึ่งจากการแสวงหาประโยชน์ ความรุนแรง และการล่วงละเมิดได้เสมอไป

รายงานที่มีการตีพิมพ์จากหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ดูแลสวัสดิการแรงงานข้ามชาติยังช่วยให้เข้าใจภาพรวมได้ชัดเจนขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น หน่วยงานคุ้มครองแรงงานข้ามชาติแห่งอินโดนีเซีย (Badan Perlindungan Pekerja Migran Indonesia, BP2MI) รายงานว่าได้รับคำร้องที่เกี่ยวกับ “การเจ็บป่วย” หรือ “การเข้ารับตัวที่โรงพยาบาล” ทั้งหมด 66 ครั้ง คำร้องเกี่ยวกับ “ความรุนแรงของนายจ้าง” ทั้งหมด 12 ครั้ง และคำร้องเกี่ยวกับ “ภาวะซึมเศร้า/ปัญหาสุขภาพจิต” ทั้งหมด 11 ครั้งในปีพ.ศ. 2564 โดยมีคำร้องเกือบ 600 ฉบับที่ถูกจำแนกว่า “แรงงานต้องการกลับภูมิลำเนา” หรือ “อื่น ๆ” ซึ่งคำร้องเหล่านี้บางส่วนอาจมีเหตุการณ์ใช้ความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ ตลอดจนอาการเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บด้วยเช่นกัน (BP2MI, 2022) ยิ่งไปกว่านั้น เป็นไปได้มากกว่ามีหลายประเด็นที่ไม่เคยมีการรายงานแก่ทางการ ในฟิลิปปินส์ การกระทำทารุณ (maltreatment) ซึ่งรวมถึงการล่วงละเมิดร่างกายและจิตใจเป็นหนึ่งในข้อร้องเรียนที่หน่วยงานคุ้มครองสวัสดิการแรงงานโพ้นทะเล (Overseas Workers Welfare Administration) ได้รับมากที่สุด และเกือบครึ่งของคำร้องทั้งหมดมักถูกจัดให้อยู่ในประเภท “อื่น ๆ” (ALTER, 2022) ขณะที่ในไทย มีงานวิจัยที่เสนอว่าแรงงานข้ามชาติจำนวนมากที่ประสบกับการแสวงหาประโยชน์หรือการล่วงละเมิดไม่ได้ร้องเรียนเหตุที่เกิดขึ้น (Domingo and Siripatthanakosol, 2023; ILO, 2020; Harkins and Ahlberg, 2017) ทั้งนี้ทั้งนั้น จะต้องเน้นย้ำว่าไม่ใช่ทุกอาการเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บที่เกิดขึ้นระหว่างถูกค้ามนุษย์จะส่งผลให้เกิดความพิการในเวลาต่อมา แต่สถิติเหล่านี้เสนอว่าปัญหานี้เป็นปัญหาใหญ่ มุมมองนี้ได้รับการสนับสนุนโดยตัวแทนจากหน่วยงานคุ้มครองพยานและผู้เสียหายแห่งอินโดนีเซีย (Lembaga Perlindungan Saksi dan Korban, LPSK) ที่เข้าร่วมในการสัมภาษณ์สำหรับการศึกษานี้ ซึ่งประมาณการว่าร้อยละ 20 ของคดีที่หน่วยงานได้เข้าร่วมนั้นมีบุคคลที่กลายเป็นคนพิการอันเป็นผลมาจากการค้ามนุษย์ ทั้งยังยอมรับด้วยว่านี่อาจเป็นเพียงเศษเสี้ยวหนึ่งของจำนวนที่แท้จริงเท่านั้น เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงว่าบุคคลที่ได้รับการคัดแยกกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หลายคนไม่ได้เข้าร่วมในการดำเนินคดี

รูปแบบของการค้ามนุษย์

ประเด็นสำคัญ

- คนพิการประสบกับการค้ามนุษย์ทุกรูปแบบ ที่พบมากที่สุดคือการค้ามนุษย์ทางเพศและด้านแรงงาน (รวมถึงการบังคับขู่ทอน) ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการค้ามนุษย์ในภูมิภาคอาเซียนโดยรวม
- ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงที่มีความพิการทางสติปัญญา ทางพัฒนาการ หรือการเรียนรู้ รวมถึงความพิการทางจิตสังคม (ปัญหาสุขภาพจิต) มักมีความเสี่ยงสูงกว่าที่จะถูกค้ามนุษย์ทางเพศ รวมถึงการค้ามนุษย์ทางเพศในรูปแบบออนไลน์
- จากข้อมูลที่ได้จากคำบอกเล่า การค้ามนุษย์คนพิการมักมีผู้กระทำความผิดเป็นสมาชิกในครอบครัว
- ผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่ประสบกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศหรือทางแรงงาน หรือการล่วงละเมิด มักได้รับบาดเจ็บ เจ็บป่วย หรือเกิดบาดแผลทางจิตใจที่อาจนำไปสู่ความพิการ
- ความท้าทายในการเข้าถึงการดูแลสุขภาพจิต ตลอดจนการติดตามที่มากับปัญหาสุขภาพจิต ทำให้ผลกระทบทางจิตใจที่เกิดจากการค้ามนุษย์เลวร้ายยิ่งกว่าเดิมในภูมิภาคนี้

การค้ามนุษย์คนพิการ

การศึกษาในครั้งนี้เสนอว่ารูปแบบของการค้ามนุษย์ที่คนพิการต้องประสบเป็นภาพสะท้อนของแนวโน้มการค้ามนุษย์ในภูมิภาคอาเซียนในภาพรวม ที่พบมากที่สุดคือการค้ามนุษย์ทางเพศและทางแรงงาน (รวมถึงการบังคับขู่ทอน) แม้ว่าจะมีวิธีการกระทำผิดที่แตกต่างกันออกไปเล็กน้อยในสามประเทศที่ศึกษาติดตาม การสัมภาษณ์และการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและเพื่อประเมินผลการศึกษาในทั้งสามประเทศเปิดเผยเรื่องราวมากมายที่คนพิการตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง การล่วงละเมิด และการแสวงหาประโยชน์ ซึ่งแม้จะไม่ใช่ว่าทุกกรณีที่เข้าข่ายนิยามของการค้ามนุษย์ แต่ยังคงสะท้อนเห็นถึงความเสี่ยงระดับสูงที่คนพิการต้องเผชิญ

การค้ามนุษย์ทางเพศ

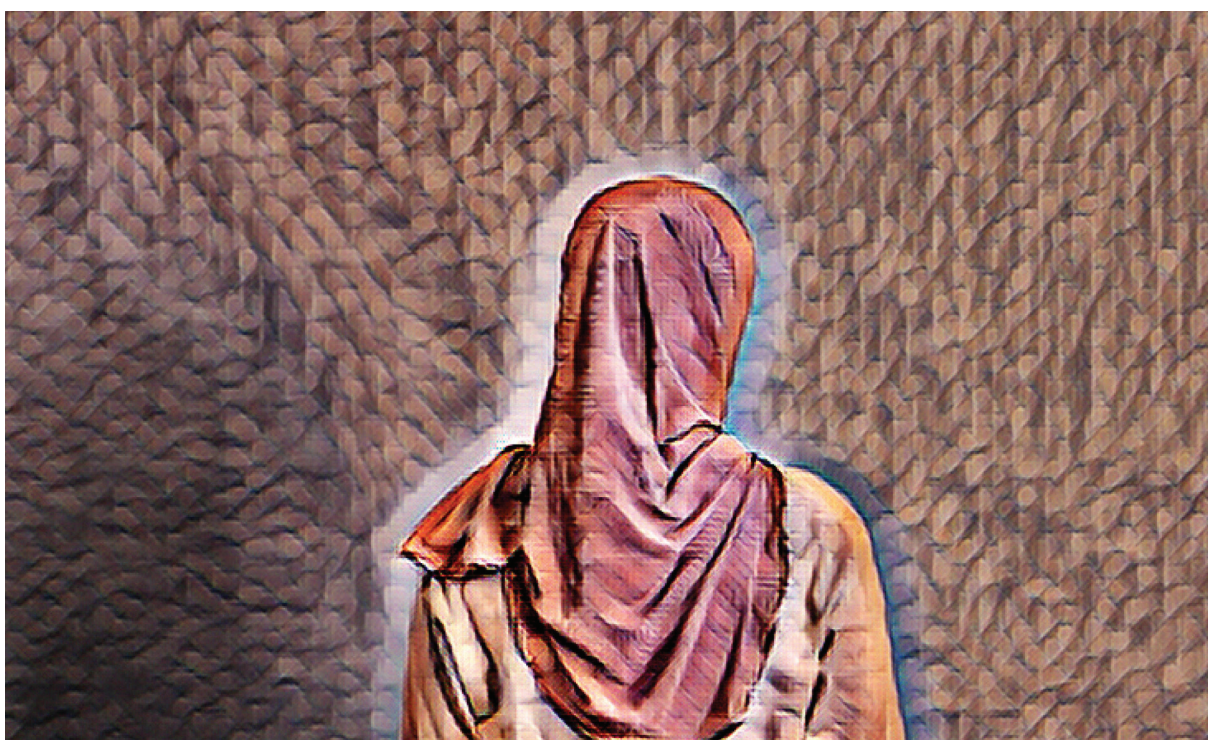
ผู้ให้สัมภาษณ์จากหน่วยงานรัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรคนพิการในทั้งสามประเทศล้วนกล่าวถึงกรณีของการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากคนพิการ โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงและเด็กผู้หญิงในอินโดนีเซีย ประการนี้รวมถึงการค้ามนุษย์ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงที่มีความพิการทางสติปัญญาเพื่อค้าประเวณี โดยที่ผู้ค้ามนุษย์ทำที่เสนองานในร้านอาหารในจังหวัดใหญ่ ๆ แต่แท้จริงแล้วกลับเป็นสถานค้าบริการทางเพศ (ดูกล่องข้อมูล 5: “เรื่องราวของซิติ”) ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งจากองค์กรคนพิการในอินโดนีเซียยังบอกคณะผู้วิจัยเกี่ยวกับกรณีที่ผู้หญิงที่มีความพิการทางสติปัญญาถูกบังคับโดยสามีของตนเองให้แต่งงานเป็นระยะเวลานาน ๆ ต่อเนื่องหลายครั้ง หรือที่เรียกว่า “การสมรสพันธสัญญา (contract marriages)”

กล่องข้อมูล 5: “ฉันกลับบ้านไม่ได้แล้ว”: เรื่องราวของซิติ

ซิติมีความพิการทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย และเนื่องจากไม่ชอบเรียนหนังสือ จึงออกจากโรงเรียนเมื่ออายุได้ 15 ปีเพื่อไปหางานทำ ซิติอธิบายว่า “มีเพื่อนคนหนึ่งทำงานอยู่ที่ปาเล็มบัง (เมืองหนึ่งของจังหวัดสุมาตราใต้ในอินโดนีเซีย) เขาบอกว่าจะหางานในร้านอาหารให้ฉันทำ” แต่เมื่อเธอไปถึง กลับพบว่าร้านอาหารดังกล่าวเป็นบาร์และสถานค้าประเวณีแห่งหนึ่ง “ฉันใช้เงินที่มีทั้งหมดไปกับการเดินทาง ก็เลยกลับบ้านไม่ได้แล้ว” ทั้งโทรศัพท์มือถือและบัตรประชาชนของเธอยังถูกเจ้าของสถานที่แห่งนั้นยึดเอาไว้

“ฉันคิดหาทางกลับบ้านอยู่ตลอด” แต่การเก็บเงินเป็นเรื่องยากมาก เพราะซิติได้รับอาหารปริมาณน้อยนิดและต้องออกเงินสำหรับที่เหลืด้วยตัวเอง “เวลาถูกค่าให้ทิป นายก็เอาไปหนึ่งในสามเพื่อ “เก็บเงิน” ไว้ให้พวกเรา เขาบอกว่าพอเก็บได้มากพอแล้ว ถ้าอยากกลับบ้านก็มาเอาเงินไปได้ แต่ก็ไม่เคยเก็บได้มากพอสักที” กลุ่มเด็กผู้หญิงที่อยู่ที่นี่ยังถูกปรับเงินด้วยถ้าหากออกไปข้างนอกแล้วกลับมาช้า

ซิติได้รับความช่วยเหลือให้ออกมาหลังจากตำรวจบุกตรวจค้นบาร์แห่งนั้น “นายกำลังจะขายฉันไปที่อื่นพอดี ไม่รู้เลยว่าถ้าโดนขายไปแล้วจะเกิดอะไรขึ้นกับตัวเองบ้าง”

การค้ามนุษย์คนพิการเพื่อจุดประสงค์ทางเพศในไทยเกิดขึ้นทั้งมิติในประเทศและระหว่างประเทศ โดยในกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มาให้สัมภาษณ์ มีผู้หญิงที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจากลาวและเมียนมาร์ซึ่งถูกหลอกลวงมาค้าประเวณีโดยสมาชิกครอบครัวที่สัญญาว่าจะหางานให้ทำในไทย (ดูกล่องข้อมูล 6: “เรื่องราวของดาว”) นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์จากหน่วยงานด้านยุติธรรมของไทยยังบอก

คณะผู้วิจัยเกี่ยวกับสองกรณีล่าสุดที่เกี่ยวข้องกับกรณีการค้ามนุษย์ทางเพศทางออนไลน์ที่ผู้เสียหายเป็นเด็กหญิงชาวไทยที่เป็นเหยื่อตักซึ่งเป็นความพิการทางพัฒนาการ ทั้งยังพบรายงานว่าผู้หญิงและเด็กผู้หญิงชาวไทยที่มีความพิการทางสติปัญญาหรือมีความบกพร่องทางพัฒนาการถูกค้ามนุษย์ทางเพศทั้งภายในประเทศตลอดจนในอุตสาหกรรมค้าประเวณีในทวีปยุโรปและภูมิภาคอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน (Royal Thai Government, 2021, p. 24; Wildau, 2010)

กล่องข้อมูล 6: “เขาบอกว่าฉันต้องทำงานเพื่อชดใช้เงินคืน”: เรื่องราวของดาว

“ฉันออกจากลาวมาที่ไทยประมาณห้าปีก่อน ตอนนั้นอายุ 17 ปี” ดาวอธิบาย “เพราะเป็นคนที่ยากพร่องทางการได้ยิน เลยหางานทำในลาวยากมาก และยิ่งฉันไม่ได้เรียนหนังสือด้วย พ่อป้าบอกว่าที่ไทยมีงานร้านอาหารให้ทำเยอะ ฉันก็คิดว่าฟังดูดีทีเดียว”

ดาวกับป้าข้ามชายแดนมาโดยไม่มีเอกสารอย่างถูกต้อง จากนั้นมุ่งหน้ามายังภาคใต้ของไทย “พอเราไปถึง ป้าพาฉันไปร้านคาราโอเกะ ตอนนั้นเลยรู้ว่าโดนป้าหลอกมาที่นี่เพื่อค้าประเวณี” ป้าบอกว่าได้จ่ายเงินให้พ่อแม่ของดาวไปแล้วล่วงหน้า และดาวต้องทำงานชดใช้เงินก้อนนั้น “ฉันอยู่ที่นั่นเกือบหนึ่งปี จากนั้นพอโควิด-19 ระบาด ทุกอย่างก็ปิดหมด”

หลังจากร้านคาราโอเกะแห่งนั้นปิดตัว ดาวย้ายมากรุงเทพฯ และเริ่มตระเวนขายเสื้อผ้าและกระเป๋าทัดตลาด และไม่ได้ติดต่อครอบครัวที่ลาวอีกเลยนับตั้งแต่ออกจากลาวมา “ฉันกลัวว่าพ่อแม่จะบอกป้าว่าฉันอยู่ที่ไหน แล้วป้าจะมาเอาตัวกลับไปร้านคาราโอเกะอีก ฉันต้องคอยย้ายรถเข็นขายของไปตามที่ต่าง ๆ ไม่ให้เขาตามเจอ”

รูปแบบการค้ำมนุษย์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์จากหน่วยงานรัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชนในฟิลิปปินส์กล่าวถึงมากที่สุดคือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กพิการทางออนไลน์ ทั้งนี้ การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กทางออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญไปทั่วทั้งภูมิภาคนี้ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งมีปัจจัยหนุนคือการเพิ่มขึ้นของการใช้อินเทอร์เน็ตและความสะดวกในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ (ดูกล่องข้อมูล 7: “บริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ...”) (IJM, 2020; Roche et al., 2023; ECPAT, INTERPOL and UNICEF, 2022a, 2022b, 2022c) เจ้าหน้าที่ตำรวจที่คณะผู้วิจัยสัมภาษณ์กล่าวว่าเด็กมักได้รับเงินเพื่อไปจัดหาเด็กคนอื่น ๆ ต่อ

กล่องข้อมูล 7: บริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์มือถือเป็นอุปสรรคต่อการคัดแยกการแสวงหาประโยชน์ทางเพศทางออนไลน์

“ปัญหาใหญ่ที่สุดคือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก โดยเฉพาะการแสวงหาประโยชน์ทางเพศทางออนไลน์” รอมเมล เจ้าหน้าที่รัฐระดับเทศบาลในฟิลิปปินส์กล่าว “บริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์มือถืออย่าง GCash ทำให้การติดตามการโอนเงินยากขึ้นไปอีก เราต้องปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือสองถึงสามครั้งทุกปี แต่แต่ละครั้งช่วยเหลือออกมาได้ห้าถึงหกคน เจ้าหน้าที่ตำรวจจะได้เบาะแสจากใครสักคนและสืบสาวไปเรื่อย ๆ ถ้าหากเบาะแสทำให้เราเข้าไปดำเนินการช่วยเหลือได้ คนที่แจ้งเบาะแสดังกล่าวจะได้รับเงินรางวัลไป”

“สองปีก่อน เด็กหญิงพิการอายุ 15 ปีคนหนึ่งได้รับการช่วยเหลือออกมาจากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศทางออนไลน์ แม่ของเด็กหาเงินจากเด็กคนนั้นและน้องสาว แต่การหาการดูแลให้เด็กคนนั้นยากมาก ไม่มีสถานพักพิงที่ไหนอยากรับตัวเด็กไปเพราะไม่มีความสามารถในการดูแลที่เหมาะสม และการหาครอบครัวมารับอุปถัมภ์เด็กพิการก็ยากมาก ๆ เช่นกัน ตอนนี้เด็กอยู่สถานพักพิงของรัฐบาล แต่นี่ไม่ใช่ทางออกระยะยาว”

การค้ำมนุษย์ทางด้านแรงงาน

คนพิการยังประสบกับการแสวงหาประโยชน์ทางด้านแรงงานด้วยเช่นกัน ในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรคนพิการ และผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและเพื่อประเมินผลการศึกษากล่าวถึงกรณีที่คนพิการได้รับการว่าจ้างให้ทำงานค่าแรงต่ำ เช่น เก็บขยะหรือทำความสะอาดบ้าน หรือทำงานในร้านนวดหรือสถานเสริมความงาม ตลอดจนในคณะแสดงตามงานต่าง ๆ หรือบาร์ และไม่ได้รับค่าแรงหรือได้รับค่าแรงน้อยกว่าที่ควร หรือถูกสมาชิกครอบครัวยึดค่าแรงไป (ดูกล่องข้อมูล 8: “นายจ้างไม่เคยจ่ายค่าแรง”) ในปีพ.ศ. 2565 ตำรวจไทยได้ตั้งข้อหากับบุคคลสามคนที่กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ด้านแรงงานบุคคลที่มีความพิการทางสติปัญญา ซึ่งถูกบังคับให้ทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างและถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย ส่งผลให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บอย่างร้ายแรง (Royal Thai Government 2022, p. 26) นอกจากนั้นยังมีกรณีในไทยที่บริษัทห้างร้านจ้างงานคนพิการเพื่อให้ได้สิทธิประโยชน์ทางภาษี แต่กลับไม่ได้จ่ายค่าแรงให้แก่แรงงานเหล่านี้อย่างเป็นธรรม (Disabilities Thailand, 2016)

กล่องข้อมูล 8: “นายจ้างไม่เคยจ่ายค่าแรง”

รียาทำงานกับองค์กรพัฒนาสังคมในอินโดนีเซียเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย รวมถึงแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ “เราเพิ่งมีกรณีหนึ่งที่คนพิการสามรายถูกค้ามนุษย์ทางด้านแรงงาน หนึ่งในนั้นถูกแสวงหาประโยชน์นานถึง 20 ปี” เธออธิบาย กรณีดังกล่าวเกี่ยวข้องกับองค์กรไม่แสวงกำไรแห่งหนึ่งที่ทำกิจการเกสต์เฮาส์ (guesthouse) โดยที่ผู้เสียหายช่วยทำกิจการนั้นโดยไม่เคยมีสัญญาจ้างหรือได้รับค่าแรง

หนึ่งในลูกจ้างเป็นคนหูหนวกและเริ่มทำงานที่นี่ในวัยกลางคน ลูกจ้างคนนี้ไม่รู้ภาษามืออย่างเป็นทางการ และผู้อำนวยการขององค์กรแห่งนั้นบอกพ่อแม่ของเธอว่าจะสอนภาษามือให้ “แต่ตัวเขาเองยังไม่รู้ภาษามือเลยด้วยซ้ำ” รียาอธิบาย

นายจ้างคนดังกล่าวยังปฏิบัติต่อลูกจ้างอย่างเลวร้าย “ถ้าพวกเขาทำผิดพลาด ก็จะโดนหยิกและทุบตี แลมนายจ้างยังโทษว่าพวกเขาโมยของด้วย” รียากล่าว “บ่อยครั้งที่คนเหล่านี้ต้องกินข้าวบูดประทังชีวิต”

การบังคับขอรหัส

ในทั้งสามประเทศ พบว่าคนพิการต่างตกเป็นผู้เสียหายจากการบังคับขอรหัส ซึ่งเป็นการแสวงหาประโยชน์ทางแรงงานรูปแบบหนึ่ง¹⁰ ผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในฟิลิปปินส์ กล่าวถึงกรณีของการขอรหัสตามท้องถนน รวมถึงกรณีหนึ่งที่คนพิการเป็นสมาชิกชนพื้นเมืองกลุ่มน้อยที่ถูกค้ามนุษย์ไปบังคับขอรหัสในกรุงมะนิลา โดยผู้ค้ามนุษย์จะพุงเป่าไปที่ชุมชนพื้นเมืองกลุ่มนี้โดยเฉพาะ มีกรณีหนึ่งในอินโดนีเซียที่หลายคนได้รับข้อเสนอให้ทำงานในจังหวัดอื่นแต่กลับพบว่า “งาน” ดังกล่าวคือการขอรหัส ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรคนพิการในอินโดนีเซียกล่าวถึงการใช้คนพิการเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินบริจาคจากสาธารณชนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ทั้งนี้ การขอรหัสออนไลน์โดยแสวงหาประโยชน์จากเด็ก คนพิการ และคนสูงวัย กลายเป็นความประเด็นที่ทวีความท้าทายมากขึ้นในอินโดนีเซียอันเนื่องมาจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์กันอย่างแพร่หลาย (‘Mensos Risma larang ngemis online’, 2023) และมีการกล่าวถึงโดยผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในไทยด้วยเช่นเดียวกัน ในไทยทางคณะผู้วิจัยได้พูดคุยกับกลุ่มคนไทยที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นซึ่งถูกครอบครัวของตนบังคับให้ขอรหัสหรือให้ความบันเทิงตามสถานีรถไฟ ป้ายรถโดยสารประจำทาง หรือตลาด รวมถึงพูดคุยกับชายชาวกัมพูชาที่ถูกค้ามนุษย์มาบังคับขอรหัสตั้งแต่ยังเป็นวัยรุ่น (โปรดดูกล่องข้อมูล 9: “เรื่องราวของโปรส”) ผู้เข้าร่วมจากองค์กรคนพิการในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในไทยยังกล่าวถึงกรณีของเด็กพิการชาวกัมพูชาที่พ่อแม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเด็กเหล่านี้มาขอรหัสในไทย โดยรัฐบาลไทยยังคงพยายามดำเนินการเพื่อกำกับดูแลการขอรหัสและคัดแยกผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายจากการบังคับขอรหัสให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ดูตัวอย่างจาก Royal Thai Government, 2022, p. 64-65)

10 การค้ามนุษย์เพื่อบังคับขอรหัสในอินโดนีเซียและไทยยังปรากฏหลักฐานในงานวิจัยอื่น ๆ อีก (ดูตัวอย่างจาก Wahida, 2017; Disabilities Thailand, 2016; Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons, 2021; Agape International Missions, 2019; Harkins, 2019)

กล่องข้อมูล 9: “พวกเขาบอกว่าผมจะได้ไปโรงเรียน”: เรื่องราวของโปรส

โปรสมีความบกพร่องทางการมองเห็นและเดินทางจากกัมพูชามาไทยเมื่ออายุได้ 15 ปี ตอนนั้นมีคนมาที่หมู่บ้านและบอกว่าถ้าเขาอยากไปโรงเรียน คนเหล่านั้นจะพาไปไทย โปรสตื่นเต้นมากที่มีคนเสนอโอกาสนี้ให้ อีกทั้งพ่อแม่ก็ตกลงให้เขาไป โปรสจึงเดินทางด้วยการนั่งรถ จากนั้นลงเดินเท้าไปกับคนกลุ่มใหญ่ “เขาพาเราไปบ้านหลังเล็ก ๆ หลังหนึ่งในนาข้าวและบอกให้รอที่นั่น” ผู้ค้ามนุษย์กลับมาและนำตัวคนกลุ่มนี้ไปอีกจังหวัดของไทย แล้วบังคับให้พวกเขาขอทาน “พวกเขาจะพาเราไปตลาดแล้วปล่อยเราไว้ที่นั่น เราทำงานกันเป็นกะ กะเช้าจะเริ่มตอนตีสามไปจนถึงเก้าโมงเช้า และจะกลับไปอีกครั้งตอนบ่ายสามโมงและทำงานจนถึงสามทุ่ม”

โปรสได้รับเงินวันละ 50 บาท อาหารสามมื้อและที่หลับที่นอน “ผมอยู่ที่นั่นกับพวกเขาสองปี จากนั้นผมขอให้เจ้าของร้านค้าที่ตลาดช่วยให้ผมหนีออกมา ผมเดินเข้าร้านค้าหนึ่งแล้วทำเป็นเข้าห้องน้ำ จากนั้นเจ้าของร้านพาผมขึ้นบันไดไปชั้นบนและเดินทะลุร้านข้าง ๆ ไปเรื่อย ๆ จนผมขึ้นรถเมล์ไปจังหวัดอื่นได้”

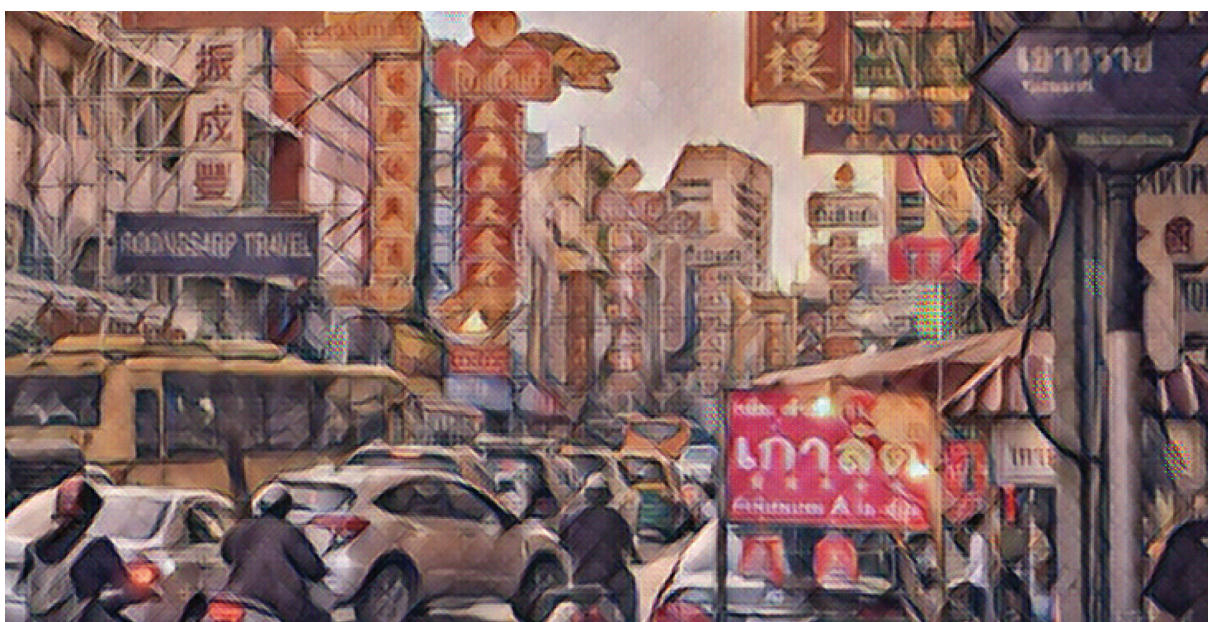
ขณะนี้โปรสอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพฯ “ผมไม่เคยกลับไปกัมพูชาเลย มันง่ายกว่าที่จะอยู่แบบคนพิการในเมืองอย่างกรุงเทพฯ นนทบุรี หรือปทุมธานี” เนื่องจากไม่มีบัตรประชาชนในไทย จึงไม่มีสิทธิในสวัสดิการใด ๆ ที่คนที่มียบัตรคนพิการพึงได้รับ โปรสจึงต้องหาเลี้ยงชีพด้วยการตระเวนร้องเพลงตามตลาดและป้ายรถโดยสารประจำทางแทน

การค้ามนุษย์รูปแบบอื่น ๆ

ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรคนพิการในทั้งสามประเทศยังกล่าวถึงการค้ามนุษย์รูปแบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่งรวมถึงการบังคับให้กระทำความผิดทางอาญา เช่น ค้ายาเสพติด หลอกหลวงผู้อื่นทางออนไลน์ หรือลักขโมย (มีการกล่าวถึงในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์) และการโกงสวัสดิการคนพิการของรัฐ (ฟิลิปปินส์) นอกจากนี้ ตัวแทนจากองค์กรคนพิการแห่งหนึ่งในอินโดนีเซียได้กล่าวถึงกรณีของผู้หญิงที่มีความพิการทางสติปัญญาถูกปฏิเสธไม่ให้คุมกำเนิด เพื่อให้สามีของผู้หญิงนั้นสามารถเอาบุตรไปขาย ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จากหน่วยงานด้านยุติธรรมในไทยเล่าให้คณะผู้วิจัยฟังถึงกรณีของเด็กอุ้มบุญเกิดมาพร้อมกับความพิการ ทั้งนี้ การอุ้มบุญเป็นการกระทำผิดกฎหมายในไทย ฉะนั้นเด็กพิการที่เกิดจากการอุ้มบุญจึงมีความเสี่ยงสูงอย่างยิ่ง เด็กเหล่านี้จะถูกนำตัวไปทิ้งไว้ตามชายแดนระหว่างไทยกับลาวหรือเมียนมาร์ บางส่วนไม่มีชีวิตรอด บางคนได้รับความช่วยเหลือจากคนในพื้นที่ ขณะที่อีกหลายคนถูกนำไปแสวงหาประโยชน์ ผู้เข้าร่วมจากองค์กรพัฒนาเอกชนแห่งหนึ่งยังกล่าวถึงประเด็นเด็กอุ้มบุญที่มีความพิการด้วยเช่นกันระหว่างการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในไทย

ทั้งนี้ทั้งนั้น เป็นไปได้เช่นกันที่จะพบรูปแบบอื่น ๆ ของการค้ามนุษย์คนพิการในสามประเทศที่ศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ ยกตัวอย่าง เช่น ผู้เข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้กล่าวถึงการบังคับแต่งงานหรือการค้าอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับคนพิการเลยแม้แต่คนเดียว ถึงแม้จะพบกรณีเหล่านี้ในพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของโลกก็ตามที่¹¹ คณะผู้วิจัยยังไม่พบตัวอย่างของการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์จากผู้ใหญ่และเด็กที่มีความพิการในสถานดูแล (residential care) ซึ่งมีรายงานว่าพบได้แพร่หลายในยูเครนและเม็กซิโก หรือการแสวงหาประโยชน์ผู้สูงอายุที่มีความพิการตามวัย¹² อย่างไรก็ตาม พึงทราบว่าทางคณะผู้วิจัยไม่ได้สอบถามผู้เข้าร่วมโดยตรงถึงประเด็นเหล่านี้ หรือขอสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ทำงานในด้านนี้โดยเฉพาะ ฉะนั้น ถ้าหากคณะผู้วิจัยดำเนินการสอบถาม อาจทำให้ค้นพบตัวอย่างของการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบดังกล่าวก็เป็นได้

เมื่ออธิบายถึงกรณีการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์จากคนพิการ ผู้ให้สัมภาษณ์จากทั้งสามประเทศเปิดเผยว่าผู้กระทำความผิดมักเป็นคนในครอบครัว รวมถึงสามีหรือภรรยา บิดามารดา หรือเครือญาติ ยิ่งไปกว่านั้น แม้บางกรณีจะมีการโยกย้ายสถานที่ เช่น จากเขตชนบทไปสู่เขตเมืองภายในประเทศเดียวกัน หรือในกรณีของไทยที่มีการเดินทางข้ามชายแดนจากประเทศกัมพูชา ลาว หรือเมียนมาร์ แต่ในหลายกรณี การแสวงหาประโยชน์นั้นเกิดขึ้นภายในบ้านหรือชุมชนของคนพิการนั่นเอง อย่างไรก็ตาม กรณีที่เกิดขึ้นภายในประเทศเหล่านี้อาจไม่ได้รับการคัดแยกว่าเป็นการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะเมื่อเจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรคนพิการ และหน่วยงานด้านหน้ามีความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ไม่เพียงพอ รวมทั้งยังมีมุมมองว่าการค้ามนุษย์จะเกิดขึ้นเมื่อมีการข้ามผ่านพรมแดนระหว่างประเทศเท่านั้น (Rapid Asia, 2022, p. 20).

11 ข้อมูลจากองค์กร Women Enabled International และ Disability Rights International (2019, p. 2) และ EDF (2022) กล่าวถึงกรณีที่คนพิการถูกค้ามนุษย์เพื่อตัดอวัยวะ ยิ่งไปกว่านั้น แม้ว่าจะไม่มีข้อมูลอย่างเป็นทางการที่สาธารณชนเข้าถึงได้ว่าด้วยความชุกของการบังคับแต่งงานในอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย แต่กลับพบว่ามีกรรายงานถึงการแต่งงานในวัยเด็ก (child marriage) ซึ่งเป็นการบังคับแต่งงานรูปแบบหนึ่งในสามประเทศดังกล่าว (Plan International, 2022; Fitzgerald, Humphries-Waa and Harvey, 2022) ทั้งยังพบว่ามีกรบังคับแต่งงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทุกเพศในสหราชอาณาจักรด้วยเช่นกัน (ดูตัวอย่างจาก Groce, Gazizova and Hassiotis, 2014; Clawson and Fyson, 2017; McCarthy et al., 2021)

12 พบรายงานถึงการแสวงหาประโยชน์และการค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการไม่ว่าผู้ใหญ่ (โดยเฉพาะสตรี) และเด็กในประเทศยูเครน (Mathews et al., 2015) และ กัวเตมาลา (Rodríguez et al., 2018) (ดู Milovanovic, 2023 ประกอบ) ปัญหานี้ได้รับความสนใจมากขึ้นเรื่อย ๆ ในไทย แต่ไม่มากเท่าใดนักในฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย เนื่องจากประชากรในประเทศเหล่านี้สูงวัยขึ้น งานวิจัยจากภูมิภาคนี้เสนอว่าการแสวงหาประโยชน์จากผู้สูงอายุมักมีองค์ประกอบเกี่ยวกับเงิน และอาจมีการใช้ความรุนแรงทางร่างกายและทางจิตใจ (Whangmahaporn, 2019; Kulachai, 2018; Commission on Human Rights, 2017)

การคำนุญนำไปสู่ความพิการ

ผลกระทบสำคัญของการคำนุญต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจยังพบได้ในงานวิจัยนี้ด้วย ทั้งผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาจากหน่วยงานยุติธรรม หน่วยงานรัฐบาล และองค์กรพัฒนาเอกชนในทั้งสามประเทศต่างตระหนักถึงข้อนี้เป็นอย่างดี และหลายท่านยกตัวอย่างกรณีที่ได้พบเจอในการทำงาน รวมถึงกรณีที่แรงงานข้ามชาติได้รับบาดเจ็บอย่างถาวร (เช่น สูญเสียการมองเห็นหรือการได้ยิน) อันเป็นผลมาจากความรุนแรงทางร่างกายที่ได้รับระหว่างถูกคำนุญ ทางคณะผู้วิจัยได้พูดคุยกับแรงงานข้ามชาติหลายคนที่เป็นผู้เสียหายจากการคำนุญในอินโดนีเซียและไทย ซึ่งส่งผลให้กลายเป็นคนพิการต่อมา (ดูกล่องข้อมูล 11: “เรื่องราวของสุพาร์ดี” และกล่องข้อมูล 12: “เรื่องราวของหม่อง”) ผู้ให้สัมภาษณ์ในอินโดนีเซียได้ยกตัวอย่างของผู้เสียหายจากการคำนุญทางเพศที่ติดเชื้อเอชไอวี-เอดส์ด้วยเช่นกัน ตัวอย่างนี้ได้รับการสนับสนุนข้อมูลว่าด้วยผู้เสียหายจากการคำนุญที่ได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรอย่าง IOM ในอินโดนีเซียและ SBMI (IOM, n.d.; SBMI, n.d.; Lynham and Larsen, 2013) ตลอดจนผลงานวิจัยอีกหลายชิ้นในภูมิภาคนี้ด้วยเช่นกัน (ดูกล่องข้อมูล 10: “การเผชิญกับความรุนแรง...”) ตัวแทนจากหน่วยงานด้านยุติธรรมที่เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในฟิลิปปินส์ยังกล่าวถึงกรณีที่เด็กถูกคำนุญไปสู่การขัดกันด้วยอาวุธ (armed conflict) ซึ่งมีความเสี่ยงสูงมากที่จะเกิดการบาดเจ็บทางร่างกายและความเสียหายทางจิตใจตามมา (ดูเพิ่มเติมจาก Malindog-Uy, 2020) อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่ามีความเป็นไปได้ที่การคำนุญซึ่งนำไปสู่ความพิการหลายกรณีอาจไม่ได้รับความสนใจจากเจ้าหน้าที่ทางการหรือจากองค์กรพัฒนาเอกชน

กล่องข้อมูล 10: การเผชิญกับความรุนแรงและสภาพการทำงานที่เลวร้าย

มีงานวิจัยเป็นจำนวนมากชี้ว่าด้วยประสบการณ์ของแรงงานข้ามชาติและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จากภูมิภาคอาเซียน และสภาพการทำงานที่คนกลุ่มนี้ต้องเผชิญ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศหรือทางแรงงาน รวมทั้งผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับการคัดแยก มักรายงานว่าตนประสบกับความรุนแรงทางร่างกายทางเพศ และทางจิตใจ (รวมถึงการดูหมิ่น การข่มขู่ การคุกคาม การใช้ความรุนแรงทางวาจา (verbal abuse) การกักขังหน่วงเหนี่ยว การให้อาหารหรือไม่ได้รับปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ หรือบังคับให้อดนอน) หลายคนตกอยู่ในสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานที่เลวร้าย ต้องทำงานที่อันตราย และขาดแคลนการดูแลสุขภาพทางการแพทย์ ซึ่งอาจนำไปสู่โรคภัยหรืออาการบาดเจ็บได้

ยกตัวอย่าง เช่น งานวิจัยในกลุ่มผู้หญิงชาวอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ที่ทำงานโพนทะเลในฐานะคนทำความสะอาดบ้าน หรือผู้หญิงจากทั่วทั้งภูมิภาคอาเซียนที่ถูกบังคับค้าประเวณีพบว่าหลายคนต้องนอนในพื้นที่คับแคบแออัดและไม่มีอากาศถ่ายเท รวมถึงในห้องเก็บของหรือห้องน้ำ และได้รับอาหารคุณภาพไม่ดีหรือได้รับอาหารไม่เพียงพอ ทั้งยังต้องทำงานเป็นเวลาหลายชั่วโมงต่อวันโดยบ่อยครั้งมีเวลาหยุดพักเพียงสั้น ๆ หรือไม่ได้หยุดพักแม้แต่บ่อย หลายคนยังรายงานด้วยว่าไม่ได้รับการรักษาพยาบาลที่เหมาะสมหลังจากเกิดอุบัติเหตุในบ้าน หรือถูกบังคับให้ใช้สารเคมีทำความสะอาดที่มีฤทธิ์รุนแรงโดยไม่มีถุงมือหรืออุปกรณ์ป้องกันอื่น ๆ ผู้ให้บริการทางเพศยังมักไม่ได้รับถุงยางอนามัยหรือถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน ทั้งยังอาจถูกบังคับให้ใช้ยาเสพติดหรือดื่มแอลกอฮอล์ด้วย ทั้งยังอาจไม่สามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่เหมาะสมอีกด้วย (Lyneham and Larsen, 2013; Zimmerman et al., 2014; Yea, 2015a; Surtees, 2017; Mission for Migrant Workers, 2017; Saptaningrum et al., 2021; Lennox, 2022; IOM, n.d.).

ผู้ชายจากฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ซึ่งทำงานบนเรือประมง ในภาคการก่อสร้าง โรงงาน หรือภาคการเกษตร ต้องประสบกับสภาพการทำงานที่เลวร้ายและมักเป็นอันตรายซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจด้วยเช่นกัน (ดูกล่องข้อมูล 11: “เรื่องราวของสุพารัตติ” และกล่องข้อมูล 12: “เรื่องราวของหม่อง”) การทำงานอาจรวมถึงการยกของหนัก สูดดมฝุ่นควันหรือสัมผัสกับสารเคมี หลายคนรายงานว่าไม่ได้รับอุปกรณ์ป้องกันที่เหมาะสม หรือเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่เพียงพอสำหรับการทำงานกลางแจ้งหรือในสภาพอากาศเย็นจัด ทั้งยังระบุว่าต้องทำงานนานหลายชั่วโมงโดยแทบไม่ได้พัก และถูกบังคับให้ทำงานทั้งที่ป่วยไข้หรือให้กลับไปทำงานก่อนอาการบาดเจ็บจะหายดี สภาพความเป็นอยู่ของแรงงานกลุ่มนี้มักมีความแออัดและไม่ถูกสุขลักษณะ อาหารและน้ำมีคุณภาพต่ำ และหลายคนถูกล่วงละเมิดทางร่างกายหรือทารุณด้วยวาจาและการข่มขู่อยู่เป็นประจำ (Yea, 2012; Zimmerman et al., 2014; Pocock et al., 2016; Issara Institute and IJM, 2017; Surtees, 2017; Asis, 2019; Saptaningrum et al., 2021)

การค้ามนุษย์รูปแบบใหม่ ๆ เช่น การหลอกลวงทางอินเทอร์เน็ตหรือการพนันออนไลน์ ยังมีการใช้ความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจเพื่อควบคุมผู้เสียหายด้วยเช่นเดียวกัน มีรายงานที่เสนอว่าสภาพความเป็นอยู่ของผู้เสียหายกลุ่มนี้มีความแออัดและไม่ถูกสุขลักษณะ ทั้งยังต้องทำงานนานหลายชั่วโมงและไม่ได้รับอาหาร น้ำ และการรักษาพยาบาล (OHCHR, Regional Office for South-East Asia, 2023, p. 14; Turner and McCarthy-Jones, 2023)

ผู้ที่ถูกค้ามนุษย์เพื่อบริจาคอวัยวะอย่างผิดกฎหมายอาจประสบกับผลกระทบทางสุขภาพในระยะยาว ซึ่งอาจเป็นผลจากการที่ผู้เสียหายไม่ได้รับการรักษาพยาบาล (Yea, 2015b; Llewellyn, 2023)

กล่องข้อมูล 11: “พวกเราต้องนอนในระหว่างที่ใช้เก็บปลา”: เรื่องราวของสุพาร์ดี

สุพาร์ดีถูกค้ามนุษย์ไปทำงานบนเรือประมงเมื่อหลายปีก่อน “ผมมีงานดี ๆ ทำนะ แต่
เพราะต้องส่งลูกสี่คนเรียนหนังสือชั้นมัธยมศึกษา ก็เลยหาเงินได้ไม่พอใช้” เขาอธิบาย สุ
พาร์ดีคิดว่าการทำงานต่างประเทศจะช่วยให้ฐานะทางการเงินของครอบครัวมั่นคงขึ้น

อาทิสบอกสุพาร์ดีว่าจะช่วยหางานให้ทำในโรงงานแห่งหนึ่งในประเทศเกาหลีใต้ เขาคิดว่า
ฟังดูไม่เลว แต่จะต้องจ่ายเงินหลายพันเหรียญสหรัฐเพื่อให้อาทิสสามารถเตรียมการ
ทั้งหมดได้ “ผมเอารถมอเตอร์ไซด์ไปจำนำเพื่อหาเงินมาจ่ายเขา”

สุพาร์ดีเดินทางจากอินโดนีเซียไปสิงคโปร์ แต่พอไปถึงแทนที่จะได้นั่งเครื่องบินต่อไปยัง
เกาหลีใต้ เขากลับถูกนำตัวไปขึ้นเรือซึ่งพาเขาไปยังเรืออีกลำที่จอดรออยู่ ถึงตอนนั้นเขา
รู้ตัวแล้วว่ามีความผิดปกติ

ตอนแรกหัวหน้าลูกเรือก็ปฏิบัติต่อเขาดี โดยนำเสื้อผ้ามาให้สุพาร์ดีและลูกเรือคนอื่น ๆ
จากนั้นได้สาธิตวิธีการใช้อุปกรณ์เพื่อลากอวนขึ้น แต่ยิ่งเดินทางออกทะเลไปไกลเท่าไร
สถานการณ์กลับยิ่งเลวร้ายลงเรื่อย ๆ “หัวหน้าลูกเรือเอามือถือของพวกเราไป เลยติดต่อ
ใครไม่ได้ เราได้กินแต่ข้าวหรือไม่กี่ขนมปัง และต้องนอนในระหว่างที่ใช้เก็บปลา ช่วงไหนมี
ปลาเยอะมาก ๆ เราต้องทำงานวันละ 22 ชั่วโมง”

เมื่อหัวหน้าลูกเรือคิดว่าลูกเรือทำงานไม่หนักพอ ก็จะทุบตีทำร้ายลูกเรือคนนั้น “มีอยู่ครั้ง
หนึ่ง อุปกรณ์ตัวหนึ่งเสียและหัวหน้าก็โทษผม เขาตีหัวผมแรงมาก” ตอนนั้นดวงตาข้างหนึ่ง
ของสุพาร์ดีบอดสนิท ทั้งยังมีปัญหาในการฟังสมาธิและปวดหัวอยู่บ่อย ๆ

สุพาร์ดีได้รับการช่วยเหลือออกมาพร้อมกับลูกเรือคนอื่น ๆ ในที่สุด “เพื่อนของผมสองคน
กระโดดลงจากเรือตอนเราเข้าใกล้ชายฝั่ง แล้วมีเรืออีกลำช่วยรับตัวไป”

แม้สุพาร์ดีจะโล่งใจที่พ้นร้ายส้นสุดลงแล้ว แต่การกลับมาใช้ชีวิตปกติยังคงเป็นเรื่อง
ยาก “ผมยังไม่ได้รับค่าแรงแม้แต่หนึ่งเยนและไม่รู้ด้วยซ้ำว่าจะได้รับค่าสินไหมทดแทนหรือไม่”
อย่างไรก็ตาม ทั้งที่เขาได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลและองค์กรพัฒนา
เอกชนท้องถิ่นแห่งหนึ่ง อีกทั้งเพื่อนบ้านยังให้การสนับสนุนเขาเป็นอย่างดี แต่สุพาร์ดียัง
คงรู้สึกอับอายกับเรื่องที่เกิดขึ้น “ผมเคยเป็นตัวตั้งตัวตีในกิจกรรมของชุมชนและสุหร่า
แถมยังเรียนมาที่สูง จบตั้งมหาวิทยาลัย แต่ทำไมถึงได้โง่งอย่างนั้น”

กล่องข้อมูล 12: “พวกเราเจ็ดคนหนีออกมาได้”: เรื่องราวของหม่อง

หม่องออกจากเมียนมาร์เข้ามาเป็นคนงานต่างชาติที่ไม่มีใบอนุญาตทำงานในไทยเมื่ออายุ 17 ปี “ตอนนั้นผมยังไม่พิการ และคนก็อยากได้คนหนุ่มสาวมาทำงานด้วย” หม่องต้องจ่ายเงินจำนวนมากเพื่อให้นายหน้าจัดหางานให้ หลังจากนั้นบริษัทนายหน้าได้ส่งเขาไปทำงานที่ฟาร์มแห่งหนึ่ง เจ้าของฟาร์มให้คนงานกินแต่ข้าวเปล่า ๆ และคนงานจะต้องปลูกผักไว้กินเอง “นาน ๆ ทีเขาถึงจะให้เรากินเนื้อบ้าง” พวกคนงานยังต้องสร้างเพิงที่พักของตัวเอง อีกทั้งหม่องไม่เคยได้รับค่าแรงเลยแม้แต่ครั้งเดียว

หลังจากทำงานในฟาร์มได้หกเดือน หม่องล้มป่วยลง “เขาให้ยาแก้ปวดผม แต่ไม่ได้พาไปโรงพยาบาลหรือคลินิกเพราะเจ้าของฟาร์มกลัวว่าคนจะรู้ว่าเขาจ้างคนงานที่ไม่มีใบอนุญาต” หลังจากป่วยครั้งนั้น หม่องร่างกายอ่อนแอลงมากและทำงานได้ไม่เท่ากับเมื่อก่อน นายจ้างจึงลงโทษด้วยการเตะและเมียนตี หม่องพยายามหลบหนีแต่นายจ้างก็ยังคงตามเจอ “เจ้าของฟาร์มรู้จักกันหมด เพราะฉะนั้นถ้าเราหนี เขาก็จะบอกกัน” หลังจากนั้นหม่องถูกลงโทษรุนแรงยิ่งกว่าเดิม

นายจ้างจับหม่องไปขังในกรงและล่ามเขาเอาไว้ ทูตติขาของเขาจนกระทั่งหมดสิ้นความรู้สึก หลังจากนั้นหม่องก็เดินไม่ได้อีกต่อไป “เพื่อนผมคนหนึ่งทำงานอยู่อีกฟาร์มรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับผม เขาทนความโหดร้ายไม่ไหวแล้วเลยไปหาเพื่อนคนอื่น ๆ มาช่วย สุดท้ายพวกเราเจ็ดคนหนีออกมาได้”

ปัจจุบันหม่องอาศัยอยู่กับเพื่อนจำนวนหนึ่งและไม่ประสงค์ที่จะลงทะเบียนกับทางการเนื่องจากหวาดกลัวว่าจะถูกจับกุมเพราะเข้าไทยมาเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับอนุญาต ถึงอย่างนั้น หม่องคิดว่าเขายังนับว่าตนเองโชคดี เขาได้รับรถเข็นจากคนพิการชาวไทยคนหนึ่ง และสามารถทำงานหาเงินได้จากการเป็นล่ามและแปลเอกสารภาษาพม่าและไทย “ผมอ่านเขียนพม่าได้ ดังนั้นเวลาเพื่อน ๆ ต้องการส่งข้อความให้ครอบครัวที่บ้าน ผมจะเก็บเงินพวกเขาเล็กน้อยเป็นค่าบริการ”

การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการในอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ รวมถึงผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานด้านยุติธรรมในไทย เน้นย้ำผลกระทบของการค้ามนุษย์ ต่อสุขภาพจิต โดยรวมถึงกรณีที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เผชิญกับภาวะซึมเศร้าและปัญหาทางจิตอื่น ๆ อันเป็นผลมาจากประสบการณ์การค้ามนุษย์ ทั้งยังมีการบันทึกว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในไทย กัมพูชา และเวียดนามมีภาวะซึมเศร้าและความคิดที่จะฆ่าตัวตายในระดับสูงอย่างมีนัยยะสำคัญ (Zimmerman et al., 2014; Kiss et al., 2015a, 2015b) ยกตัวอย่าง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจในไทยเล่าถึง กรณีที่ชายคนหนึ่งถูกนำตัวขึ้นเรือประมงเพื่อบังคับใช้แรงงาน 24 ชั่วโมงต่อวัน ซ้ำยังถูกทุบตีและล่ามเอาไว้ ส่งผลให้เขามีความพิการทางจิตสังคม (ปัญหาสุขภาพจิต) ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนใน ฟิลิปปินส์เน้นย้ำความรุนแรงของผลกระทบของการค้ามนุษย์ทางเพศที่มีต่อสุขภาพจิตของเด็ก โดยที่เด็ก แสดงกลุ่มอาการของบาดแผลทางจิตใจ เช่น ภาวะซึมเศร้า มีความคิดฆ่าตัวตาย หรือปัญหาทาง พฤติกรรม เป็นต้น ซึ่งอาจทวีความซับซ้อนขึ้นหากมีภาวะพึ่งพาอาศัยติดร่วมด้วย ยิ่งไปกว่านั้น เนื่องจาก เด็กยังคงมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ จึงอาจมีความเสี่ยงสูงที่จะได้อันตราย ทั้งทางร่างกายและจิตใจจากการค้ามนุษย์ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อสุขภาพ และสุขภาวะของเด็ก (Davis, 2015; Roche et al., 2023) ผลกระทบทางจิตใจของการค้ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะเลวร้ายลงหากมีจำนวนนักจิตวิทยาและจิตแพทย์จำกัด หรือมีอุปสรรคในการเข้าถึงการสนับสนุน เช่นนี้ รวมถึงการตีตราที่มากับความพิการทางจิตสังคมในหลายประเทศในภูมิภาคนี้ รวมทั้งสามประเทศ ในการศึกษาครั้งนี้ด้วย (UNICEF, Research Institute for Mindanao Culture, and Burnet Institute, 2022; UNICEF, Institute for Population and Social Research, and Burnet Institute, 2022; Rousseau, 2019)

ความพิการและความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์

ประเด็นสำคัญ

- คนพิการและครอบครัวประสบความยากจนในระดับสูงกว่า ซึ่งสัมพันธ์กับความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์อย่างมาก
- การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างจำกัดทำให้คนพิการอาจไม่มีทักษะและความรู้ ในการตัดสินใจว่าตนตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกแสวงหาประโยชน์หรือไม่ และอาจมีความเสี่ยง สูงกว่าที่จะถูกผู้ค้ามนุษย์ล่อลวงโดยสัญญาว่าจะหางานให้ทำ และอาจไม่ตระหนักถึงสิทธิ ของตนเองเท่าที่ควร อันรวมถึงสิทธิทางเพศและสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์
- มีความขาดแคลนข้อมูลที่เข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายว่าด้วยการค้ามนุษย์ที่พุ่งเป้าไปยังคน พิการโดยเฉพาะ
- คนพิการมักมีทางเลือกน้อยกว่าในการหางานที่มีคุณค่า หรืออาจประสบการเลือกปฏิบัติ ในการจ้างงาน ซึ่งทำให้ปัญหาความยากจนแย่ลง และทำให้คนกลุ่มนี้เสี่ยงต่อการถูกผู้ค้า มนุษย์ล่อลวงโดยให้สัญญาว่าจะหางานให้ทำ
- เพศและวัยส่งผลให้คนพิการมีความเสี่ยงต่อการถูกค้ามนุษย์ในรูปแบบที่แตกต่างกัน ออกไป
- บุคคลที่มีความบกพร่องบางลักษณะอาจเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง มากกว่า และบุคคลที่มีความพิการทางสติปัญญาและจิตสังคม (ปัญหาสุขภาพจิต) ดูเหมือนจะเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางสูงที่สุดกลุ่มหนึ่ง

ความยากจนและความตึงเครียดทางการเงิน

งานวิจัยครั้งนี้เน้นย้ำความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างความยากจนของบุคคลหรือครัวเรือนหนึ่ง และความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ ท้าทายภาคพบว่าความต้องการทางการเงินเป็นหนึ่งในเหตุผลหลักที่ทำให้คนเลือกโยกย้ายถิ่นฐานเพื่อหางานทำ ไม่ว่าจะไปต่างประเทศหรือภายในประเทศของตนเองก็ตาม ประการนี้รวมถึงความต้องการหาเงินสำหรับค่าใช้จ่ายพื้นฐานในครัวเรือน เช่น อาหาร เสื้อผ้า และการศึกษา ตลอดจนความคาดหวังที่จะเก็บเงินไว้สำหรับอนาคต แม้การโยกย้ายถิ่นฐานจะช่วยให้สถานการณ์ทางการเงินของบุคคลหนึ่งหรือครัวเรือนหนึ่งดีขึ้นได้จริงดังที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่ก็อาจทำให้บุคคลหนึ่งตกอยู่ในสภาพที่ถูกแสวงหาประโยชน์ได้ด้วยเช่นเดียวกัน ผู้ที่ตกอยู่ในความตึงเครียดทางการเงินอย่างรุนแรงอาจไม่สามารถต่อรองค่าแรงหรือเงื่อนไขการทำงานได้มากนัก ทำให้มีความเสี่ยงสูงที่จะถูกแสวงหาประโยชน์ ความยากจนอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้หลายคนไม่รายงานสถานการณ์ที่ตนเอง ครอบครัว หรือบุตรถูกแสวงหาประโยชน์ โดยเฉพาะเมื่อมีทางเลือกอื่น ๆ ในการหารายได้ไม่มากนัก (ดูกล่องข้อมูล 13: “เรื่องราวของเจต”)

กล่องข้อมูล 13: “เราก็คงไม่รู้จะเอาเงินที่ไหนประทังชีวิต”: เรื่องราวของเจต

เจตเป็นชายวัยต้น 20 ที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น เขาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนนทบุรีกับมารดา บิดาเลี้ยง และยาย เจตเป็นลูกชายคนเดียว ทั้งมารดาและบิดาเลี้ยงต่างไม่มีงานทำ ดังนั้นทุกวันพวกเขาจะพาเจตไปตลาดใกล้บ้านเพื่อให้เขาร้องเพลงหารายได้จากคนที่เดินผ่านไปมา

เจตทราบว่าสิ่งที่ครอบครัวทำกับเขาคือการแสวงหาประโยชน์ แต่ก็คิดว่าตนทำอะไรไม่ได้ นอกจากนั้น เขายังต้องทำงานหาเงินมาเลี้ยงดูครอบครัว “ถ้าผมไม่ไป เราก็คงไม่รู้จะเอาเงินที่ไหนประทังชีวิต ไม่มีอะไรกิน” เขากล่าว

ครัวเรือนที่มีคนพิการอาจต้องเผชิญกับความตึงเครียดทางการเงินเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าเดินทางไปคลินิกหรือโรงพยาบาล หรือค่าใช้จ่ายสำหรับอุปกรณ์ช่วยเหลือ เป็นต้น ในบางกรณี ความพิการอาจหมายความว่าบุคคลนั้นไม่สามารถทำงานได้ หรือคนในครอบครัวจำเป็นต้องอยู่บ้านเพื่อการดูแลคนพิการนั้น งานวิจัยล่าสุดว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงเด็กที่มีความพิการในฟิลิปปินส์พบว่าค่าใช้จ่ายสำหรับเด็กพิการสูงกว่าเด็กที่ไม่มีความพิการถึงร้อยละ 40 ถึง 80 ทั้งยังมีอัตราความยากจนสูงกว่าถึงร้อยละ 50 เทียบกับครอบครัวที่มีเด็กที่ไม่พิการ (Carraro, Robinson and Hakeem, 2022) สถิติอัตราความยากจนของกลุ่มคนพิการในอินโดนีเซียและไทยมีความคล้ายคลึงกัน (Rahayu Kusumastuti et al., 2018, p. 64; Hastuti, Pramana and Sadaly, 2020; Merttens, 2022, pp. 27-8) และสูงพอ ๆ กันในกัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ หรือสูงกว่าในบางกรณี (Palmer, Williams and McPake, 2016; Lao Statistics Bureau, 2020; Mitra and Yap, 2021) นอกจากนี้ยังมีหลักฐานที่ชี้ว่าคนพิการที่เป็นผู้หญิงประสบกับความยากจนในระดับสูงกว่าด้วย (Merttens, 2022, pp. 28-9)

ในบางกรณี คนในครอบครัวอาจไม่สามารถอยู่บ้านเพื่อดูแลคนพิการได้ หากมีทางเลือกสำหรับการศึกษา หรือการดูแลสนับสนุนอยู่จำกัด หรือทางเลือกเหล่านี้มีค่าใช้จ่ายสูงเกินไป เด็กหรือผู้ใหญ่ที่พิการอาจถูกทิ้งให้อยู่คนเดียว ซึ่งทำให้ตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะถูกล่วงละเมิดและแสวงหาประโยชน์ได้ (ดูกล่องข้อมูล 14: “พวกเขาไม่มีเงินจ้าง...”)¹³

13 พบประเด็นนี้ในไทยด้วยเช่นกัน (NHRCT, 2015, p. 7)

กล่องข้อมูล 14: “พวกเขาไม่มีเงินจ้างคนดูแลลูก”

“พ่อแม่ที่ทิ้งลูกไว้ที่บ้านทำให้เด็กตกอยู่ในความเสี่ยง” โนเอลลา นักสังคมสงเคราะห์ซึ่งทำงานกับรัฐบาลท้องถิ่นในฟิลิปปินส์กล่าว ทั้งยังยอมรับว่าบางครั้งพ่อแม่ไม่มีทางเลือก “บางครั้งพวกเขาต้องทำอย่างนั้นเพราะต้องออกไปทำงานและไม่มีเงินจ้างคนดูแลลูก ถ้าวางไม่ได้ส่งลูกไปโรงเรียนพิเศษหรือศูนย์ดูแลเด็กสำหรับเด็กพิการโดยเฉพาะ มันก็ยากมากจริง ๆ” โนเอลลา ยังกล่าวอีกว่าพ่อแม่บางคน โดยเฉพาะที่อาศัยในพื้นที่ชนบทหรือห่างไกล ไม่ตระหนักว่าตนสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือทางการศึกษาและโครงการอื่น ๆ ที่สามารถช่วยแบ่งเบาสถานการณ์เหล่านี้ได้

ปัญหาเหล่านี้ยิ่งทวีความเลวร้ายลงด้วยช่องว่างในการคุ้มครองทางสังคมสำหรับครัวเรือนที่มีฐานะยากจนและบุคคลที่มีความพิการ แม้จะมีการปรับปรุงการจัดโครงการคุ้มครองทางสังคมที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงครัวเรือนที่ยากจนที่สุดเป็นจำนวนมาก¹⁴ โครงการความช่วยเหลือทางสังคมสำหรับคนพิการ เช่น การโอนเงินสดหรือให้เงินอุดหนุนค่าสินค้าและบริการสำหรับคนพิการยังเอื้อมาถึงผู้รับผลประโยชน์ได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น การประมาณการล่าสุดในอินโดนีเซียระบุว่ามีคนพิการไม่ถึง 5% ที่ได้รับการคุ้มครอง (Rahayu Kusumastuti et al., 2018, p. 89) ขณะที่ฟิลิปปินส์ สิทธิประโยชน์ของโครงการต่าง ๆ ที่ให้เงินอุดหนุนสำหรับสินค้าและบริการ การศึกษาและการเดินทางสำหรับคนพิการกระจุกตัวเฉพาะกลุ่มครัวเรือนที่มีฐานะค่อนข้างดีเท่านั้น โดยกลุ่มครัวเรือนที่มีฐานะร่ำรวยที่สุดได้รับเงินอุดหนุนร้อยละ 43 และกลุ่มครัวเรือนที่มีฐานะยากจนที่สุดได้รับเงินอุดหนุนน้อยกว่าร้อยละ 6 (Carraro, Robinson and Hakeem, 2022) (ดูเพิ่มเติมจากกล่องข้อมูล 15: ‘ฉันสมัครทุกปี ...’) ประเทศไทยมีสัดส่วนของคนพิการที่ได้รับความคุ้มครองทางสังคมเป็นจำนวนมาก โดยค่าประมาณล่าสุดชี้ว่า โครงการคุ้มครองทางสังคมหลักอย่างเบี้ยคนพิการนั้นครอบคลุมคนพิการกว่าครึ่ง โดยจะมีการโอนเงินสดให้เป็นรายเดือน แม้ว่าเบี้ยดังกล่าวจะไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมทั้งหมด โดยเฉพาะผู้ที่มีความพิการรุนแรงก็ตาม (Merttens, 2022, pp. 71-2; Thammasat University and UNICEF, 2019)¹⁵ โครงการคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนพิการในประเทศกัมพูชา ลาว และเมียนมาร์นับเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่ และยังคงมีบุคคลที่ไม่ได้รับความคุ้มครองเป็นจำนวนมาก (Ministry of Labour and Social Welfare, 2020; Development Pathways, 2022; HelpAge International, 2018) หมายความว่าคนพิการมักต้องพึ่งพาการสนับสนุนทางการเงินจากคนในครอบครัว

14 ยกตัวอย่าง เช่น ไม่นานมานี้ คณะขับเคลื่อนการลดความยากจนแห่งชาติ (National Team for the Acceleration of Poverty Reduction) ของอินโดนีเซีย ได้รายงานว่าครัวเรือนร้อยละ 42 ที่อยู่ในกลุ่มรายได้ต่ำสุดไม่ได้รับประโยชน์จากความช่วยเหลือด้านอาหารอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนโครงการโอนเงินให้อย่างมีเงื่อนไขและการให้เงินอุดหนุนโครงการดูแลสุขภาพ (TNP2K, 2023) งานวิจัยโดยธนาคารโลกในฟิลิปปินส์พบว่าผู้ที่ยากจนที่สุดร้อยละ 44 ไม่ได้รับความคุ้มครองโดยความคุ้มครองทางสังคมในปีพ.ศ. 2558 (Acosta et al., 2018)

15 นอกจากเบี้ยคนพิการ ประเทศไทยยังมีโครงการช่วยเหลือทางสังคมอีกหลายโครงการสำหรับคนพิการซึ่งหลายกระทรวงเป็นผู้ดำเนินการ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางสังคมแก่ครอบครัวของคนพิการด้วย อาทิ โครงการให้ยืมอุปกรณ์สำหรับคนพิการโดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โครงการให้เงินอุดหนุนอุปกรณ์ช่วยเหลือคนพิการโดยกระทรวงคมนาคม โครงการเงินอุดหนุนค่าอุปกรณ์สำหรับคนพิการโดยกระทรวงพม. ตลอดจนความช่วยเหลือในการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่สำหรับคนพิการ บริการให้ความช่วยเหลือส่วนบุคคลแก่คนพิการ บริการล่ามภาษามือสำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยิน และศูนย์ทางสำหรับผู้บกพร่องทางการมองเห็น โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (Universal Health-care Coverage) ยังให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพและอุปกรณ์ช่วยเหลือสำหรับคนพิการที่ลงทะเบียนขอรับด้วย (Merttens, 2022, p. 80)

กล่องข้อมูล 15: “ฉันสมัครทุกปี แต่ก็ถูกปฏิเสธมาตลอด”

เกรซหูหนวกและหารายได้จากการทำงานในร้านซักรีด แม้จะได้เงินเพียงเล็กน้อย แต่กลับไม่มีสิทธิในโครงการเบี้ยคนพิการอย่างมีเงื่อนไขของรัฐบาลฟิลิปปินส์ หรือ Pantawid Pamilyang Pilipino Program (4P) หรือแม้แต่โครงการช่วยเหลือทางสังคมของรัฐบาลท้องถิ่น เกรซยังสมัครเข้าร่วมโครงการความช่วยเหลือทางการศึกษาด้วยแต่กลับไม่ได้รับเลือก “ฉันต้องจ่ายเงินปีละ 500 เปโซฟิลิปปินส์ (ประมาณ 14 ดอลลาร์ออสเตรเลีย) ตามข้อกำหนดของโครงการช่วยเหลือทางการศึกษา ลงทั้งแรงทั้งเวลา แต่ก็ถูกปฏิเสธมาตลอด”

ทั้งสามประเทศต่างมีโครงการประกันสำหรับแรงงานต่างด้าวในกรณีที่ได้รับบาดเจ็บ เจ็บป่วย พิการ เสียชีวิต หรือว่างงาน ในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ความคุ้มครองนั้นครอบคลุมแรงงานที่มีเอกสารถูกต้องที่โยกย้ายถิ่นฐานออกจากประเทศไปทำงาน ส่วนในไทย มีการให้ความคุ้มครองสำหรับแรงงานจากประเทศอื่นที่โยกย้ายถิ่นฐานเข้ามายังประเทศไทย แม้ระบบนี้จะมีความครอบคลุมค่อนข้างมาก แต่มีไว้สำหรับผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่มีเอกสารรองรับอย่างถูกกฎหมายเท่านั้น ซึ่งจากจำนวนนี้ทั้งหมด ปัจจุบันมีเพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่เข้าถึงความคุ้มครองได้ (IOM, 2021; Merttens, 2022, p. 4)

การศึกษาและการเข้าถึงข้อมูล

เมื่อสอบถามถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ในกลุ่มคนพิการและคนที่ไม่พิการ ผู้ให้สัมภาษณ์หลายรายกล่าวถึงการศึกษา โดยงานวิจัยจากในภูมิภาคนี้พบว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น แม้ว่าจะมีผู้เสียหายจากที่มีการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาหรืออุดมศึกษาด้วยก็ตาม (Surtees, 2017; Zimmerman et al., 2014; Issara Institute and IJM, 2016; Urada et al., 2016; Yea, 2012)¹⁶ อย่างไรก็ตาม แนวโน้มนี้อาจเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากศูนย์หลอกลวงเงินออนไลน์มักมุ่งเป้าไปยังผู้ที่มีการศึกษาสูงเป็นหลัก (OHCHR, Regional Office for South-East Asia, 2023)

การศึกษาอาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงที่จะถูกค้ามนุษย์ในหลายทางด้วยกัน ยกตัวอย่าง เช่น การขาดโอกาสทางการศึกษาอาจจำกัดโอกาสในการจ้างงานและการดำรงชีพ ซึ่งผลักดันให้คนหันไปทำงานค่าแรงต่ำหรือกลายเป็นแรงงานนอกระบบซึ่งได้รับความคุ้มครองสิทธิแรงงานน้อยกว่า ทั้งยังหมายความว่าผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาไม่ได้พัฒนาความรู้และทักษะในการใช้ชีวิตที่จำเป็น รวมถึงทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงวิพากษ์ การจัดการเงิน การตัดสินใจ และการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งทักษะเหล่านี้สามารถช่วยให้บุคคลหนึ่งสามารถตระหนักถึงสถานการณ์ที่ตนมีแนวโน้มว่าจะถูกแสวงหาประโยชน์ได้ดียิ่งขึ้น

16 ระดับการศึกษาของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบจากหลายปัจจัย รวมถึงภูมิฐานะของบุคคลนั้น ยกตัวอย่าง เช่น ในเมืองรอบนอกหรือพื้นที่ชนบทอาจมีโอกาสดูแลการศึกษาที่ได้น้อยกว่า โดยเฉพาะหลังจากระดับประถมศึกษาขึ้นไป ค่าใช้จ่ายในการศึกษาอาจหมายความว่าเด็กต้องออกจากระบบการศึกษาเร็วกว่าด้วย (Surtees, 2017)

กล่องข้อมูล 16: “บางครั้งพวกเขาก็เชื่อใจคนผิด”

“คนพิการมีความเปราะบางด้วยหลายเหตุผล” ปุตรีกล่าว เธอทำงานที่องค์กรคนพิการแห่งหนึ่งในอินโดนีเซีย ปุตรีคิดว่าคนพิการมักไม่ตระหนักถึงสิทธิของตนเองอย่างสมบูรณ์ “หรือถ้าเป็นคนพิการทางสติปัญญาก็อาจไม่เข้าใจเลยว่าเกิดอะไรขึ้น และในหลายกรณี คนร้ายกลับเป็นคนในครอบครัวที่ควรจะคุ้มครองคนพิการเหล่านี้เสียเอง”

ปุตรีกล่าวว่าการต้องพึ่งพาคนในครอบครัวทำให้คนพิการตกอยู่ในความเสี่ยง “คนพิการไว้วางใจคนในครอบครัวของตัวเองมาก แต่บางครั้งพวกเขาก็เชื่อใจคนผิด” เธอเล่าถึงกรณีของชายที่มีความพิการทางสติปัญญาคนหนึ่งถูกครอบครัวยึดเอาค่าแรงไป “ปกติค่าแรงจะฝากเข้าบัญชีของเขา แต่เขาจะสับสนว่าทำไมเงินถึงหมดไปเร็วเสมอ กลายเป็นว่าน้องชายเป็นคนถอนเงินออกไปจากบัญชี เพราะเขาบอกรหัสกดเงินจากบัตร ATM ให้น้องชายทราบ”

ปุตรียังบอกด้วยว่าบางครั้งคนพิการรู้สึกว่าเป็นภาระให้ครอบครัว จึงเก็บเงียบในเรื่องที่ตนถูกแสวงหาประโยชน์ “แต่บางครั้งพวกเขาก็กลัวด้วยว่าถ้าพูดอะไรออกไปแล้วจะไม่ได้อาหาร หรือถูกทุบตีทำร้าย หรือไล่ออกจากบ้าน”

คนพิการในภูมิภาคนี้เผชิญกับความท้าทายเฉพาะในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งรวมถึงการเข้าถึงการศึกษาในเชิงกายภาพ (ระยะทางจากบ้านไปถึงโรงเรียน การขาดแคลนตัวเลือกในการเดินทาง และการเข้าถึงอาคารเรียน) ค่าใช้จ่ายในการศึกษา การขาดแคลนการปฏิบัติการสอนที่ครอบคลุมความหลากหลายทางสังคม และการเลือกปฏิบัติและการกลั่นแกล้งจากทั้งครูและเพื่อนนักเรียน (Hastuti, Pramana and Sadaly, 2020; Afkar et al., 2020; Agbon and Mina, 2017; Carraro, Robinson and Hakeem, 2022, pp. 43-4; NHRCT, 2015, pp. 10-11; Thammasat University and UNICEF, 2019) ผลกระทบของความท้าทายเหล่านี้สะท้อนอยู่ในข้อเท็จจริงที่ว่าไม่มีเด็กพิการจำนวนมากไม่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน¹⁷ แม้ทั้งสามประเทศได้ดำเนินการเพื่อก้าวสู่การเรียนรวม (inclusive education) แต่สื่อการเรียนการสอนและการสนับสนุนสำหรับนักเรียนที่มีความพิการมักมีอยู่อย่างจำกัด และครูหลายท่านยังไม่มีทักษะในการตอบสนองต่อความต้องการด้านการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน ทั้งนี้ แม้จะมีโรงเรียนที่ให้การศึกษาด้านพิเศษ (special education) สำหรับเด็กพิการโดยเฉพาะ ทว่าคนส่วนใหญ่มักเข้าใจไปว่าเด็กที่มีความพิการมีความสามารถในการเรียนรู้จำกัด โดยไม่ได้คำนึงถึงประเภทของความพิการแต่อย่างใด ส่งผลให้เด็กพิการไม่ได้รับโอกาสให้บรรลุศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ (Afkar et al., 2020; Carraro, Robinson and Hakeem, 2022, pp. 43-4; Hamilton et al., 2018; NHRCT, 2015, pp. 10-11)

17 ยกตัวอย่าง เช่น ในอินโดนีเซีย เด็กพิการร้อยละ 10 ไม่ได้เรียนชั้นประถมศึกษา อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงระดับมัธยมศึกษา ตัวเลขนี้พุ่งสูงขึ้นถึงร้อยละ 51 และมีเด็กพิการเพียงร้อยละ 25 เท่านั้นที่เข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา (Hastuti et al, 2020, p. 22) ขณะที่ในฟิลิปปินส์ งานวิจัยล่าสุดพบว่าเด็กพิการร้อยละ 52 จากครอบครัวที่มีฐานะยากจนกว่าไม่ได้ไปโรงเรียน (UNICEF, 2018; ดูเพิ่มเติมที่ Hamilton et al., 2018) ในไทย เด็กพิการทางร่างกายร้อยละ 19.5 ไม่ได้ไปโรงเรียนเทียบกับร้อยละ 6.9 ของเด็กที่ไม่มีความพิการ แต่ตัวเลขนี้กลับสูงขึ้นถึงประมาณร้อยละ 55 ในกลุ่มเด็กพิการทางสติปัญญา และร้อยละ 78 ในกลุ่มเด็กพิการซ้ำซ้อน (Merttens, 2022, pp. 37-8; ดูเพิ่มเติมที่ National Statistical Office and UNICEF, 2022).

นอกจากนั้น ยังมีช่องว่างขนาดใหญ่ว่าด้วยการให้การศึกษาและข้อมูลเกี่ยวกับเพศวิถี สุขภาพทางเพศ ตลอดจนสิทธิทางเพศและสิทธิการเจริญพันธุ์ของคนพิการ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิง (Vaughan et al., 2015; Tsuda et al., 2017; Women Enabled International and Disability Rights International, 2019) งานวิจัยล่าสุดว่าด้วยการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก พบว่าครูหลายท่านที่มีนักเรียนเป็นคนที่พิการรู้สึกว่าคุณไม่พร้อมต่อการสอนหัวข้อเหล่านี้ กอปรกับผู้ปกครองบางคนมีความกังวลเกี่ยวกับการที่บุตรหลานของตนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเพศวิถี (Carew et al., 2022, pp. 62-4) บรรทัดฐานทางศาสนาและสังคมเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์นอกสมรส ตลอดจน บรรทัดฐานทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับการพูดคุยกันอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ อาจส่งผลให้มีการ แบ่งปันข้อมูลกันอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ยังมีความเชื่อว่าคนพิการไม่มีความรู้สิทธิทางเพศ (asexual) โดยเฉพาะผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอีกด้วย (Tsuda et al., 2017; EDF, 2022; Carew et al., 2022) การขาดแคลนข้อมูลนี้ยังหมายความว่าคนพิการอาจไม่ตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่เป็นอันตราย การสัมผัสทางเพศที่ไม่เหมาะสม หรือสถานการณ์ที่มีการแสวงหาประโยชน์ ดังที่ตัวแทนจากองค์กร พัฒนาเอกชนแห่งหนึ่งในฟิลิปปินส์กล่าวระหว่างการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญว่า “เด็กพิการไม่สามารถรายงานเหตุที่เกิดขึ้นได้ หากตลอดชีวิตที่ผ่านมาคนอื่นบอกว่าเธอไม่จำเป็นต้องรู้ถึงสิทธิทางเพศ และสิทธิการเจริญพันธุ์ของตนเอง”

ประการสุดท้าย ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรคนพิการ รวมถึงผู้เข้าร่วมในการ ประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาจากทั้งสาม ประเทศต่างชี้ถึงการขาดแคลนข้อมูลเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ที่มุ่งเป้าไปยังคนพิการโดยเฉพาะ ทั้งยังมีข้อมูล ในรูปแบบที่คนพิการเข้าถึงได้และเข้าใจได้อย่างจำกัด การขาดแคลนซึ่งข้อมูลหมายความว่าคนพิการ อาจไม่ตระหนักถึงสถานการณ์ที่สุ่มเสี่ยงหรือมีการแสวงหาประโยชน์ หรืออาจไม่ทราบว่าควรไปขอความช่วยเหลือจากที่ใด เมื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการต่อต้านการค้ามนุษย์ตระหนักถึงปัญหานี้ จึงได้เริ่มต้น ทำงานอย่างใกล้ชิดกับองค์กรคนพิการกันมากขึ้น (ดูกล่องข้อมูล 17: “การทำงานร่วมกับองค์กรคน พิการ...”)

กล่องข้อมูล 17: การทำงานร่วมกับองค์กรคนพิการเพื่อการป้องกัน ครอบคลุมถึงความพิการมากขึ้น

“ช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เมืองของเราเพิ่มความพยายามเพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์ทาง เพศจากเด็กทางออนไลน์มากขึ้น” คริสตินกล่าว เธอทำงานกับรัฐบาลของเมืองหนึ่งใน ฟิลิปปินส์ “เรากำลังทำงานร่วมกับองค์กรตำรวจสากล (Interpol) เพื่อคอยติดตาม กิจกรรมบนอินเทอร์เน็ต รัฐบาลท้องถิ่นยังได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มสำหรับการป้องกันอีก ด้วย” ข้อนี้รวมถึงการส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไปตามโรงเรียนท้องถิ่นรวมถึงโรงเรียนสำหรับเด็ก พิเศษ เพื่อสอนให้เด็กและผู้ปกครองรู้ว่าควรป้องกันตนเองอย่างไร

คนพิการเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญ “เราจัดสรรรายได้จากการเก็บภาษีร้อยละ 1 ให้กับ โครงการและกิจกรรมสนับสนุนคนพิการ และส่งเสริมให้คนพิการเข้าร่วมในองค์กรคน พิการ ทั้งยังทำงานร่วมกับองค์กรเหล่านี้เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ อีกด้วย”

การขาดแคลนโอกาสในการจ้างงานและการดำรงชีพ

การขาดแคลนโอกาสในการทำงานและการดำรงชีพเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญของการค้ามนุษย์ และยังเชื่อมโยง กับปัญหาความยากจนและการศึกษา งานวิจัยจากภูมิภาคนี้พบว่าคนพิการต้องเผชิญกับความท้าทายจำนวน มากกว่าในการจ้างงาน นอกจากการมีระดับการศึกษาต่ำอาจจำกัดทางเลือกสำหรับคนพิการแล้ว สถานที่

ทำงานอาจไม่สามารถเข้าถึงได้ในเชิงกายภาพ (physically accessible) หรืออาจมีการเข้าถึงได้อย่างจำกัด สำหรับอุปกรณ์ช่วยเหลือซึ่งจะช่วยให้คนพิการเข้าร่วมในการทำงานได้ (Mina, 2017; Cameron and Contreras Suarez, 2017; Cheausuwantavee and Keeratipanthawong, 2021) คนพิการอาจประสบกับการเลือกปฏิบัติในที่ทำงาน ซึ่งอาจมีส่วนมาจากทัศนคติเชิงลบต่อความสามารถของคนกลุ่มนี้ ตลอดจนการที่นายจ้างไม่เต็มใจปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับความต้องการของคนพิการ (Artharini, 2017; Cheausuwantavee and Keeratipanthawong, 2021; Bualar, 2014) ยกตัวอย่าง เช่น ตัวแทนองค์กรคนพิการในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในไทยกล่าวว่า การมีบัตรคนพิการมักทำให้นายจ้างไม่รับบุคคลที่มีความพิการเข้าทำงาน

กล่องข้อมูล 18: “มีงานดี ๆ ให้ทำอยู่ไม่มากนัก”

“บ่อยครั้งคนพิการต้องทำงานที่โดนแสวงหาประโยชน์ด้วยความจำเป็น” โนวิกกล่าว เธอทำงานกับองค์กรคนพิการแห่งหนึ่งในอินโดนีเซีย “คนพิการมีงานดี ๆ ให้ทำอยู่ไม่มากนัก เพราะฉะนั้นถ้าพวกเขาต้องหาเลี้ยงครอบครัวและหาเงินได้ไม่พอ ก็ต้องหันไปทำงานอย่างอื่น”

เธอเล่าเรื่องราวของหญิงคนหนึ่งซึ่งทำงานค้าประเวณี “ตอนที่ถามผู้หญิงคนนั้นว่าทำไมถึงทำงานแบบนี้ เธอบอกฉันว่า “ฉันพิการแบบนี้ จะหางานอย่างอื่นทำได้อย่างไร” ลูกสองคนของเธออาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่หมู่บ้าน ขณะที่เธอต้องออกมาทำงานในเมือง เธอจะกลับบ้านไปเยี่ยมลูกบ้างถ้าทำได้ และจะนำเงินไปให้เป็นค่าอาหารและเสื้อผ้า “ตอนแรกพ่อแม่ก็ไม่ว่าเธอทำงานแบบนี้ แต่สุดท้ายก็รู้ พวกเขายกย่องเธอจะมาเยี่ยมลูกได้ราบไต่ที่เอาเงินมาให้คนอื่น ๆ ในครอบครัวด้วย”

ด้วยเหตุนี้ คนพิการจึงมีอัตราการเข้าร่วมในตลาดแรงงานต่ำกว่าคนทั่วไปมาก¹⁸ ทั้งยังมักกระจุกตัวอยู่ในการจ้างงานที่มีคุณภาพต่ำหรือมีความเสี่ยงสูง ในอินโดนีเซีย คนพิการเพียงร้อยละ 22 เป็นแรงงานในระบบ (formal sector) (Hastuti, Pramana and Sadaly, 2020, p. 19; ดูเพิ่มเติมที่ Cameron and Contreras Suarez, 2017, pp.16-17) ขณะที่ในฟิลิปปินส์ คนพิการมักได้รับการว่าจ้างให้ทำอาชีพทักษะต่ำ แม้จะมีคุณสมบัติการทำงานที่ต้องการทักษะระดับสูงกว่านั้นก็ตาม (De Luna-Narido and Tacado, 2016) การสำรวจล่าสุดในไทยพบว่าคนพิการเพียงร้อยละ 21 เท่านั้นที่มีงานทำ ประมาณครึ่งหนึ่งทำงานในภาคการเกษตร ตามมาด้วยภาคการค้าและการบริการ (ร้อยละ 39) และภาคการผลิต (ร้อยละ 12) (National Statistical Office and UNICEF, 2022). ทั้งยังมีหลักฐานบางส่วนว่าผู้หญิงที่มีความพิการมีแนวโน้มสูงกว่าที่จะทำงานที่มีความเสี่ยง (Mina, 2017; Bualar, 2014) อย่างไรก็ตาม ยังคงพบแนวโน้มเช่นนี้แม้รัฐบาลของทั้งสามประเทศจะมีนโยบายที่มุ่งเพิ่มจำนวนคนพิการให้เข้าร่วมในตลาดแรงงาน

18 ยกตัวอย่าง เช่น อ้างอิงจากผลการสำรวจทางสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ (Susenas) ปีพ.ศ. 2561 ของประเทศอินโดนีเซีย พบว่าคนพิการร้อยละ 32 อยู่ในตลาดแรงงาน เทียบกับร้อยละ 70 ของบุคคลที่ไม่มีความพิการ (Hastuti, Pramana and Sadaly, 2020, pp. 18-19) การสำรวจคนพิการในเขตมหานครมะนิลาและเมืองโรซารีโอและบาตังกัส ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่าน้อยกว่าร้อยละ 60 ของคนพิการในเมืองใหญ่ และร้อยละ 42 ของคนพิการในพื้นที่ชนบทมีงานทำ อย่างไรก็ตาม กว่าครึ่งของคนพิการเหล่านี้กำลังมองหางานอื่น ๆ เพื่อเป็นแหล่งรายได้เสริม (Mina, 2013)

กล่องข้อมูล 19: “พวกเขาหาเงินได้ไม่พอเลี้ยงตัวเองด้วยซ้ำ”

“สิ่งสำคัญที่สุดคือการช่วยให้คนพิการมีทักษะที่จะใช้ชีวิตได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นคนสัญชาติใดก็ตาม” ปอกล่าว เขาทำงานบังคับใช้กฎหมายในไทย ปอยังเล่าว่า ทักษะทางอาชีพที่สอนให้คนพิการไม่ได้ช่วยให้พวกเขาสามารถหาเงินได้มากพอให้เลี้ยงตนเองได้ ทำให้ตกอยู่ในความเสี่ยง “ยกตัวอย่าง เช่น คนพิการที่ถูกฝึกให้ทำงานฝีมือ แต่ทำเสร็จแล้วจะไปขายที่ไหน นั่นจึงเป็นเหตุผลให้คนพิการตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ได้ง่าย”

เพศสภาพและรูปแบบของความพิการ

แม้ว่าคนทุกเพศสภาพมีความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ทั้งสิ้น แต่รูปแบบการค้ามนุษย์ในเด็กและผู้ใหญ่ที่เป็นคนพิการแตกต่างกันไปตามเพศสภาพ ทั้งนี้ ในกลุ่มคนพิการที่ประสบกับการค้ามนุษย์ งานวิจัยฉบับนี้เสนอว่าผู้หญิงและเด็กผู้หญิงที่มีความพิการมีความเสี่ยงสูงกว่าต่อการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ เนื่องจากกรณีของการค้ามนุษย์ทางเพศที่คณะผู้วิจัยพบทั้งหมดล้วนเกี่ยวข้องกับผู้หญิงที่มีความพิการ¹⁹ ซึ่งสอดคล้องกับหลักฐานที่เห็นได้จากทั่วโลก (OHCHR, 2012; Women Enabled International and Disability Rights International, 2019).

ยิ่งไปกว่านั้น งานวิจัยครั้งนี้ยังเสนอด้วยว่าความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์อาจเป็นผลมาจากรูปแบบของความพิการ ยกตัวอย่าง เช่น หลายกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์หยิบยกขึ้นมาเกี่ยวข้องกับคนพิการทางสติปัญญา ทางพัฒนาการหรือการเรียนรู้ หรือความพิการทางจิตสังคม (ปัญหาสุขภาพจิต) ที่ถูกค้ามนุษย์ทางเพศหรือด้านแรงงาน คนพิการทางสติปัญญา ทางพัฒนาการหรือการเรียนรู้อาจมีความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์สูงกว่าเนื่องจากมีความสามารถจำกัดในการทำความเข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้นกับตนเอง (ดูเพิ่มเติมจาก Reid, 2018; OHCHR, 2012) (ดูเพิ่มเติมจากกล่องข้อมูล 16: “บางครั้งพวกเขาก็เชื่อใจคนผิด”) งานวิจัยยังเสนอด้วยว่าผู้ที่มีความพิการที่เห็นเด่นชัดกว่า ทั้งผู้ใหญ่และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก รวมถึงคนที่มีความพิการทางร่างกายหรือบกพร่องทางการมองเห็น มีความเสี่ยงสูงกว่าต่อการบังคับขู่ขาน เนื่องจากมีแนวโน้มสูงกว่าที่จะกระตุ้นให้คนที่ผ่านไปมาเกิดความสงสารเห็นใจ (Groe, Loeb and Murray, 2014, pp. 7–8; EDF, 2022, p. 5) ในบางกรณี ผู้ค้ามนุษย์ยังจงใจทำให้ผู้เสียหายบาดเจ็บเพื่อเพิ่มความน่าสงสัย (Anti-Slavery International, 2014; UNICEF ROSA, 2022) ประเด็นนี้ถูกกล่าวถึงโดยตัวแทนจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เข้าร่วมรายนี้เล่าถึงกรณีที่ชายคนหนึ่งจงใจทำให้ลูกแท้ ๆ ของตนเองตาบอดเพื่อนำเด็กไปขอตาน

19 แม้ว่านี่อาจเป็นเพราะเด็กผู้ชายและผู้ชายมีแนวโน้มน้อยกว่าที่จะรายงานว่าถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศเนื่องจากความอับอาย

ปัจจัยอื่น ๆ

นอกเหนือไปจากที่อธิบายไว้ข้างต้น งานวิจัยนี้ยังระบุปัจจัยอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่งซึ่งส่งผลให้คนพิการมีความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ ปัจจัยเหล่านี้รวมถึงบรรทัดฐานทางสังคมในประเด็นเรื่องความกตัญญูต่อครอบครัว ซึ่งอาจทำให้คนพิการรู้สึกว่ามันจำเป็นต้องอดทนต่อการปฏิบัติที่มีการแสวงหาประโยชน์ในฐานะส่วนหนึ่งของการหารายได้มาจุนเจือครอบครัว หรือเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับ “ภาระ” ที่ตนนำมาสู่ครอบครัว (ดูกล่องข้อมูล 13: “เรื่องราวของเจต” และกล่องข้อมูล 16: “บางครั้งพวกเขาก็เชื่อใจคนผิด”) การตีตราเกี่ยวกับความพิการและการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ รวมถึงในการศึกษาและการจ้างงาน ยังส่งผลให้คนพิการถูกแยกโดดเดี่ยวทางสังคมมากกว่าและทำให้มีความมั่นใจในตนเองต่ำ ซึ่งผู้ค้ามนุษย์อาจนำจุดนี้มาใช้ในการชักเชิดบงการคนกลุ่มนี้ (Women Enabled International and Disability Rights International, 2019) การตีตราและความอับอายจากความพิการอาจส่งผลให้เด็กหรือผู้ใหญ่ที่มีความพิการถูกทอดทิ้งหรือส่งไปอยู่ในสถาบันต่าง ๆ ทำให้มีความเสี่ยงสูงมากที่จะถูกแสวงหาประโยชน์และค้ามนุษย์ (Committee on the Rights of Persons with Disabilities, 2016)

โดยรวมแล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุว่าช่องว่างในการอนุวัติและบังคับใช้กฎหมายมีส่วนให้เกิดความเสี่ยงด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่าง เช่น ช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองเด็ก และการมีส่วนร่วมรู้เห็นของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการที่เอื้อต่อการค้ามนุษย์ เช่น การปล่อยให้ความขมขื่นโดยไม่มีเอกสารถูกกฎหมาย การปลอมแปลงเอกสาร และการเร่งออกเอกสารผ่านกระบวนการอนุมัติของทางการ เป็นต้น

การประเมินการตอบสนอง

กฎหมายและข้อบังคับ

ประเด็นสำคัญ

- อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยต่างให้สัตยาบันในตราสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ สิทธิของผู้ใหญ่และเด็กที่มีความพิการ รวมถึงแรงงานข้ามชาติ
- รัฐภาคีสมาชิกอาเซียนได้ทำข้อตกลงหลายฉบับเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน รวมถึง อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Convention Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children) หรือ อนุสัญญา ACTIP ซึ่งเป็นตราสารที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย
- กฎหมายแห่งชาติว่าด้วยความพิการในอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยกำหนดสิทธิและสิทธิอันพึงมีพึงได้ (entitlements) สำหรับคนพิการ แม้ว่าการอนุวัติสิทธิตามกฎหมายอย่างเต็มที่ยังคงเป็นข้อท้าทายสำหรับทั้งสามประเทศก็ตาม
- ตามอนุสัญญา ACTIP ข้อ 5 กฎหมายว่าด้วยการค้ามนุษย์ในทั้งสามประเทศยอมรับว่าคนพิการเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ โดยกำหนดบทลงโทษหนักขึ้นในกรณีที่มีการค้ามนุษย์นั้นเกี่ยวข้องกับคนพิการ
- กฎหมายแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานข้ามชาติ และกฎหมายคุ้มครองสตรีและเด็กจากความรุนแรง การล่วงละเมิด และการแสวงหาประโยชน์ ให้การคุ้มครองเพิ่มเติมซึ่งเอื้อต่อการดำเนินคดี

อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยต่างให้สัตยาบันในตราสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศสำคัญหลายฉบับ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ สิทธิของผู้ใหญ่และเด็กที่มีความพิการ และแรงงานข้ามชาติ (ดูตาราง 2 และตาราง 3)

ตาราง 2: ตราสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยให้สัตยาบัน (แสดงรายละเอียดเป็นปีคริสต์ศักราช)

	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์	ไทย
อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (United Nations Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) (1979)	ลงนาม: 1980 ให้สัตยาบัน: 1984	ลงนาม: 1980 ให้สัตยาบัน: 1981	ภาคยานุวัติ: 1985

	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์	ไทย
อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก (United Nations Convention on the Rights of the Child) (1989)	ลงนาม: 1990 ให้สัตยาบัน: 1990	ลงนาม: 1990 ให้สัตยาบัน: 1990	ภาคยานุวัติ: 1992
พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็กเรื่องการค้าเด็ก การค้าประเวณี และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก (United Nations Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography) (2000)	ลงนาม: 2001 ให้สัตยาบัน: 2012	ลงนาม: 2001 ให้สัตยาบัน: 2012	ภาคยานุวัติ: 2006
อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว (United Nations International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families) (1990)	ลงนาม: 2004 ให้สัตยาบัน: 2012	ลงนาม: 1993 ให้สัตยาบัน: 1995	ลงนาม: NA ภาคยานุวัติ: NA
พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime) (2000)	ลงนาม: 2000 ให้สัตยาบัน: 2009	ลงนาม: 2000 ให้สัตยาบัน: 2002	ลงนาม: 2001 ให้สัตยาบัน: 2013
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities) (2006)	ลงนาม: 2007 ให้สัตยาบัน: 2011	ลงนาม: 2007 ให้สัตยาบัน: 2008	ลงนาม: 2007 ให้สัตยาบัน: 2008

ตาราง 3: การให้สัตยาบันในอนุสัญญาหลักขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (แสดงรายละเอียดเป็นปีคริสต์ศักราช)

	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์	ไทย
C029 – อนุสัญญาว่าด้วยแรงงานบังคับ (Forced Labour Convention, 1930) (ฉบับที่ 29)	12 มิถุนายน 1950	15 กรกฎาคม 2005	26 กุมภาพันธ์ 1969
C087 – อนุสัญญาว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัวกัน (Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948) (ฉบับที่ 87)	09 มิถุนายน 1998	29 ธันวาคม 1953	-
C098 – อนุสัญญาว่าด้วยการปฏิบัติตามหลักการแห่งสิทธิในการรวมตัวกันและการเจรจาต่อรองร่วม (Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949) (ฉบับที่ 98)	15 กรกฎาคม 1957	29 ธันวาคม 1953	-
C100 – อนุสัญญาว่าด้วยค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน (Equal Remuneration Convention, 1951) (ฉบับที่ 100)	11 สิงหาคม 1958	29 ธันวาคม 1953	08 กุมภาพันธ์ 1999
C105 – อนุสัญญาว่าด้วยการยกเลิกแรงงานบังคับ (Abolition of Forced Labour Convention, 1957) (ฉบับที่ 105)	07 มิถุนายน 1999	17 พฤศจิกายน 1960	02 ธันวาคม 1969
C111 – อนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและอาชีพ (Discrimination (Employment and Occupation) Convention, 1958) (ฉบับที่ 111)	07 มิถุนายน 1999	17 พฤศจิกายน 1960	13 มิถุนายน 2017
C138 – อนุสัญญาว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่ให้จ้างงานได้ (Minimum Age Convention, 1973) (ฉบับที่ 138)	07 มิถุนายน 1999 อายุขั้นต่ำที่กำหนด: 15 ปี	04 มิถุนายน 1998 อายุขั้นต่ำที่กำหนด: 15 ปี	11 พฤษภาคม 2004 อายุขั้นต่ำที่กำหนด: 15 ปี
C182 – อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก (Worst Forms of Child Labour Convention, 1999) (ฉบับที่ 182)	28 มีนาคม 2000	28 พฤศจิกายน 2000	16 กุมภาพันธ์ 2001
C187 – อนุสัญญาว่าด้วยกรอบเชิงส่งเสริมการดำเนินงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (Promotional Framework for Occupational Safety and Health Convention, 2006) (ฉบับที่ 187)	31 สิงหาคม 2015	17 มิถุนายน 2019	23 มีนาคม 2016

ในฐานะรัฐภาคีสมาชิกอาเซียน ทั้งอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยได้ทำข้อตกลงหลายฉบับเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (ดูกล่องข้อมูล 20: “ตราสารสิทธิมนุษยชนของอาเซียน”) รวมถึงอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Convention Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children) หรืออนุสัญญา ACTIP ซึ่งเป็นตราสารที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย ทั้งยังมีการกำหนดการดำเนินการระดับภูมิภาคเพื่อนำอนุสัญญา ACTIP ไปบังคับใช้ โดยมีรายละเอียดอยู่ในแผนงานอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์จากหลากหลายภาคส่วน (ASEAN Multi-Sectoral Work Plan Against Trafficking in Persons) พ.ศ. 2566-2571 หรือแผนงานโบโฮลเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ฉบับที่ 2.0 (Bohol Trafficking in Persons Work Plan 2.0) ยิ่งไปกว่านั้น รัฐภาคีสมาชิกอาเซียนยังมีความพยายามในการดำเนินงานเพื่อให้ครอบคลุมถึงคนพิการในระดับภูมิภาคด้วยเช่นกันผ่านแผนแม่บทอาเซียน ค.ศ. 2025 เพื่อบูรณาการสิทธิคนพิการ (ASEAN Enabling Masterplan 2025: Mainstreaming the Rights of Persons with Disabilities) อย่างไรก็ตาม การที่แผนงานโบโฮลเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ฉบับที่ 2.0 ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีกรกล่าวถึงความพิการแต่อย่างใด หรือแม้แต่แผนแม่บทอาเซียนที่ไม่ได้กล่าวถึงการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์จากคนพิการ ล้วนสะท้อนว่าฝ่ายที่ดำเนินการเพื่อคนพิการและภาคส่วนเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์นั้นยังคงขาดความเชื่อมโยงกันในภาพรวม ทั้งยังพบว่าแผนงานระดับชาติว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์และความพิการในแต่ละประเทศที่ศึกษาขาดความเชื่อมโยงดังกล่าวด้วยเช่นกัน

กล่องข้อมูล 20: ตราสารสิทธิมนุษยชนและเอกสารต่าง ๆ ในระดับอาเซียน

- ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของแรงงานข้ามชาติ (ASEAN Declaration on the Protection and Promotion of the Rights of Migrant Workers) (2007)
- ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration) (2012)
- แผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคอาเซียนว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อเด็ก (Declaration on the Elimination of Violence Against Women and Elimination of Violence Against Children in ASEAN) (2013)
- อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Convention Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children) (2015)
- ฉันทามติอาเซียนว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของแรงงานข้ามชาติ (ASEAN Consensus on the Protection and Promotion of the Rights of Migrant Workers) (2017)
- แผนแม่บทอาเซียน ค.ศ. 2025 เพื่อบูรณาการสิทธิคนพิการ (ASEAN Enabling Masterplan 2025: Mainstreaming the Rights of Persons with Disabilities) (2018)
- ปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กจากการแสวงหาประโยชน์และการล่วงละเมิดทางออนไลน์ทุกรูปแบบในอาเซียน (Declaration on the Protection of Children from all Forms of Online Exploitation and Abuse in ASEAN) (2019)

- ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิของเด็กในบริบทของการโยกย้ายถิ่นฐาน (ASEAN Declaration on the Rights of Children in the Context of Migration) (2019)
- แถลงการณ์ร่วมว่าด้วยการยืนยันคำมั่นในความก้าวหน้าการดำเนินงานสิทธิเด็กในอาเซียน (Joint Statement on Reaffirmation of Commitment to Advancing the Rights of the Child in ASEAN) (2019)
- แนวทางอาเซียนว่าด้วยการส่งตัวกลับและการเดินทางกลับประเทศมาตุภูมิและการคืนสู่สังคมของแรงงานต่างด้าวอย่างมีประสิทธิภาพ (ASEAN Guidelines on Effective Return and Reintegration of Migrant Workers) (2020)
- แผนงานอาเซียนว่าด้วยการยุติรูปแบบการใช้แรงงานเด็กที่เลวร้ายภายในปี ค.ศ. 2025 (ASEAN Roadmap on the Elimination of the Worst Forms of Child Labour by 2025) (2020)

กฎหมายและนโยบายแห่งชาติของทั้งสามประเทศกำหนดสิทธิและสิทธิอันพึงมีพึงได้ (entitlements) สำหรับคนพิการในหลายด้าน ทั้งการศึกษา การจ้างงาน การดูแลสุขภาพและการฟื้นฟูสมรรถภาพ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และเสรีภาพจากการเลือกปฏิบัติ (ดูตาราง 4) จากทั้งสามประเทศนี้ กฎหมายว่าด้วยคนพิการ ค.ศ. 2016 ของอินโดนีเซียมีความครอบคลุมมากที่สุดและสอดคล้องกับแนวทางฐานสิทธิของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติ (United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, 2006) โดยเหตุผลหลักเป็นเพราะคนพิการมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบทบัญญัติในกฎหมายฉบับนี้นั่นเอง ทั้งยังสนับสนุนการใช้แนวทางฐานสิทธิอย่างเข้มข้นอีกด้วย (Yulianto, Suryadini and Jackson, 2023) ในไทยและฟิลิปปินส์ คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติ (Committee on the Rights of Persons with Disabilities) ได้แสดงความกังวลว่ากฎหมายแห่งชาติยังไม่สอดคล้องกับแนวทางฐานสิทธิอย่างเต็มที่ เนื่องจากยังมีบทบัญญัติบางข้อที่ยังคงอยู่ในกรอบของแนวทางทางการแพทย์และการสงเคราะห์²⁰ อย่างไรก็ดี ที่สำคัญไปกว่านั้นคือแม้จะมีกรอบทางกฎหมายอยู่ ทว่าปัจจัยต่าง ๆ เช่น การตีตราทางสังคมต่อบุคคลที่มีความพิการมาอย่างยาวนาน ตลอดจนการขาดแคลนทุนสนับสนุนและทรัพยากรอื่น ๆ ส่งผลให้ความก้าวหน้าในการอนุวัติบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติและกฎหมายแห่งชาติอย่างสมบูรณ์ยังคงแตกต่างกันออกไปในทั้งสามประเทศที่ศึกษา หมายความว่าคนพิการยังคงเผชิญกับอุปสรรคหลายประการในการเข้าถึงสิทธิและสิทธิอันพึงมีพึงได้ของตน รวมถึงอุปสรรคเชิงกายภาพ สังคม สถาบัน และการสื่อสาร (Committee on the Rights of Persons with Disabilities, 2016, 2018, 2022)

20 มุมมองต่อความพิการในทางการแพทย์และการสงเคราะห์นิยามคนพิการโดยดูจากความบกพร่องหรือความขาดแคลนเป็นหลัก และมุ่งเน้นให้การดูแลรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือเพื่อสงเคราะห์เป็นการกุศล ทว่านับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา สิ่งทั่วโลกกล่าวถึงความพิการได้เปลี่ยนแปลงไป โดยปัจจุบันคนเข้าใจว่าความพิการในแง่ของอุปสรรคในสภาพแวดล้อมที่กีดขวางการมีส่วนร่วมของผู้คนในสังคมได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังมีการเน้นย้ำถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของคนพิการที่รัฐบาลมีพันธกรณีในการเติมเต็มอีกด้วย

ตาราง 4: กฎหมายระดับชาติและบทบัญญัติว่าด้วยคนพิการ

อินโดนีเซีย	กฎหมายฉบับที่ 8 ค.ศ. 2016 ว่าด้วยคนพิการ	บทบัญญัติฐานสิทธิให้การคุ้มครองอย่างครอบคลุมสำหรับสิทธิของคนพิการ รวมถึงสิทธิที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ล่วงละเมิด และแสวงหาประโยชน์ สิทธิในการศึกษา สุขภาพ การจ้างงาน การเข้าถึง (accessibility) สวัสดิการสังคม การมีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนความยุติธรรมและการคุ้มครองทางกฎหมาย ผู้หญิงที่มีความพิการยังได้รับสิทธิเพิ่มเติมในอนามัยการเจริญพันธุ์ รวมทั้งความคุ้มครองเพิ่มเติมจากการเลือกปฏิบัติและความรุนแรง อันรวมถึงความรุนแรงและการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ
ฟิลิปปินส์	รัฐธรรมนูญฉบับที่ 9442 แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ 7277 มหากฎบัตรสำหรับคนพิการ ค.ศ. 2007 (Magna Carta for Persons with Disability)	บัญญัติเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเองได้ของคนพิการ กำหนดสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงาน การศึกษา การดูแลสุขภาพ บริการทางสังคม โทรคมนาคม สิ่งปลูกสร้างและการขนส่ง ตลอดจนสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเรือน มีการสั่งห้ามการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในการจ้างงาน การขนส่ง และในที่พำนักและบริการของรัฐ
ไทย	พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560)	สั่งห้ามการเลือกปฏิบัติและการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ กำหนดบทบัญญัติและสิทธิอันพึงมีพึงได้ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการใช้ระบบสาธารณูปการและบริการสาธารณะ การฟื้นฟูสมรรถนะ การศึกษา การจ้างงาน ที่พำนัก สวัสดิการสังคม โทรคมนาคม และการเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

กฎหมายว่าด้วยการปราบปรามการค้ามนุษย์ของทั้งสามประเทศยอมรับเป็นนัยว่าคนพิการเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ รวมถึงกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงกว่าสำหรับความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์คนพิการ (ดูตาราง 5) ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญา ACTIP ข้อ 5 ซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีสมาชิกบัญญัติบทลงโทษหนักขึ้นในกรณีที่มีการค้ามนุษย์นั้นเกี่ยวข้องกับการบาดเจ็บร้ายแรงหรือการเสียชีวิต รวมไปถึงการฆ่าตัวตาย หรือผู้เสียหายที่มีความเปราะบางเป็นพิเศษ “เช่น เด็กหรือบุคคลที่ไม่สามารถดูแลหรือปกป้องตนเองได้อย่างเต็มที่ เพราะสภาพหรือความพิการทางร่างกายหรือจิตใจ”

ตาราง 5: กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์

อินโดนีเซีย	กฎหมายฉบับที่ 21 ค.ศ. 2007 ว่าด้วยการจัดการกระทำทางอาญาฐานค้ามนุษย์ (Eradication of the Criminal Act of Trafficking in Persons)	ตระหนักถึงความเสียหายอย่างรุนแรงทั้งทางกาย จิตใจ และสังคมอันเป็นผลจากการค้ามนุษย์ และกำหนดสิทธิของผู้เสียหายในการฟื้นฟูสภาพจากปัญหาทางร่างกายและจิตใจ ไม่มีการกำหนดนิยามของการค้ามนุษย์เด็ก ฉะนั้นพนักงานอัยการจึงจำเป็นต้องพิสูจน์องค์ประกอบเรื่อง “วิธีการ” ในกรณีเช่นนั้น ทั้งยังไม่มีกรกล่าวถึงคนพิการโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตาม กฎกระทรวงส่งเสริมสตรีและคุ้มครองเด็กฉบับที่ 8/2021 ว่าด้วยระเบียบวิธีปฏิบัติมาตรฐานสำหรับการบูรณาการบริการสำหรับพยานและ/หรือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เน้นว่าบริการสำหรับคนพิการจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องว่าด้วยสิทธิของคนพิการ
ฟิลิปปินส์	รัฐบัญญัติฉบับที่ 11862 ส่วนขยายกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ ค.ศ. 2022 (Republic Act No. 11862 Expanded Anti-Trafficking in Persons Act (2022))	กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ (2003) ตระหนักว่าคนพิการมีความเสี่ยงสูงกว่า โดยมาตรา 3(b) กำหนดว่า “เด็ก หมายถึงบุคคลอายุต่ำกว่าสิบแปด (18) ปี หรืออายุมากกว่าสิบแปด (18) ปี แต่ “ไม่สามารถดูแลหรือปกป้องตนเองได้อย่างสมบูรณ์จากการล่วงละเมิด การทอดทิ้ง ความโหดร้าย การแสวงหาประโยชน์ หรือการเลือกปฏิบัติอันเป็นผลมาจากสภาพหรือความพิการทางร่างกายหรือจิตใจ” การแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ครั้งล่าสุดในค.ศ. 2022 รวมถึงการเพิ่มองค์ประกอบใหม่จำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับความพิการ มาตรา 2 ระบุว่ามาตรการและโครงการเพื่อจัดการค้ามนุษย์และสนับสนุนคนพิการที่ถูกค้ามนุษย์ควร “ครอบคลุมถึงความพิการ” ขณะที่มาตรา 6 (I) มองว่าการค้ามนุษย์คนพิการเป็น “การกระทำที่เป็นการค้ามนุษย์ (qualified trafficking)” และควรนำมาซึ่งบทลงโทษที่รุนแรงขึ้น มาตรา 16(t) กำหนดให้สภากิจการคนพิการแห่งชาติ (National Council on Disability Affairs) เป็นภาคีในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ โดยระบุว่าจะประสานงานกับสภาความร่วมมือว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ (IACAT) เพื่อพัฒนาโครงการสำหรับป้องกันการค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการและให้ความช่วยเหลือคนพิการที่ถูกค้ามนุษย์

ไทย	พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบ ปรามการค้า มนุษย์ พ.ศ. 2551 (และที่แก้ไขเพิ่ม เติมฉบับล่าสุด พ.ศ. 2562)	พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กำหนดสิทธิผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในการดูแล รักษาทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการฟื้นฟู สมรรถภาพ รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเหล่านี้ ในพ.ศ. 2560 มีการกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงขึ้น สำหรับผู้กระทำความผิด หากผู้เสียหายเป็น “บุคคล อายุไม่เกินสิบห้าปี หรือผู้มีความพิการหรือมีจิตฟั่น เฟือนไม่สมประกอบ”
	พระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีค้า มนุษย์ พ.ศ. 2559	

นอกจากกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองคนพิการ ยังมีกฎหมายและข้อบังคับอื่นๆ ซึ่งให้ความคุ้มครองสำหรับบุคคลทุกคน (ดูตาราง 6) รวมถึงกฎหมายคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการแสวงหาประโยชน์และสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย และการให้การฟื้นฟู การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการคุ้มครองทางสังคมในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ เจ็บป่วย หรือพิการ ทั้งยังมีกฎหมายและข้อบังคับเพื่อคุ้มครองผู้หญิงและเด็กจากความรุนแรง การล่วงละเมิด และการแสวงหาประโยชน์²¹ อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่แล้วกฎหมายเหล่านี้ไม่ได้บูรณาการมุมมองด้านความพิการ ซึ่งตระหนักถึงความเสี่ยงและสิทธิของคนพิการโดยเฉพาะ (Committee on the Rights of Persons with Disabilities, 2016) ยิ่งไปกว่านั้น คนบางกลุ่มซึ่งมีความเสี่ยงที่จะกลายเป็นคนพิการอันเป็นผลมาจากการค้ามนุษย์ยังไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างสมบูรณ์โดยกฎหมายแรงงานที่มีอยู่ เช่น แรงงานข้ามชาติที่ไม่มีเอกสารถูกต้อง (Harkins, 2019; Hamid, Aldida and Intan, 2022; Domingo and Siripatthanakosol, 2023, p. 28; Cabegin, 2023) แต่มีข้อยกเว้นกรณีหนึ่งในประเด็นนี้ ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซียที่เพิ่งผ่านกฎหมายว่าด้วยความรุนแรงทางเพศ (กฎหมายฉบับที่ 12 ค.ศ. 2022) ซึ่งมีการตระหนักถึงความเสี่ยงของผู้หญิงที่มีความพิการโดยเฉพาะต่อความรุนแรงทางเพศ ทั้งยังระบุสิทธิในการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผล (reasonable accommodation) ของผู้หญิงกลุ่มนี้ กฎหมายเหล่านี้ทำให้มีหนทางเพิ่มเติมในการดำเนินคดีกับการค้ามนุษย์ทางเพศ โดยเฉพาะที่เกิดขึ้นกับคนพิการ ตลอดจนการเข้าถึงค่าสินไหมทดแทนสำหรับผู้เสียหายด้วย (ดูเพิ่มเติมที่ Rapid Asia, 2022, p. 20) ผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาในอินโดนีเซียยังกล่าวด้วยว่ามีการนำกฎหมายคุ้มครองเด็กของอินโดนีเซียและกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติชาวอินโดนีเซียมาใช้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด การใช้กฎหมายอื่น ๆ เพื่อดำเนินคดีกับอาชญากรรมฐานค้ามนุษย์อาจมีประโยชน์อย่างยิ่งหากพบว่ามีอุปสรรคในการพิสูจน์ว่าความผิดนั้นเป็นอาชญากรรมฐานค้ามนุษย์ (David, 2008; UNODC, 2017)

21 ปัจจุบันประเทศไทยยังคงไม่มีกฎหมายคุ้มครองสตรีโดยเฉพาะ

ตาราง 6: กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ กลายเป็นคนพิการ

อินโดนีเซีย	กฎหมายคุ้มครองแรงงาน (รวมถึงแรงงานข้ามชาติ)
	กฎหมายฉบับที่ 13 ค.ศ. 2003 ว่าด้วยการจ้างงาน (Law No. 13 of 2003 on Employment)
	กฎหมายฉบับที่ 40 ค.ศ. 2004 ว่าด้วยระบบประกันสังคมแห่งชาติ (Law No. 40 of 2004 on the National Social Security System)
	กฎหมายฉบับที่ 24 ค.ศ. 2011 ว่าด้วยหน่วยงานบริหารจัดการประกันสังคม (Law No. 24 of 2011 on the Social Security Administrative Body)
	กฎหมายฉบับที่ 6 ค.ศ. 2012 ว่าด้วยการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว (Law No. 6 of 2012 on the Ratification of the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families)
	กฎหมายฉบับที่ 18 ค.ศ. 2017 ว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติสัญชาติอินโดนีเซีย (Law No. 18 of 2017 on the Protection of Indonesian Migrant Workers)
	กฎหมายฉบับที่ 11 ค.ศ. 2019 ว่าด้วยสวัสดิการสังคม (Law No. 11 of 2019 on Social Welfare)
	กฎหมายฉบับที่ 6 ค.ศ. 2023 ว่าด้วยการสร้างงาน (Law No. 6 of 2023 on Job Creation)
	กฎหมายคุ้มครองสตรีและเด็ก
	กฎหมายฉบับที่ 35 ค.ศ. 2014 แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับที่ 23 ค.ศ. 2002 ว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก (Law No. 35 of 2014 Amending Law No. 23 of 2002 on Child Protection)
	กฎหมายฉบับที่ 12 ค.ศ. 2022 ว่าด้วยการกระทำทางอาญาฐานใช้ความรุนแรงทางเพศ (Law No. 12 of 2022 on the Criminal Act of Sexual Violence)

ฟิลิปปินส์

กฎหมายคุ้มครองแรงงาน (รวมถึงแรงงานข้ามชาติ)

รัฐบัญญัติฉบับที่ 10022 แก้ไขเพิ่มเติมรัฐบัญญัติฉบับที่ 8042 ว่าด้วยกฎหมายแรงงานข้ามชาติและชาวฟิลิปปินส์โพ้นทะเล ค.ศ. 2009 (Republic Act No. 10022 An Act Amending Republic Act No. 8042 Migrant Workers and Overseas Filipinos Act (2009))

รัฐบัญญัติฉบับที่ 10361 ว่าด้วยแรงงานภายในประเทศ ค.ศ. 2013 (Republic Act No. 10361 Domestic Workers Act (2013))

รัฐบัญญัติฉบับที่ 10606 ว่าด้วยประกันสุขภาพแห่งชาติ ค.ศ. 2013 (Republic Act No. 10606 National Health Insurance Act (2013))

รัฐบัญญัติฉบับที่ 10654 ว่าด้วยการป้องกัน ป้องปราม และจัดการประมงที่ผิดกฎหมาย ไม่มีการจัดทำรายงาน และไร้การควบคุม ค.ศ. 2014 (Republic Act No. 10654 An Act to Prevent, Deter and Eliminate Illegal, Unreported and Unregulated Fishing (2014))

รัฐบัญญัติฉบับที่ 11199 ว่าด้วยการประกันสังคม ค.ศ. 2018 (Republic Act No. 11199 Social Security Act (2018))

รัฐบัญญัติฉบับที่ 11223 ว่าด้วยประกันสุขภาพถ้วนหน้า ค.ศ. 2019 (Republic Act No. 11223 Universal Health Care Act (2019))

กฎหมายคุ้มครองสตรีและเด็ก

รัฐบัญญัติฉบับที่ 6955 ว่าด้วยการต่อต้านการสั่งซื้อเจ้าสาวทางไปรษณีย์ ค.ศ. 1990 (Republic Act No. 6955 Anti—Mail Order Bride Act (1990))

รัฐบัญญัติฉบับที่ 7610 ว่าด้วยความคุ้มครองพิเศษต่อเด็กกรณีการล่วงละเมิด การแสวงหาประโยชน์ และการเลือกปฏิบัติ ค.ศ. 1992 (Republic Act No. 7610 Special Protection of Children Against Abuse, Exploitation and Discrimination Act (1992))

รัฐบัญญัติฉบับที่ 9231 ว่าด้วยการขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด ค.ศ. 2003 (Republic Act No. 9231 Elimination of the Worst Forms of Child Labour (2003))

รัฐบัญญัติฉบับที่ 9262 ว่าด้วยการต่อต้านความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก ค.ศ. 2004 (Republic Act No. 9262 Anti-Violence Against Women and Their Children Act (2004))²²

รัฐบัญญัติฉบับที่ 11930 ว่าด้วยการต่อต้านการล่วงละเมิดหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กทางออนไลน์ และการต่อต้านสื่อแสดงการล่วงละเมิดหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก ค.ศ. 2022 (Republic Act No. 11930 Anti-Online Sexual Abuse or Exploitation of Children (OSAEC) and Anti—Child Sexual Abuse or Exploitation Materials (CSAEM) Act (2022))

22 กฎหมายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฉบับที่ 8655 (House Bill 8655) ซึ่งเป็นส่วนขยายร่างกฎหมายต่อต้านความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก (Expanded Anti—Violence Against Women and Their Children (E-VAWC) Bill) พยายามแก้ไขกฎหมายฉบับนี้อยู่

ไทย

กฎหมายคุ้มครองแรงงาน (รวมถึงแรงงานข้ามชาติ)

พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. 2558

พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2561)

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562

กฎหมายคุ้มครองเด็กและบุคคลเปราะบางอื่น ๆ

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557

พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

อุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการต่าง ๆ

ประเด็นสำคัญ

- กระบวนการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ดำเนินการอยู่มีโอกาสสูงมากที่จะเกิดความผิดพลาดในการคัดแยกคนพิการจำนวนมาก และเนื่องจากคนกลุ่มนี้ไม่ได้รับการคัดแยกอย่างเป็นทางการ จึงส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ ได้
- บริการต่าง ๆ สำหรับคนพิการมักมีงบประมาณและเจ้าหน้าที่จำกัด จึงเป็นอุปสรรคต่อการตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เสียหายทั้งหมด ซึ่งมักมีความซับซ้อนและจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องทั้งในระยะกลางและระยะยาว
- เจ้าหน้าที่ด่านหน้าไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการ หรือมีข้อจำกัดด้านศักยภาพในการตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการ
- การให้การดูแลทางจิตวิทยาและทางจิตเวชแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตลอดจนการดูแลเด็กพิการถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง
- องค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทสำคัญในการให้บริการผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยบ่อยครั้งมีความร่วมมือกับรัฐบาล อย่างไรก็ตาม งบประมาณและเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอยู่จำกัดเป็นความท้าทายต่อการให้บริการเช่นกัน

- การให้การดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจในระยะยาวที่มีอยู่จำกัด โดยเฉพาะพื้นที่นอกเมืองใหญ่ อาจเป็นอุปสรรคในการฟื้นฟูอย่างสมบูรณ์ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้
- การกลับสู่ภูมิสำเนาและการกลับคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นเรื่องท้าทายมากหากคนในครอบครัวมีส่วนรู้เห็นในการค้ามนุษย์นั้น
- ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการมีความเสี่ยงที่จะถูกค้ามนุษย์ซ้ำสูงมากเมื่อไม่มีการแก้ไขปัจจัยขับเคลื่อนพื้นฐานอื่น ๆ อาทิ ความยากจน การขาดแคลนการศึกษา ตลอดจนโอกาสในการจ้างงานและการดำรงชีวิตที่มีอยู่อย่างจำกัด
- ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการต้องเผชิญกับความท้าทายมากมายในการเข้าถึงความยุติธรรม รวมถึงการขาดแคลนการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายและการให้ความช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผล (reasonable accommodation) ตลอดจนความท้าทายในการสื่อสารเมื่อเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรม

การคัดแยก

การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อาศัยทั้งแนวทางเชิงรุก (เช่น การคัดกรองที่สนามบิน การตรวจสอบแรงงานและสวัสดิการ การติดตามธุรกรรมทางการเงิน หรือการบุกตรวจสถานค้าบริการทางเพศ) และแนวทางเชิงรับ (การแจ้งเหตุโดยผู้เสียหาย สมาชิกครอบครัว หรือประชาชนทั่วไป) ตามที่ระบุไว้ในกล่องข้อมูล 4: “ยอดภูเขาน้ำแข็ง ...” ลักษณะของการค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการและความท้าทายในการระบุตัวบุคคลที่ได้รับความพิการอันเป็นผลจากการค้ามนุษย์ หมายความว่าแนวทางเชิงรุกอาจพลาดกรณีที่มีคนพิการจำนวนมากไป ดังที่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทยอธิบายว่า “สำหรับเรา การคัดแยกการค้ามนุษย์ด้านแรงงานเป็นเรื่องยากเวลาที่มันเป็นเรื่องของคนที่ถูกแสวงหาประโยชน์ในบ้านหรือโดยครอบครัวของพวกเขาเอง คนไม่ค่อยอยากออกมาแจ้งเหตุ และการตรวจสอบแรงงานก็ไม่ค่อยตรวจพบเรื่องแบบนี้” ความท้าทายอีกขั้นคือเจ้าหน้าที่ด่านหน้าและเจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชนอาจไม่ยอมรับว่าการแสวงหาประโยชน์จากคนพิการเป็นการค้ามนุษย์ เนื่องจากสภาพการณ์เช่นนี้ไม่เป็นไปตามรูปแบบที่ “พบได้ตามปกติ” ประเภทที่แรงงานข้ามชาติถูกหลอกไปทำงานที่ถูกแสวงหาประโยชน์หรือถูกบังคับให้ค้าประเวณี ข้อนี้มีผลโดยนัยต่อบริการที่ผู้เสียหายควรได้รับ รวมถึงสิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรมและการชดเชยเยียวยา เช่น ค่าเสียหาย และ/หรือค่าสินไหมทดแทนที่ให้โดยรัฐ

นอกจากนั้นยังมีความท้าทายหลายประการเกี่ยวกับการแจ้งเหตุต่ำกว่าความเป็นจริง การรายงานเหตุการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์น้อยกว่าความเป็นจริงถือเป็นปรากฏการณ์ที่พบได้ทั่วภูมิภาคอาเซียน (Kasper and Chiang, 2022; Andrevski, Larsen and Lyneham, 2013; Farrell and Pfeiffer, 2014; Surtees and Zulbahary, 2018) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้พบว่าคนพิการเผชิญอุปสรรคมากกว่าในการรายงานเหตุ โดยเฉพาะกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรคนพิการ ตลอดจนผู้ปฏิบัติงานด้านยุติธรรมในฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทยชี้ว่า ข้อจำกัดในการเข้าถึงการศึกษาและข้อมูลหรือการมีความพิการทางสติปัญญา ส่งผลให้คนพิการไม่ตระหนักว่าสิ่งที่ตนประสบคือการค้ามนุษย์ ทั้งยังเสนอด้วยว่าการที่คนพิการต้องพึ่งพาคนในครอบครัวหรือผู้อื่นเพื่อการดูแลและเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในครัวเรือน ทำให้คนกลุ่มนี้ไม่ต้องการแจ้งเหตุแก่ทางการในบางกรณี อาจเป็นเพราะรายได้จากการแสวงหาประโยชน์ช่วยจุนเจือครอบครัวได้มากนั่นเอง (ดูกล่องข้อมูล 13: “เรื่องราวของเจต”)

ทั้งผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนและตัวผู้เสียหายเองยังกล่าวด้วยว่า จำนวนการแจ้งเหตุต่ำกว่าที่ควรนั้นมีสาเหตุมาจากความรู้สึกอับอายขายหน้าด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ รวมถึงการที่ผู้เสียหายไม่ต้องการย้อนคิดถึงประสบการณ์ที่เจ็บปวดซ้ำอีก สภาพจิตใจของผู้เสียหายอาจทำให้คนกลุ่มนี้ไม่ต้องการแจ้งเหตุหรือออกมาแจ้งเหตุล่าช้าได้เช่นเดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้น การขาดแนวทางที่มีผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางเมื่อมีการแจ้งเหตุยังอาจเป็นอีกหนึ่งบ่อเกิดของบาดแผลทางจิตใจได้อีกด้วย (ดูกล่องข้อมูล 21: “แล้วทำไมถึงไม่ร้องเรียน”)

กล่องข้อมูล 21: “ทำไมถึงไม่ร้องเรียน”

อาทิสทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนแห่งหนึ่งในอินโดนีเซียซึ่งให้ความช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติที่ประสบกับการแสวงหาประโยชน์และการล่วงละเมิด เขาเล่าให้คณะผู้วิจัยฟังถึงกรณีของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ประสบกับความรุนแรงทางร่างกายอันนำไปสู่ความพิการขณะเป็นแรงงานทำงานบ้านในตะวันออกกลาง

“เธอมีแผลไหม้รุนแรงบริเวณมือ ใบหน้า และช่วงอกบางส่วน ตอนเกิดเหตุ นายจ้างไม่ได้พาเธอไปโรงพยาบาล แค่เอายาขี้ผึ้งบางอย่างให้ทา เมื่อนำตัวผู้เสียหายกลับมาอินโดนีเซียแล้ว เรื่องกลับยากมาก เราส่งคำร้องเรียนให้กระทรวงแรงงาน (Ministry of Manpower) หลายครั้ง...แต่พวกเขาก็เอาแต่ถามคำถามที่ฟังแล้วเหมือนกำลังโทษผู้เสียหายอยู่ [ยกตัวอย่าง เช่น]

“ทำไมถึงไม่ร้องเรียนตอนอยู่เมืองนอก มาร้องเรียนทำไมตอนนี้” พวกเขาไม่คิดถึงสภาพจิตใจของผู้เสียหายในเวลานั้นเลย เธอกลัमार้องเรียน [ตอนกลับมาถึงอินโดนีเซีย] ก็เพราะมีพวกเราให้ความช่วยเหลือ ตอนที่อยู่ต่างประเทศ เธอกลัวเกินกว่าจะทำอะไรได้ และไม่มีใครคอยช่วยเหลือเธอ รัฐบาลไม่ได้เข้าใจตรงจุดนั้นเลย เพราะฉะนั้นต่อให้คนเหล่านั้นเป็นผู้เสียหาย รัฐบาลก็ไม่เข้าข้าง”

ในทั้งสามประเทศ ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เองกล่าวว่า อุปสรรคสำคัญอีกประการคือความกลัวหรือความไม่ไว้วางใจในตัวเจ้าหน้าที่ หรือมีมุมมองว่าเจ้าหน้าที่ทางการเข้าถึงยากหรือไม่ให้ความช่วยเหลือแก่ตน ยิ่งไปกว่านั้น ความหวาดกลัวว่าจะถูกส่งกลับไปสู่สถานการณ์ที่ถูกล่วงละเมิด (ดูกล่องข้อมูล 6: “เรื่องราวของดาว”) หรือความกลัวว่าจะถูกเนรเทศหรือดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับการเข้าเมืองในกรณีของแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีเอกสารซึ่งประสบกับการล่วงละเมิดหรือแสวงหาประโยชน์ (ดูกล่องข้อมูล 12: “เรื่องราวของหม่อง”) ยังเป็นสาเหตุของการไม่ยอมออกมาแจ้งเหตุได้ แท้จริงแล้ว ในกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่คณะผู้วิจัยได้พูดคุยด้วยในไทย ไม่มีผู้ใดเลยที่ออกมารายงานประสบการณ์ของตนเองแก่ทางการ อนึ่ง งานวิจัยอื่นได้เสนอว่า ในประเทศไทย ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์บางส่วนไม่ต้องการได้รับการคัดแยกอย่างเป็นทางการเนื่องจากเชื่อว่าสถานะดังกล่าวกำหนดให้ตนต้องเข้าร่วมในการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีกับผู้ค้ามนุษย์ หรือตนจำเป็นต้องไปอยู่ในสถานพักพิงของรัฐบาลระหว่างการดำเนินคดี (ในกรณีของบุคคลที่ไม่ถือสัญชาติไทย) (Rousseau, 2019; Rapid Asia, 2022, p. 60) ²³ ความท้าทายเหล่านี้ส่งผลให้องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรเพื่อคนพิการในทั้งสามประเทศสามารถรับบทบาทสำคัญในการเป็นสะพานเชื่อมช่องว่างในกระบวนการคัดแยก

²³ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวไทยสามารถเข้ารับการสนับสนุนและความช่วยเหลือที่มีอยู่ในชุมชนได้ (Rousseau, 2019)

(หรือในบางกรณีองค์กรเหล่านั้นก็ทำเช่นนั้นอยู่แล้ว) ซึ่งผู้เสียหายจะต้องเปิดเผยประสบการณ์ของตนเองเมื่อติดต่อองค์กรเหล่านี้เพื่อขอความช่วยเหลือหรือการสนับสนุน (ดูกล่องข้อมูล 25: “บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน...”) ระหว่างการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทย ตัวแทนจากหน่วยงานรัฐบาลกล่าวว่าคดีส่วนใหญ่จะส่งให้เจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนหรือกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การเข้าถึงกลไกการรายงานเหตุและความท้าทายในการสื่อสารอาจทำให้การแจ้งเหตุเป็นเรื่องยากสำหรับคนพิการ ทั้งสามประเทศที่ศึกษาล้วนจัดตั้งกลไกการรายงานเหตุสำหรับการค้ามนุษย์หรือการแสวงหาประโยชน์เอาไว้แล้ว เช่น สายด่วนหรือแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ²⁴ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรคนพิการในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์รายงานว่าคนพิการไม่สามารถเข้าถึงกลไกเหล่านี้ได้ทั้งหมด โดยเฉพาะผู้ที่หูหนวกหรือหูตึง หรือมีความบกพร่องทางการพูด ขณะที่ผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทยกล่าวว่า กลไกการรายงานเหตุมีให้บริการเป็นภาษาท้องถิ่นหลายภาษา และจะเปิดให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้²⁵ อย่างไรก็ตาม แม้มีการแจ้งเหตุเข้ามา ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เองกล่าวว่า คนมักไม่ให้ความเชื่อถือคนพิการ รวมถึงบุคคลที่มีความพิการทางจิตสังคม (ปัญหาสุขภาพจิต) หรือทางสติปัญญา ตลอดจนผู้ที่หูหนวกหรือมีความบกพร่องทางการพูด เช่น ในฟิลิปปินส์ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนหูหนวกรายหนึ่งกล่าวว่า ตำรวจถามเธอว่า “แน่ใจหรือนั่นคือสิ่งที่เกิดขึ้นกับคุณ” ตอนที่ผู้เสียหายเข้าไปรายงานประสบการณ์ของเธอ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนในฟิลิปปินส์เสนอว่า ตำรวจและเจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่นมักไม่เต็มใจเข้าไปแทรกแซงกรณีการแสวงหาประโยชน์ภายในครอบครัว เนื่องจากต้องการหลีกเลี่ยงไม่ทำให้ครอบครัวแตกแยก สร้างบาดแผลทางจิตใจแก่เด็ก หรือทำให้ครอบครัวขาดผู้หารายได้หลัก ด้วยเหตุเหล่านี้ ตำรวจและเจ้าหน้าที่ทางการคนอื่น ๆ จึงมักไม่กระทำการสิ่งใดมาก หรือหากมีการดำเนินการทางกฎหมายอยู่ ก็อาจเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนจะมีการพิจารณาคดี

ผู้ที่มีส่วนร่วมในการคัดกรองและคัดแยกได้รับรู้ความท้าทายในการคัดกรองและการสัมภาษณ์คนพิการด้วย กระบวนการคัดกรองอย่างเป็นทางการมุ่งเน้นการพิสูจน์องค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์ทั้งสามประการ (การกระทำ วิธีการ และวัตถุประสงค์) ทั้งยังคาดหวังให้เจ้าหน้าที่ทางการประเมินและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสียหายด้วย เพื่อส่งต่อไปรับบริการที่เหมาะสมต่อไป ในฟิลิปปินส์ ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ได้รับมอบหมายให้รวบรวมข้อมูลว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีความพิการหรือไม่²⁶ อย่างไรก็ตาม ระหว่างการสัมภาษณ์สำหรับการศึกษาในครั้งนี้และการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษา ไม่ว่าตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการคัดกรองและการคัดแยกในทั้งสามประเทศ มักรายงานว่าตนรู้สึกว่ามีทักษะหรือความรู้ในการคัดแยกคนพิการ หรือไม่มีความเข้าใจและไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการได้ โดยเฉพาะกลุ่มที่ลักษณะความพิการไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดหรือกลุ่มที่จำเป็นต้องมีการวินิจฉัยจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ ในไทยและฟิลิปปินส์ ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษากล่าวว่าการโยกย้ายเปลี่ยนถ่ายบุคลากรในหน่วยงานรัฐทำให้ความท้าทายเหล่านี้ยิ่งเลวร้ายลง เนื่องจากเกิดการสูญเสียทักษะ

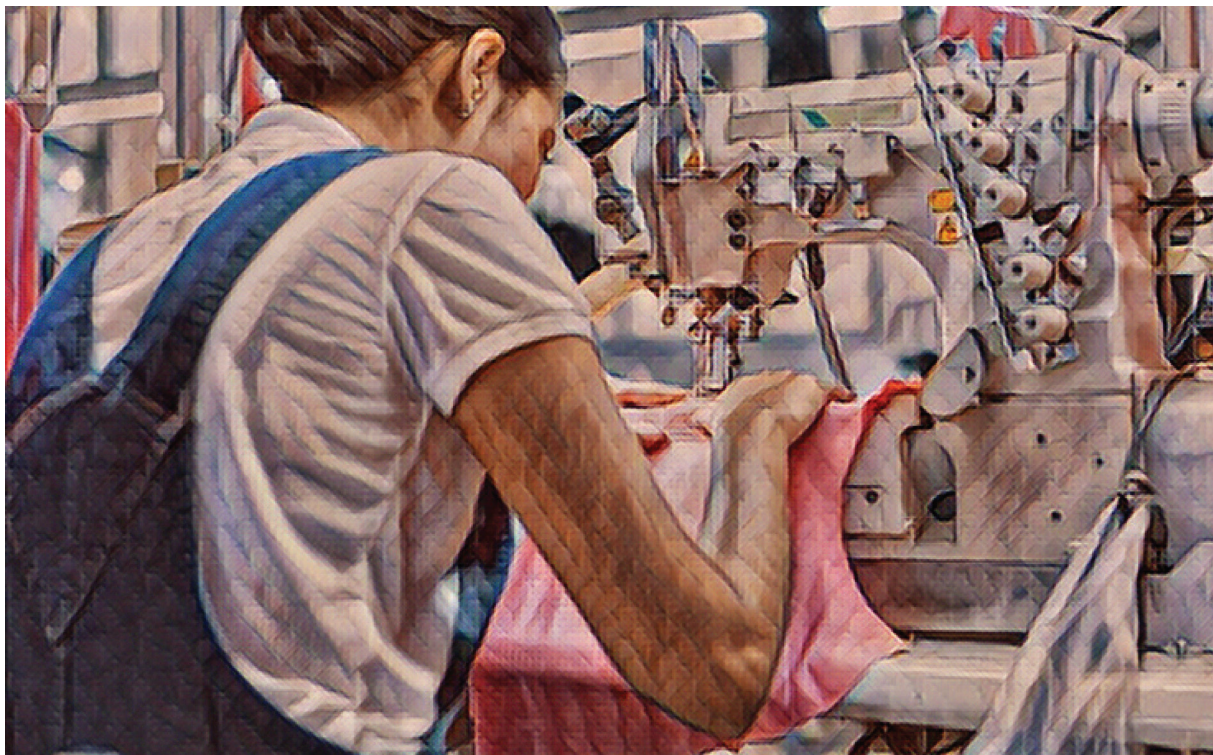
24 ในอินโดนีเซีย ขอนี้รวมถึงศูนย์ช่วยเหลือเหตุวิกฤต (Crisis Centre) ของหน่วยงานคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ (Migrant Worker Protection Agency) และสายด่วนสำหรับกรณีการใช้ความรุนแรงต่อสตรีและเด็กของ Sahabat Perempuan dan Anak 129 (SAPA 129) ขณะที่ฟิลิปปินส์มีหมายเลขโทรศัพท์สายด่วน 1343 เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (Action Line Against Human Trafficking) สายด่วน Aleng Pulis ของศูนย์คุ้มครองสตรีและเด็กภายใต้สำนักงานตำรวจแห่งชาติประเทศฟิลิปปินส์ (Women and Children Protection Centre) และสายด่วนของกระทรวงสวัสดิการสังคมและการพัฒนา (Department of Social Welfare and Development) หมายเลขโทรศัพท์สายด่วนในไทย ประกอบด้วย หมายเลขติดต่อกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (1191 และผ่านทางหน้าเฟซบุ๊ก) หมายเลขของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (1599 และผ่านทางหน้าเฟซบุ๊ก) หมายเลขของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (1300) และหมายเลขของกระทรวงแรงงาน (1506) นอกจากนี้ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ยังมีแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือชื่อว่า “Protect-U” ด้วย ขณะที่องค์กรพัฒนาเอกชนบางแห่งในทั้งสามประเทศก็มีหมายเลขโทรศัพท์สายด่วนของตนเองด้วย

25 ในไทย มีรายงานว่าเจ้าหน้าที่สายด่วนบางรายไม่มีความรู้ความเข้าใจมากเพียงพอที่จะให้คำแนะนำที่มีประสิทธิภาพและช่วยเหลือคนพิการได้ (NHRCT, 2015)

26 ผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญรายงานว่าปัจจุบันยังอ้างอิงตามการสังเกตของเจ้าหน้าที่ โดยจะมีการประเมินความพิการอย่างเป็นทางการเมื่อเจ้าหน้าที่แรกเริ่มมองเห็นสัญญาณว่าบุคคลนั้นมีความพิการ

และความรู้เมื่อบุคลากรต้องย้ายไปพื้นที่ใหม่ กอปรกับการติตราที่มากับความพิการ โดยเฉพาะความพิการทางจิตสังคม อาจส่งผลให้คนพิการไม่เปิดเผยความพิการของตนเองในขณะที่มีการคัดแยก ผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาในประเทศไทยยังหวั่นภัยความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของข้อมูลและการได้มาซึ่งความยินยอมของผู้เสียหายเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความพิการของบุคคลนั้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นฉบับใหม่ของไทย ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานด้านยุติธรรม องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรคนพิการในทั้งสามประเทศยังระบุถึงความท้าทายในการสื่อสาร รวมถึงกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีความพิการทางสติปัญญาหรือหูหนวก เนื่องจากต้องคำนึงด้วยว่าล่ามภาษามือมีจำนวนจำกัดในบางพื้นที่ โดยพบว่าการสื่อสารกับคนหูหนวกที่ไม่ใช้ภาษามือทางการนับเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง ผู้ให้สัมภาษณ์ในฟิลิปปินส์รายงานว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องถิ่นนั้นได้รับการฝึกอบรมการใช้ภาษามือขั้นพื้นฐานด้วย

ความท้าทายเหล่านี้ทำให้คนพิการจำนวนมากที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หรือผู้ที่ได้รับความพิการอันเป็นผลจากการค้ามนุษย์ ไม่ได้รับการคัดแยกอย่างเป็นทางการในฐานะบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจเข้าข่ายเป็นผู้เสียหาย (presumed victim) ระหว่างกระบวนการคัดกรอง ซึ่งส่งผลให้คนเหล่านี้ไม่ถูกส่งต่อให้หน่วยงานของทางการที่รับผิดชอบการคัดแยกผู้เสียหายอย่างเป็นทางการต่อไป เมื่อไม่ได้รับการคัดแยกอย่างเป็นทางการ นั้นหมายความว่าคนกลุ่มนี้ไม่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ในการเข้ารับบริการทั้งหมดสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แม้ว่าคนส่วนใหญ่ยังคงเข้าถึงบริการบางอย่างได้ก็ตาม

สถานพักพิง การฟื้นฟู การกลับสู่ภูมิสำเนา และการกลับคืนสู่สังคม

เนื่องจากตระหนักถึงความต้องการที่ซับซ้อนของบุคคลเหล่านี้ ทั้งสามประเทศต่างให้บริการที่ครอบคลุมสำหรับผู้ที่ได้รับการคัดแยกกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือผู้ที่มิเหตุอันควรเชื่อว่าอาจเข้าข่ายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมถึงผู้โยกย้ายถิ่นฐานทั้งที่มีเอกสารและไม่มีเอกสารที่ถูกต้อง ประการนี้รวมถึงบริการที่ออกแบบมาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการระยะสั้นและระยะกลางสำหรับสถานพักพิง การรักษาพยาบาล การสนับสนุนทางจิตใจ ความช่วยเหลือทางการเงิน การสนับสนุนทางกฎหมาย และการคุ้มครอง ตลอดจนการสนับสนุนในระยะยาวสำหรับการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจ เช่น การฝึกอบรมวิชาชีพ

หรือทักษะชีวิต หรือการให้เงินทุนเพื่อเริ่มต้นกิจการขนาดเล็ก (ดู Rapid Asia, 2022) ในทั้งสามประเทศ ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาริยายว่าทีมสหวิชาชีพทำงานร่วมกันในการบูรณาการและประสานงานเพื่อสนับสนุนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทั้งสามประเทศยังมีบริการที่หลากหลายสำหรับแรงงานข้ามชาติไม่ว่าจะมีเอกสารอย่างถูกต้องหรือไม่ ที่ประสบกับความท้าทายทางสุขภาพ ทางการเงิน หรือทางกฎหมาย หรือเพื่อสนับสนุนให้แรงงานกลุ่มนี้กลับคืนสู่สังคมได้เมื่อเดินทางกลับสู่ภูมิลำเนาของตน ทั้งนี้ บุคคลที่เข้าถึงบริการเหล่านี้ได้นั้น ไม่จำเป็นต้องได้รับการคัดแยกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือผู้ที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจเข้าข่ายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

กล่องข้อมูล 22: แนวทางประสานงานเพื่อให้บริการผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ

“เมืองของเรามีสภาต่อต้านการค้ามนุษย์ที่ประกอบด้วยหลายหน่วยงาน” เกเบรียลกล่าว เขาทำงานในรัฐบาลระดับเทศบาลในฟิลิปปินส์ “สำนักงานสวัสดิการสังคมและการพัฒนา (Social Welfare and Development Office) เป็นฝ่ายประสานงานบริการดูแลหลังจากได้รับความช่วยเหลือ (aftercare service) อย่างเช่น สถานพักพิง การสนับสนุนทางจิตสังคม การศึกษา และการเตรียมผู้เสียหายขึ้นให้การในชั้นศาล หากมีผู้เสียหายที่เป็นผู้พิการ หน่วยงานนี้จะประสานงานกับสำนักงานกิจการคนพิการ (Persons with Disabilities Affairs Office)” เกเบรียลอธิบายว่ามีงบประมาณสนับสนุนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อยู่ “ดังนั้น หากผู้เสียหายต้องการบริการเฉพาะทาง เช่น ล่ามภาษามือ รัฐบาลท้องถิ่นก็สามารถจ่ายให้ได้”

เกเบรียลเสริมว่าสำนักงานกิจการคนพิการมีการจัดการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มการตระหนักรู้เกี่ยวกับความพิการแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งปัจจุบันฝ่ายหลังจับมือกับสำนักงานสวัสดิการสังคมและการพัฒนาเพื่อเผยแพร่ข้อมูลว่าผู้คนจะสามารถรายงานเหตุของการแสวงหาประโยชน์อย่างไรได้บ้าง

“ความท้าทายใหญ่สุดของเราคือเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้บริการดูแลหลังจากได้รับความช่วยเหลือและติดตามผู้เสียหายเมื่อกลับคืนสู่สังคมไปแล้ว เราจำเป็นต้องเพิ่มจำนวนนักสังคมสงเคราะห์เป็นสองเท่า แต่งบประมาณสำหรับบุคลากรก็มีอยู่จำกัด”

การเปลี่ยนแปลงล่าสุดของแนวปฏิบัติในการให้บริการได้รวมถึงการตระหนักถึงความต้องการและสิทธิของคนพิการที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เพิ่มมากขึ้น ในฟิลิปปินส์ กฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์และระเบียบเพื่อขยายกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ (Implementing Rules and Regulations for the Expanded Anti-Trafficking in Persons Act) ค.ศ. 2022 ระบุว่ามาตรการและโครงการเพื่อป้องกันและจัดการค้ามนุษย์ และเพื่อให้การรับรองว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะได้รับการดูแลรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ และกลับคืนสู่สังคมนั้น ควร “ตอบสนองต่อวัฒนธรรมที่แตกต่าง เหมาะสมกับเพศสภาพและช่วงวัย และครอบคลุมถึงความพิการ”²⁷ ในอินโดนีเซีย ระเบียบวิธีปฏิบัติมาตรฐานสำหรับการบูรณาการบริการสำหรับพยาน และ/หรือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ค.ศ. 2021 ฉบับแก้ไขซึ่งออกโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการเสริมสร้างสตรีและคุ้มครองเด็กกำหนดว่าบริการสำหรับคนพิการจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการ²⁸ ผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อ

27 ดูได้ที่ <https://www.officialgazette.gov.ph/2023/03/18/2022-implementing-rules-and-regulations-of-republic-act-r-a-no-9208-the-anti-trafficking-in-persons-act-of-2003-as-amended-by-r-a-no-10364-the-expanded-anti-trafficking-in-persons-act-of-2022>

28 ดูได้ที่ <https://jdih.kemennppa.go.id/dokumen-hukum/produk-hukum/peraturan-menteri-pppa-nomor-8-tahun-2021>. กฎหมายว่าด้วยความรุนแรงทางเพศ (กฎหมายฉบับที่ 12 ค.ศ. 2022) ยังให้รายละเอียดสิทธิของคนพิการที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เพื่อคำประเมิน

ประเมินผลการศึกษาในไทย เน้นย้ำว่ากฎหมายของไทยยึดถือหลักการเรื่องความเท่าเทียมและการไม่เลือกปฏิบัติเป็นสำคัญ ฉะนั้นจึงรับประกันได้ว่าคนพิการจะมีสิทธิในการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ซึ่งรวมถึงผ่านการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลด้วย

อย่างไรก็ดี ยังคงมีความท้าทายมากมายในการให้บริการแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะความต้องการทางร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจของผู้เสียหายไม่ได้รับการตอบสนองอย่างสมบูรณ์ อาจส่งผลให้พวกเขาไม่สามารถฟื้นฟูได้อย่างเต็มที่ ประการนี้อาจหมายความว่าความเจ็บป่วย อาการบาดเจ็บ หรือปัญหาสุขภาพใด ๆ จะคงอยู่อย่างถาวรซึ่งอาจนำไปสู่การถูกค้ามนุษย์ซ้ำได้ ทั้งนี้ ในประเทศไทย มีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ไม่ใช่คนไทยปฏิเสธไม่รับบริการเพื่อหลีกเลี่ยงการต้องไปอาศัยในสถานพักพิงของรัฐเป็นระยะเวลานาน (Rousseau, 2019) ขณะที่การสัมภาษณ์ผู้ให้บริการ องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ชี้ว่า การเข้าถึงบริการอาจมีอุปสรรคจากการตระหนักว่ามีจำกัดว่ามีบริการโดยอยู่บ้าง รวมถึงเกณฑ์ในการบริหารจัดการที่กำหนดไว้ เช่น ต้องมีเอกสารยืนยันตัวตนหรือมีการลงทะเบียนในโครงการหลักประกันสุขภาพของรัฐบาล อาจทำให้การเข้าถึงบริการต่าง ๆ เป็นเรื่องยาก (ดูกล่องข้อมูล 23: “เธอเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก แต่ไม่มีใครดูแลเธอเลย”)

กล่องข้อมูล 23: “เธอเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก แต่ไม่มีใครดูแลเธอเลย”

ลิลาคือผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์ที่อาสาทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนแห่งหนึ่งในอินโดนีเซียเพื่อสนับสนุนผู้เสียหายคนอื่น ๆ เธออธิบายว่าการเข้าถึงบริการดูแลสุขภาพเป็นเรื่องยากเพียงใดเมื่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไม่มีเอกสารยืนยันตัวตน

“ตอนนั้นฉันดูแลผู้หญิงคนหนึ่งที่มีจำนวน CD4 น้อยกว่า 200 ดังนั้นเธอเป็นผู้ติดเชื้อ HIV ในกรณีแบบนี้ คุณจะพอมจนเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก และจำเป็นต้องได้รับการรักษาในโรงพยาบาลโดยด่วน” ผู้หญิงคนดังกล่าวถูกค้ามนุษย์จากพื้นที่ชายแดนของจังหวัดนุซาเต็งการาตะวันออก และไม่มีเอกสารยืนยันตัวตนเลยแม้แต่ชิ้นเดียว

ลิลาติดต่อหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและอธิบายว่าผู้หญิงคนนั้นป่วยหนักเพียงใด รวมทั้งร้องขอให้ส่งตัวเธอไปยังโรงพยาบาลระดับภูมิภาคเพื่อเข้ารับการรักษานานาชาติผู้ป่วยของรัฐ แต่เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานนั้นกล่าวว่าไม่สามารถดำเนินการส่งตัวได้หากไม่มีประวัติโดยละเอียดของผู้ป่วยและไม่เห็นเอกสารยืนยันตัวตนของเธอเสียก่อน

ลิลาตัดสินใจลองติดต่อคลินิกเอกชนในจาการ์ตา “ฉันโทรไปอธิบายสถานการณ์ให้พวกเขาฟัง แต่พวกเขาก็บอกว่าต้องมีประวัติผู้ป่วยและเอกสารทั้งหมดก่อนจะทำการรักษาได้”

สุดท้ายเมื่อลิลาบอกว่าองค์กรของเธอจะชำระค่ารักษาพยาบาลของผู้หญิงคนนั้นในฐานะผู้ป่วยเอกชน คลินิกจึงยินยอมให้ดำเนินการส่งตัว “แต่เธอก็ต้องไปตรวจหัวใจกับตับก่อนอยู่ดี และพวกเขาก็กังวลเรื่องวัณโรคด้วย พวกเราก็เลยต้องพาเธอไปตรวจที่โรงพยาบาลระดับภูมิภาค”

แม้ว่าผู้หญิงคนดังกล่าวจะถือเป็นผู้ป่วยเอกชน แต่ยังคงต้องรอรับการตรวจเป็นระยะเวลานาน เนื่องจากลิลากังวลเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายของผู้หญิงคนนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ จึงตัดสินใจพาเธอไปคลินิกของรัฐในจาการ์ตา “โชคดีที่เธอได้เข้ารับการตรวจและผลออกมาโอเค เลยรับการบำบัดด้วยยาต้านไวรัสได้ในที่สุด ตอนนี้เธอดีขึ้นแล้ว น้ำหนักก็เพิ่มขึ้นด้วย” ลิลาอธิบาย

ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานรัฐบาลในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ยังชี้ว่าจำนวนนักสังคมสงเคราะห์ที่สามารถสนับสนุนให้ผู้เสียหายเข้าถึงบริการต่าง ๆ และช่วยติดตามคดีที่ดำเนินการอยู่นั้นมีอยู่จำกัด โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น ทั้งสามประเทศต่างเผชิญข้อท้าทายจากความจำกัดของการดูแลรักษาโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะในด้านปัญหาสุขภาพจิต (UNICEF, Research Institute for Mindanao Culture, and Burnet Institute, 2022; UNICEF, Institute for Population and Social Research, and Burnet Institute, 2022; Rousseau, 2019; NHRCT, 2015) (ดูกล่องข้อมูล 24: “การสนับสนุนจากเพื่อนช่วยฟื้นฟูผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์”) ผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในฟิลิปปินส์กล่าวว่าระยะเวลาการบำบัดรักษามักยาวนาน ทั้งยังขาดแคลนยาสำหรับผู้ที่มีความพิการทางจิตสังคม ส่วนผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในอินโดนีเซียกล่าวว่าในประเทศมีนักจิตวิทยาและจิตแพทย์ไม่เพียงพอ ขณะที่พื้นที่ตามภูมิภาคต่าง ๆ กลับไม่ได้รับบริการเท่าที่ควร นอกจากนี้ หากมองในเรื่องของการสนับสนุนการฟื้นฟูในภาพรวม ทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศอินโดนีเซียต่างรู้สึกว่าการสนับสนุนที่ได้มักมีระยะเวลายาวนานเกินไป หรือไม่เข้มข้นเพียงพอที่จะช่วยให้บุคคลหนึ่งฟื้นฟูได้อย่างสมบูรณ์ รวมถึงไม่มีการปรับให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของผู้รับบริการด้วย และยังรู้สึกอีกด้วยว่า การติดตามเกี่ยวกับการค้าประเวณีส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ให้บริการต่อผู้เสียหายที่ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ

กล่องข้อมูล 24: “การสนับสนุนจากเพื่อนช่วยฟื้นฟูผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์”

“หนึ่งในผลกระทบใหญ่ที่สุดของการค้ามนุษย์คือปัญหาสุขภาพจิต” เลสตาร์กล่าว เธอมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่สนับสนุนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ “ลูกค้าของเราหลายคนเข้าออกโรงพยาบาลจิตเวชกันมาแล้ว” ลูกค้ารายหนึ่งเข้ารับการรักษที่โรงพยาบาลเป็นสิบครั้ง “ในที่สุดเขาก็ดีขึ้น ยังต้องทานยาอยู่และหมอบอกให้ทานยาต่อไป แต่เขากลับไปทำงานขับรถแท็กซี่ได้แล้ว”

เลสตาร์คิดว่าปัญหาสุขภาพจิตคือหนึ่งในส่วนที่ยากที่สุดของการฟื้นฟู “มีตัวกระตุ้นหลายตัวมาก ถ้าเกิดอะไรขึ้นหรือมีความยากลำบากในชีวิต พวกเขาก็อาจกลับไปป่วยอีก” องค์กรของเลสตาร์ช่วยให้ผู้เสียหายเข้าถึงการสนับสนุนที่จำเป็นต่อการฟื้นฟูสุขภาพ “การสนับสนุนจากเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ในงานของเรา” เธออธิบาย “คนที่เคยถูกค้ามนุษย์เข้าใจว่าคน ๆ หนึ่งต้องผ่านอะไรมา และรู้ว่ามันเป็นไปได้ที่จะดีขึ้น” องค์กรของเธอพยายามทำในสิ่งที่ทำได้ด้วยทรัพยากรอันจำกัด “บางครั้งเราต้องจ่ายค่าเดินทางไปเจอลูกค้าเอง”

ในแง่ที่เกี่ยวกับสถานพักพิงโดยเฉพาะ องค์กรพัฒนาเอกชนและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ชี้ว่า แม้จะมีสถานพักพิงในจำนวนที่เหมาะสม แต่กลับมีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอที่จะตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการทั้งหมด และสภาพความเป็นอยู่ในสถานพักพิงมักไม่เอื้อต่อการฟื้นฟู ในอินโดนีเซีย ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการแสดงความกังวลเกี่ยวกับข้อบังคับที่ห้ามไม่ให้ออกจากสถานพักพิงหรือใช้โทรศัพท์มือถือ แม้ข้อกำหนดเหล่านี้จะมีไว้เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางกฎหมาย แต่นั่นหมายความว่าสถานพักพิงให้ความรู้สึกไม่ต่างกับ “สถานกักกัน” ทั้งยังพบว่ามีกรกล่าวถึงข้อกังวลที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับสถานพักพิงของรัฐในไทยด้วยเช่นกัน (Rousseau, 2019; ดูเพิ่มเติมจาก McAdam, 2021) ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการในประเทศอินโดนีเซียยังเสนอด้วยว่ามีโครงการที่ผู้เสียหายสามารถเข้าร่วมได้ระหว่างอยู่ในสถานพักพิงเป็นจำนวนไม่มากนัก

ซึ่งต่อยกย้าความรู้สึกโดดเดี่ยว แม้จะถูกโต้แย้งโดยผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผล การศึกษาในอินโดนีเซียที่ชี้ว่ามีหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้อาศัยในสถานพักพิงสามารถเข้าร่วมได้ นอกจากนี้ บางครั้งสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานพักพิงบางแห่งอาจสร้างขึ้นอย่างไม่ประณีตนัก เช่น สถานพักพิง แห่งหนึ่งที่หนึ่งในคณะผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมชมในเมื่องกูปังทางตะวันออกของประเทศอินโดนีเซีย มีลักษณะ อับทึบและระบายอากาศได้ไม่ดี²⁹ อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผล การศึกษาในอินโดนีเซียชี้แจงว่ามีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสถานพักพิงและบริการต่าง ๆ ของสถาน พักพิง ทั้งยังพบว่าสถานพักพิงทั่วทั้งภูมิภาคเน้นปรับให้เหมาะสมกับสตรีและเด็กเป็นหลัก โดยมีไม่กี่ แห่งเท่านั้นที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ชาย โดยฟิลิปปินส์มีสถานพักพิงหนึ่งแห่งสำหรับผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ที่เป็นเพศชายโดยเฉพาะ ขณะที่ไทยมีสถานพักพิงสำหรับผู้ชายและครอบครัวสี่แห่ง และหนึ่งแห่งสำหรับเด็กผู้ชาย (Rapid Asia, 2022, pp. vi, 52, 60)

ปัจจุบันนี้ทั้งสามประเทศยังไม่มีสถานพักพิงสำหรับคนพิการที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเฉพาะ แต่คนพิการสามารถอยู่ในสถานพักพิงทั่วไปได้ ทั้งสามประเทศยังเพิ่มความพยายามเพื่อให้สถานพักพิง เข้าถึงได้ โดยใช้การตรวจประเมินการเข้าถึง (accessibility audit) ร่วมกับองค์กรคนพิการและการฝึก อบรมบุคลากร ยกตัวอย่าง เช่น เจ้าหน้าที่สถานพักพิงที่เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมิน ผลการศึกษาในอินโดนีเซียรายงานว่า พวกเขาได้พัฒนาแนวทางสำหรับการให้บริการแก่คนพิการและการ ฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ขึ้นมา อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับ ผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาจากองค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วย งานรัฐบาลรายงานว่า เจ้าหน้าที่ด่านหน้าโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ไม่มีความเข้าใจเรื่องความพิการมากพอ รวมถึงความต้องการเฉพาะของคนพิการและการสนับสนุนคน กลุ่มนี้ด้วย เช่น ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนในอินโดนีเซียเล่าให้หนึ่งในคณะผู้วิจัยฟังถึงกรณี ที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีอาการของโรคซึมเศร้าถูกส่งตัวไปอยู่โรงพยาบาลจิตเวชเนื่องจากเจ้าหน้าที่ สถานพักพิงไม่รู้วิธีการดูแลรักษา แต่สภาพความเป็นอยู่ในโรงพยาบาลแห่งนั้นทำให้อาการของผู้เสียหาย แย่ลงกว่าเดิม นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติ การเพื่อประเมินผลการศึกษาในฟิลิปปินส์ยังกล่าวถึงความจำเป็นของการเพิ่มการสนับสนุนเรื่องสุขภาพ จิตในสถานพักพิงด้วยเช่นกัน โดยเจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชนในฟิลิปปินส์ได้กล่าวกับคณะผู้วิจัยว่า บางครั้งต้องปฏิเสธผู้ใหญ่หรือเด็กที่มีความพิการเนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่มีความสามารถที่จะให้การ สนับสนุนที่คนกลุ่มนี้ต้องการได้ ขณะที่ผู้ปฏิบัติงานด้านยุติธรรมที่เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้ เชี่ยวชาญในฟิลิปปินส์กล่าวถึงปัญหาในการหาสถานพักพิงที่เหมาะสมสำหรับเด็กพิการ ส่วนเจ้าหน้าที่ จากสถานพักพิงแห่งหนึ่งในไทยบอกคณะผู้วิจัยว่าสถานพักพิงมีทางลาดสำหรับรถเข็นและเจ้าหน้าที่ยังได้ รับการฝึกอบรมว่าด้วยวิธีการสนับสนุนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการ แต่ที่ผ่านมายังไม่พบ กรณีที่ผู้เสียหายเป็นคนพิการ ทั้งนี้ อดีตผู้อำนวยการสถานพักพิงที่เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับ ผู้เชี่ยวชาญในไทยกล่าวว่า ปัจจุบันตนตระหนักแล้วว่าผู้เสียหายบางส่วนที่มาสถานพักพิงมีความพิการ แต่เนื่องจากมองไม่เห็นเด่นชัด เจ้าหน้าที่สถานพักพิงจึงไม่ทราบ ส่งผลให้คนกลุ่มนี้อาจไม่ได้รับบริการที่ จำเป็น

กล่องข้อมูล 25: บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการให้บริการ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นส่วนสำคัญในระบบการสนับสนุนกลุ่มคนเปราะบางในทั้งสาม ประเทศ รวมถึงผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (โปรดดู Rapid Asia, 2022, pp. 25—6, 54—5, 64) องค์กรเหล่านี้ยังจำเป็นต่อการเข้าถึงกลุ่มคนที่ไม่ได้รับการบริการจากรัฐบาล โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้รับการคัดแยกอย่างเป็นทางการว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

29 และยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงเชิงกายภาพของตัวอาคารด้วยเช่นกัน รวมถึงบันไดและสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องน้ำที่ไม่เหมาะสมกับคนพิการ

องค์กรพัฒนาเอกชนบางแห่งที่ให้บริการแก่บุคคลที่ได้รับการคัดแยกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และผู้ที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจเข้าข่ายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทำงานร่วมกับรัฐบาลและอาจได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลสำหรับการให้บริการต่าง ๆ ขณะที่องค์กรอื่น ๆ อาจดำเนินการอย่างเป็นอิสระ สำหรับผู้ที่ไม่ประสงค์จะข้องเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ทางการ องค์กรพัฒนาเอกชนถือเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับความช่วยเหลือและการสนับสนุน โดยการที่องค์กรไม่ขึ้นต่อรัฐบาลอาจทำให้ผู้เสียหายรู้สึกไว้วางใจได้ง่ายขึ้น

แม้องค์กรพัฒนาเอกชนจะมีบทบาทสำคัญ แต่มักต้องดำเนินการด้วยงบประมาณจำกัดอย่างยิ่งซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและให้การสนับสนุนในระยะยาวแก่ผู้เสียหาย อย่างไรก็ตาม องค์กรพัฒนาเอกชน และที่สำคัญกว่าคือองค์กรคนพิการ สามารถเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นในการคัดแยกและการให้บริการแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการในขอบเขตที่กว้างขึ้นได้ ดังนี้

- การให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริการและทรัพยากรที่มีอยู่
- การคัดกรองผู้ที่อาจเป็นผู้เสียหายและส่งต่อให้บริการของรัฐ
- การให้การสนับสนุนด้านการบริหารจัดการ การพิทักษ์สิทธิ และคอยติดตามผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เพื่อช่วยเหลือในขั้นตอนงานราชการ เพื่อให้คนเหล่านี้สามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ ได้
- การให้บริการโดยตรง อาทิ สถานพักพิง ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การสนับสนุนจากเพื่อน การให้คำปรึกษา และบริการอื่น ๆ

แต่การดำเนินการข้างต้นจำเป็นต้องมีความพยายามเพื่ออุดช่องว่างระหว่างความพิการและภาคส่วนที่ให้บริการทางสังคมและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในการต่อต้านการค้ามนุษย์

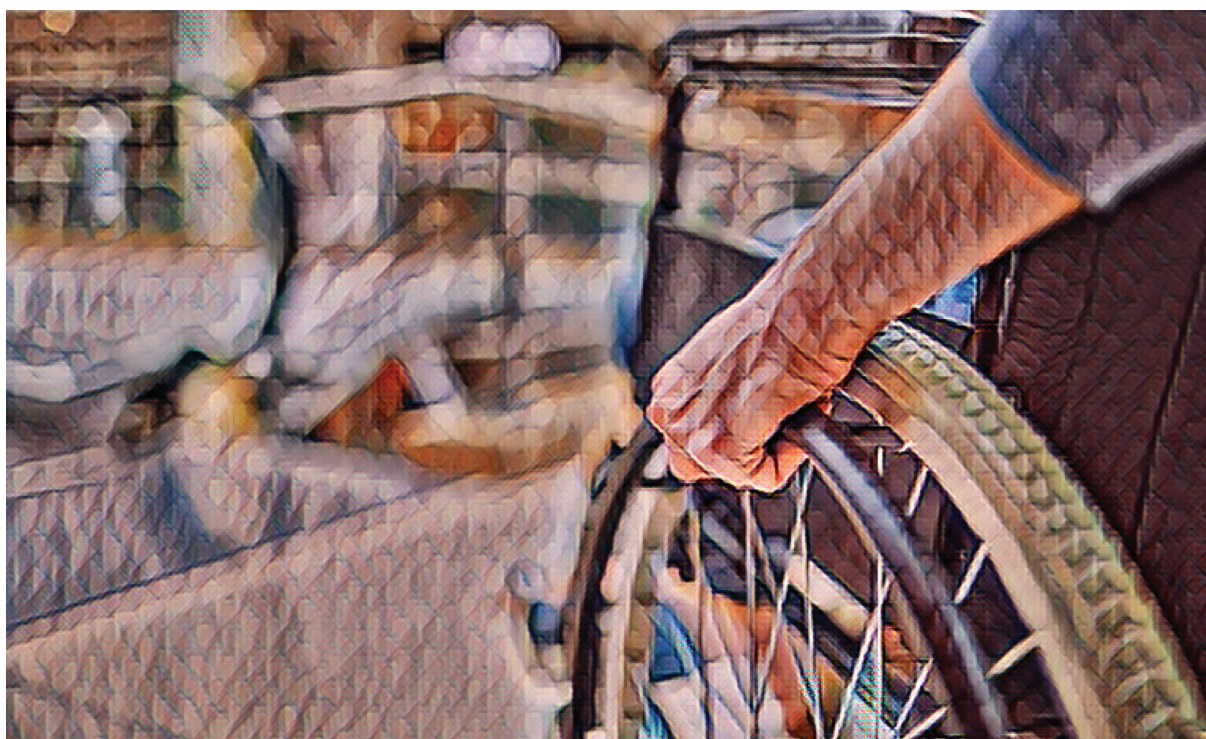
ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการต้องเผชิญกับความท้าทายมากมายเมื่อกลับสู่ภูมิภาคและกลับคืนสู่สังคม ดังที่อธิบายไว้ข้างต้น ผู้ให้บริการ องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่างระบุถึงความท้าทายในการให้บริการในระยะกลางและระยะยาว โดยเฉพาะเมื่อผู้รับบริการออกจากสถานพักพิงไปแล้ว (ดูเพิ่มเติมที่ Rapid Asia, 2022, p. 22) ทั้งยังระบุด้วยว่าการเข้าถึงบริการต่าง ๆ เป็นเรื่องยากเมื่อผู้เสียหายกลับสู่ชุมชนของตนเอง โดยเฉพาะเมื่อชุมชนนั้นตั้งอยู่นอกเมืองใหญ่ ซึ่งอาจมีบริการในพื้นที่จำกัด หรือต้องให้ผู้เสียหายเดินทางไปรับบริการในอำเภอหรือจังหวัดใหญ่ ๆ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในฟิลิปปินส์ยังรายงานด้วยว่าการบริหารจัดการรายกรณี (case management) อย่างต่อเนื่องเป็นเรื่องยากเมื่อต้องส่งมอบความรับผิดชอบให้แก่หน่วยงานรัฐบาลในท้องถิ่น ซึ่งมีบุคลากรและงบประมาณจำกัด โดยเฉพาะในกรณีที่มีสภาพการณ์ซับซ้อนมากกว่าปกติ นอกจากนี้ สภาพร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการขาดแคลนตัวเลือกในการเดินทางที่เข้าถึงได้ อาจส่งผลให้การเดินทางเป็นเรื่องเหน็ดเหนื่อย ไม่สะดวกสบาย หรือก่อให้เกิดความเครียด ทำให้เป็นอุปสรรคต่อคนพิการโดยเฉพาะในการเข้าถึงบริการเหล่านี้ การขาดแคลนทางเลือกและการสนับสนุนที่เอื้อต่อการฟื้นฟูสมรรถภาพอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิคนพิการต่อไป ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนแห่งหนึ่งในอินโดนีเซียรายงานว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับความพิการทางจิตสังคม

(ปัญหาสุขภาพจิต) อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ถูกค้ามนุษย์ กลับถูกครอบครัวล่อลวงโซ่ไว้ในบ้าน ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้ยังคงเป็นเรื่องที่พบได้ค่อนข้างมากในบางส่วนของอินโดนีเซีย (HRW, 2016, 2018; Baklien et al., 2023)

ผู้ให้สัมภาษณ์ยังเน้นย้ำข้อเท็จจริงว่าการกลับภูมิลำเนาและกลับคืนสู่สังคมเป็นเรื่องท้าทายอย่างมากหากสมาชิกครอบครัวของผู้เสียหายมีส่วนรู้เห็นในการค้ามนุษย์ โดยผู้ให้สัมภาษณ์ในประเทศฟิลิปปินส์กล่าวว่า การกลับภูมิลำเนาและการกลับคืนสู่สังคมเป็นเรื่องยากอย่างยิ่งสำหรับเด็กพิการเนื่องจากมีไม่กี่ครอบครัวที่เต็มใจรับอุปการะเด็กกลุ่มนี้ สาเหตุส่วนหนึ่งเพราะรู้สึกว่าจะไม่มีความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของพวกเขา และอีกส่วนมาจากค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม

คนพิการที่ประสบกับการค้ามนุษย์ หรือผู้ที่ได้รับความพิการอันเป็นผลมาจากการค้ามนุษย์ ต่างเผชิญกับการตีตราทางสังคมหลากหลายแบบแตกต่างกันไป ยกตัวอย่าง เช่น แรงงานข้ามชาติที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มักรู้สึกกว่าตนเอง “ล้มเหลว” โดยเฉพาะเมื่อไม่ได้กลับไปพร้อมกับเงินเก็บที่คาดหวังเอาไว้ ขณะที่ผู้ถูกค้ามนุษย์ทางเพศอาจถูกเพื่อนบ้านและชุมชนตัดสินหรือถูกครอบครัวผลักไส ความพิการอาจทำให้สถานการณ์นี้เลวร้ายลง เช่น ยังคงมีการตีตราเกี่ยวกับความพิการทางจิตสังคมอยู่เป็นวงกว้าง และผู้ติดเชื้อเอชไอวี-เอดส์ยังอาจเผชิญการเลือกปฏิบัติในชุมชนของตน ตลอดจนเมื่อเข้ารับบริการด้วยเช่นกัน

ประการสุดท้าย ผู้ให้สัมภาษณ์ในทุกประเทศต่างชี้ถึงความเสี่ยงสูงที่จะเกิดการค้ามนุษย์ซ้ำหากยังไม่ได้แก้ไขปัจจัยขับเคลื่อนของการค้ามนุษย์ เช่น ความยากจน การขาดแคลนการศึกษา และโอกาสในการทำงานและดำรงชีพที่มีอยู่อย่างจำกัด ยกตัวอย่าง เช่น ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในอินโดนีเซียกล่าวว่า แม้นตนเองได้รับทักษะในการดำรงชีพ แต่กลับไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินที่จะช่วยให้พวกเขาเริ่มต้นธุรกิจเล็ก ๆ ได้ การขาดแคลนทางเลือกในการดำรงชีพอย่างยั่งยืนถูกซ้ำเติมด้วยความท้าทายในการเข้าถึงโครงการความคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนพิการ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากคุณสมบัติและข้อกำหนดในการเข้ารับบริการนั่นเอง

ความช่วยเหลือทางกฎหมายและการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการต้องการความช่วยเหลือทางกฎหมายที่หลากหลาย ซึ่งอาจรวมถึงความช่วยเหลือเกี่ยวกับการตรวจลงตราและการเข้าเมือง ประเด็นทางกฎหมายครอบคลุม เช่น การหย่าร้าง อำนาจปกครองบุตร การเป็นผู้ปกครองสวัสดิภาพ (guardianship) หรือการรับบุตรบุญธรรม (adoption) ตลอดจนความช่วยเหลือในการเรียกร้องค่าจ้างค้างจ่าย และความช่วยเหลือในกรณีที่มิชอบหาทางอาญาหรือประวัติการก่ออาชญากรรมในระหว่างที่ถูกค้ามนุษย์ เป็นต้น (OVC, 2015; Sumner, 2023) อนึ่ง กฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ในทั้งสามประเทศต่างกำหนดสิทธิของผู้เสียหายในการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมาย (ดู Rapid Asia, 2022, pp. 17, 44, 46, 47—8, 61) ทั้งสามประเทศล้วนมีกฎหมายที่ออกแบบมาเพื่อให้กลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงบริการทางกฎหมายได้อย่างไม่มีค่าใช้จ่าย โดยบริการทางกฎหมายเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มักเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐบาล อย่างไรก็ตาม องค์การพัฒนาเอกชน องค์การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย และคณะนิติศาสตร์ในบางมหาวิทยาลัยได้ออกมาให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายด้วยเช่นกัน ทั้งยังเป็นบริการที่จำเป็นยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อผู้ที่มีเหตุอันเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้นไม่ค่อยเต็มใจใช้บริการของรัฐบาล³⁰

แม้จะมีความช่วยเหลือข้างต้น แต่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ยังคงเผชิญความท้าทายในการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมาย ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนและผู้ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์กล่าวว่า ผู้ให้บริการไม่ว่าจะจากภาครัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชนล้วนมีศักยภาพจำกัดในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย งานวิจัยล่าสุดเสนอว่ามีผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายไม่มากพอที่จะตอบสนองต่อความต้องการความช่วยเหลือทางกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทย (Rapid Asia, 2022, p. 61) ขณะที่เจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชนและผู้ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในอินโดนีเซียกล่าวว่าภาระงานของพวกเขาได้รับทุนสนับสนุนจํานวนน้อยมากจากรัฐบาล และมักต้องพึ่งพาอาสาสมัคร ยิ่งไปกว่านั้น อีกหนึ่งอุปสรรคที่มีการกล่าวถึง ได้แก่ การขาดแคลนความชัดเจนภายในกระทรวงต่าง ๆ ของรัฐบาลว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบการให้ความช่วยเหลือ โดยที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์รายหนึ่งในอินโดนีเซียรายงานว่าถูกส่งตัวจากกระทรวงหนึ่งไปยังอีกกระทรวงเพื่อขอความช่วยเหลือสำหรับคดีของตนเอง ส่วนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนในฟิลิปปินส์บอกว่าผู้ให้บริการทางกฎหมายนั้นเข้าถึงได้ยาก ในกลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่คณะผู้วิจัยพูดคุยด้วยในประเทศไทย ไม่มีคนใดเลยที่ขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย ประการนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบในการศึกษาล่าสุดชิ้นอื่น ๆ ซึ่งเสนอว่าบุคคลที่ประสบกับสภาพที่ถูกแสวงหาประโยชน์ในไทย ส่วนใหญ่หลีกเลี่ยงกลไกทางกฎหมาย โดยเฉพาะเมื่อมีหน่วยงานรัฐบาลเข้ามาเกี่ยวข้อง (HRDF, 2023; Domingo and Siripatthanakosol, 2023) ซึ่งทำให้ยากต่อการทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการในการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายของไทย

อุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เข้าไม่ถึงความยุติธรรมคือความไม่สมัครใจที่จะเข้าร่วมในกระบวนการดำเนินคดี ซึ่งอาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น บาดแผลทางจิตใจ ความหวาดกลัวว่าผู้ค้ามนุษย์จะแก้แค้นเอาคืน หรือขาดความไว้วางใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Andrevski, Larsen and Lyneham, 2013; Domingo and Siripatthanakosol, 2023) ทั้งสามประเทศมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่พยานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางอาญา (Rapid Asia, 2022, pp. 17—18, 47)³¹ ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานด้านยุติธรรม องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรคนพิการ ตลอดจนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เองต่างบอกว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มักไม่ประสงค์ที่จะดำเนินการตามกฎหมายหากคนในครอบครัวมีส่วนร่วมในการแสวงหาประโยชน์ โดยเฉพาะหากคนในครอบครัวดังกล่าวเป็นผู้ให้การดูแลหรือเป็นแหล่งรายได้หลักของครอบครัว เจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชนและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์

30 ยกตัวอย่าง เช่น ในพ.ศ. 2565 องค์กรพัฒนาเอกชนระดับชาติในอินโดนีเซียที่คณะผู้จัดทำปรึกษาในการศึกษานี้ ได้ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่แรงงานข้ามชาติที่กลับภูมิลำเนาแล้ว 651 ราย จากจำนวนนี้ 280 รายมีสัญญาฉบับหนึ่งซึ่งเป็นการค้ามนุษย์

31 ในอินโดนีเซีย ข้อบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับที่ 31 ค.ศ. 2014 ว่าด้วยการคุ้มครองพยานและผู้เสียหาย (Law No. 31 of 2014 on the Protection of Witnesses and Victims) ขณะที่ในฟิลิปปินส์จะอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับที่ 6981 ว่าด้วยการคุ้มครองพยาน ความมั่นคงและสิทธิประโยชน์ (Republic Act No. 6981 Witness Protection,

ยังบอกด้วยว่า เหตุที่ผู้เสียหายไม่สมัครใจมาจากการที่กระบวนการดำเนินคดีมีระยะเวลานาน ทำให้เกิดความตึงเครียดและอ่อนล้า และบ่อยครั้งไม่ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นรูปของการค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทน ข้อนี้เกิดขึ้นทั้งที่ความจริงแล้วกฎหมายในแต่ละประเทศมีบทบัญญัติสำหรับการชดเชยค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิดหรือค่าสินไหมทดแทนที่รัฐเป็นคนจ่ายให้แก่ผู้เสียหายจากการค้ำฉกฉวย ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาในไทยและอินโดนีเซียเน้นย้ำ (ดูเพิ่มเติมที่ Rapid Asia, 2022, pp. 18, 21—2, 44—5, 46, 48, 58—9, 62)³² ในฟิลิปปินส์ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเป็นอุปสรรคด้วยเช่นกัน ประการนี้รวมถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งสำนวนฟ้องหรือค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปรับฟังการพิจารณาคดีในศาล แม้ว่าผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาระบุว่ายังมีงบประมาณสำหรับค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ก็ตาม

กฎหมายแห่งชาติของทั้งสามประเทศล้วนรับประกันสิทธิของคนพิการในการเข้าถึงความยุติธรรมและการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผล³³ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ ผู้เสียหายจากการค้ำฉกฉวยที่มีความพิการจำนวนมาก ตลอดจนคนพิการที่เข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม ยังคงเผชิญความท้าทายมากมาย (Indonesia Coalition of Organizations of Persons with Disabilities, 2022; HWDI, 2019; Committee on the Rights of Persons with Disabilities, 2022) ผู้ให้สัมภาษณ์จากหน่วยงานด้านยุติธรรมตลอดจนองค์กรพัฒนาเอกชนในทั้งสามประเทศกล่าวว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านยุติธรรมมักไม่มีความรู้มากพอเกี่ยวกับความพิการหลากหลายรูปแบบและความต้องการของคนพิการ (ดูกล่องข้อมูล 26: “การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการ...”) ผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาในอินโดนีเซียชี้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ศาล และผู้พิพากษาได้รับการฝึกอบรมเพื่อสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับคนพิการมาบ้าง แม้จะยอมรับว่ามีความจำเป็นที่จะต้องดูให้แน่ใจว่าการฝึกอบรมนั้นจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ปฏิบัติงานด้านยุติธรรมในอินโดนีเซียกล่าวว่า การได้มาซึ่งการประเมินความบกพร่องของบุคคลหนึ่งจากแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ นักจิตวิทยา หรือจิตแพทย์ซึ่งจะสามารถนำมาใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจให้การช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลแก่คนพิการนั้นเป็นกระบวนการที่ใช้เวลานานมาก เจ้าหน้าที่ศาลจากอินโดนีเซียยังกล่าวด้วยว่าพยานผู้เชี่ยวชาญที่สามารถให้การในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความพิการมีจำนวนน้อยมาก และการหาตัวแทนทางกฎหมายที่มีทักษะและความรู้ที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนผู้เสียหายก็เป็นเรื่องยากเช่นกัน เจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชนและผู้เสียหายจากการค้ำฉกฉวยในอินโดนีเซียเสนอว่ากระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลมักไม่มุ่งเน้นสภาวะของผู้เสียหายรวมถึงผู้เสียหายที่เป็นเด็ก และบางครั้งผู้ปฏิบัติงานด้านยุติธรรมมองว่าผู้เสียหายมีส่วนรับผิดชอบต่อเหตุที่เกิดขึ้นด้วยซ้ำ อย่างไรก็ตาม ตัวแทนจากหน่วยงานด้านยุติธรรมและองค์กรพัฒนาเอกชนในไทยที่เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่าตนรู้สึกว่าการพิจารณาในชั้นศาลของไทยยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง โดยอ้างอิงถึงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เมื่อไม่นานมานี้เกี่ยวกับแนวทางที่คำนึงถึง

32 ระหว่างการสัมภาษณ์โดยคณะผู้วิจัย ตำรวจไทยกล่าวถึงคดีที่เกี่ยวข้องกับคนพิการห้าคดีที่ผู้ค้ำฉกฉวยถูกดำเนินคดีแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจรายงานว่ามีผู้เสียหายได้รับค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายในคดีดังกล่าวทั้งหมด

33 ยกตัวอย่าง เช่น ส่วนงานยุติธรรมของประเทศอินโดนีเซียได้ใช้ความพยายามอย่างมากในการกำหนดการให้ความช่วยเหลือสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะในกระบวนการยุติธรรม ข้อบังคับรัฐบาลฉบับที่ 39 ปีค.ศ. 2020 ว่าด้วยการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลแก่คนพิการในกระบวนการทางตุลาการ (Government Regulation No. 39 of 2020 on Reasonable Accommodations for Persons with Disabilities in the Judicial Process) กำหนดความช่วยเหลือรูปแบบต่าง ๆ ที่คนพิการพึงมีพึงได้ รวมทั้งความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายยุติธรรมที่จะต้องดำเนินการตามข้อกำหนดนี้ด้วย โดยข้อบังคับฉบับนี้ให้อำนาจตำรวจ ศาล หรือผู้ดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางกฎหมาย รวมทั้งหน่วยงานนอกภาครัฐต่าง ๆ ในการร้องขอการประเมินความบกพร่องของบุคคลหนึ่งจากแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ นักจิตวิทยา หรือจิตแพทย์ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจว่าควรจัดให้ความช่วยเหลือใดบ้าง หลังจากมีข้อบังคับฉบับนี้ออกมา ทั้งศาลฎีกาและสำนักงานอัยการสูงสุดของประเทศอินโดนีเซียได้ออกแนวปฏิบัติว่าด้วยการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลและการให้บริการแก่คนพิการ (Mulai and Hidayat, 2023) ขณะนี้ ทางศาลฎีกากำลังพัฒนาข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานการตรวจคนพิการในกระบวนการทางตุลาการ (Regulation on Standards for Examination of Persons with Disabilities in the Judicial Process) และหน่วยงานสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม (Criminal Investigation Agency) อยู่ในขั้นตอนการร่างข้อบังคับเพื่อกำหนดกระบวนการสำหรับการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลในกระบวนการสืบสวนสอบสวนด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ องค์การคนพิการมีบทบาทสำคัญในความก้าวหน้าเหล่านี้ จึงเป็นเหตุให้ปัจจุบันคนพิการสามารถเข้าถึงอาคารศาลหลายแห่งได้ บางแห่งยังให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องถึงได้ด้วยการดำเนินการทางกฎหมายต่าง ๆ ด้วย อีกทั้งเจ้าหน้าที่ศาลยังได้รับการฝึกอบรมให้เข้าใจและตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการเช่นกัน (SAPDA, 2022)

บาดแผลทางจิตใจ (trauma-informed) รวมถึงบทบัญญัติทางกฎหมาย เช่น การพิจารณาคดีแบบปิด และการบันทึกคำให้การเป็นวิดีโอ และการช่วยให้ผู้เสียหายได้รับการสนับสนุนและมีเวลามากพอเพื่อให้มั่นใจว่าผู้เสียหายพร้อมให้การอย่างแท้จริง ผู้ปฏิบัติงานด้านยุติธรรมในฟิลิปปินส์ที่เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษายังกล่าวด้วยว่า มีการนำการบันทึกคำให้การเป็นวิดีโอและการสอบคำให้การผ่านวิดีโอทัศนมาใช้เพื่อป้องกันการซ้ำเติมบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหาย ดูเพิ่มเติมที่ Rapid Asia, 2022, p. 51) ในอินโดนีเซียก็มีการพิจารณาคดีแบบปิดและการบันทึกคำให้การเป็นวิดีโอสำหรับสตรีและเด็กเช่นกัน (Rapid Asia, 2022, p. 21)

กล่องข้อมูล 26: “การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการเป็นความท้าทายหลักในการรับประกันว่ากระบวนการทางกฎหมายเข้าถึงได้และครอบคลุม”

“ไม่นานมานี้มีหลายกรณีที่คนพิการถูกค้ำมนุษย์เข้ามาในไทย” โกวิทกล่าว เขาทำงานในภาคส่วนด้านยุติธรรม “ผมคิดว่าน่าจะมีจำนวนมากกว่านี้ แต่คนไม่รายงานเข้ามา”

โกวิทคิดว่าหนึ่งในความท้าทายที่คนพิการต้องเผชิญเมื่อเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมคือการที่ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลไม่เข้าใจความพิการอย่างถ่องแท้ “เจ้าหน้าที่ของเราไม่เคยฝึกอบรมเรื่องความพิการมาก่อนเลย เราอยากอบรมเรื่องนี้แต่ไม่มีงบประมาณ”

ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาจากองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรคนพิการ และภาคส่วนยุติธรรมในทั้งสามประเทศต่างกล่าวถึงความกังวลเกี่ยวกับมุมมองที่มีต่อคนพิการในบริบททางกฎหมายตลอดจนขีดความสามารถทางกฎหมายอย่างเป็นทางการ ยกตัวอย่าง เช่น ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรคนพิการในอินโดนีเซียกล่าวว่าผู้ปฏิบัติงานด้านการบังคับใช้กฎหมายและงานยุติธรรมมักมีความคิดเหมารวมต่อคนพิการ โดยเฉพาะผู้ที่มีความพิการทางจิตสังคม (ปัญหาสุขภาพจิต) ผู้ให้สัมภาษณ์จากองค์กรคนพิการและภาคส่วนยุติธรรมในอินโดนีเซียและผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในไทยรายงานว่าผู้ที่มีความพิการ รวมถึงความพิการทางสติปัญญาและจิตสังคม ความบกพร่องในการพูด หรือความพิการทางประสาทสัมผัส มักไม่ถูกมองว่าเป็นพยานที่น่าเชื่อถือ แม้ว่าอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติจะกำหนดสิทธิในความยุติธรรมแก่คนพิการไว้อย่างชัดเจน แต่องค์กรคนพิการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยังคงแสดงความกังวลเกี่ยวกับกระบวนการและวิธีปฏิบัติที่ใช้ในการกำหนดขีดความสามารถทางกฎหมายของคนพิการ และวิธีปฏิบัติในการใช้ผู้ตัดสินใจแทน โดยเฉพาะสำหรับคนพิการทางสติปัญญาหรือทางจิตสังคม (Disabilities Thailand, 2016; Committee on the Rights of Persons with Disabilities, 2016, 2018, 2022; HWDI, 2019; Disability Convention Team, 2017; Mulai and Hidayat, 2023) ในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาในไทย ผู้ปฏิบัติงานด้านยุติธรรมกล่าวว่าตนมักต้องเผชิญความท้าทายในการกำหนดว่าจะดำเนินคดีต่ออย่างไรเมื่อผู้เสียหายมีความพิการทางสติปัญญา ทางพัฒนาการ หรือทางจิตสังคม และปัจจุบันมีแนวทางทางกฎหมายหรือในเชิงปฏิบัติอยู่น้อยมากสำหรับกรณีเช่นนี้ (ดูกล่องข้อมูล 27: “ความพิการและองค์ประกอบของ “วิธีการ” ในการค้ำมนุษย์”) ขณะที่ผู้ปฏิบัติงานด้านยุติธรรมในฟิลิปปินส์ที่เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษากล่าวว่าขีดความสามารถในการให้การนั้นกำหนดโดยความสามารถของบุคคลหนึ่งในการรับรู้และถ่ายทอดการรับรู้ให้แก่ผู้อื่น และผู้พิพากษาได้รับการฝึกฝนให้ตัดสินใจว่าสิ่งที่บุคคลหนึ่งกล่าวนั้นเป็นความจริงหรือไม่ และระบุถึงพยานหลักฐานอื่น ๆ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา

กล่องข้อมูล 27: ความพิการและองค์ประกอบของ “วิธีการ” ในการค้ามนุษย์

ในกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในความพยายามเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ เริ่มมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนว่าควรนำองค์ประกอบความผิดเกี่ยวกับ “วิธีการ” มาใช้กับผู้เสียหายอายุมากกว่า 18 ปีที่มีความพิการทางสติปัญญา ทางพัฒนาการ หรือทางจิตสังคมหรือไม่ เนื่องจากพวกเขามีความสามารถจำกัดในการทำความเข้าใจข้อมูลและตัดสินใจ (ดูตัวอย่างจากรายงานของ OSCE ที่จะเผยแพร่เร็ว ๆ นี้)

ดังที่กล่าวไว้ในกล่องข้อมูล 1: “นิยามคำสำคัญ” ทั้งพิธีสารแห่งสหประชาชาติและอนุสัญญา ACTIP ต่างระบุว่าการแสวงหาประโยชน์จากเด็กนั้นถือเป็นการค้ามนุษย์ แม้จะไม่ได้มีการข่มขู่ การใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ การลักพาตัว การฉ้อฉล การหลอกลวง การใช้อำนาจในทางมิชอบ หรือใช้ประโยชน์จากความเปราะบางของบุคคลอื่นก็ตาม บทบัญญัติข้อนี้ตระหนักถึงความเปราะบางที่เด็กมีอยู่แล้ว รวมถึงการที่พวกเขายังอยู่ในวัยพัฒนาความสามารถทางความคิด ทั้งยังตระหนักด้วยว่าระหว่างเด็กและผู้ใหญ่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันอยู่ ซึ่งอาจส่งผลต่อการตัดสินใจของเด็กได้ (UNODC, 2014) ดังนั้นแล้ว ควรนำองค์ประกอบของการค้ามนุษย์ในด้าน “วิธีการ” มาใช้กับบุคคลที่มีความพิการทางสติปัญญา ทางพัฒนาการ หรือทางจิตสังคม (บางประเภท) ซึ่งมีความเสี่ยงที่คล้ายคลึงกับเด็กหรือไม่

ที่สำคัญคือต้องเข้าใจว่าการนำข้อพิจารณาเดียวกันกับกรณีของการค้ามนุษย์เด็ก ไม่ได้มีนัยยะว่าบุคคลที่มีความพิการทางสติปัญญา ทางพัฒนาการ และทางจิตสังคมเป็นเด็กเสมอไป ผู้เรียกร้องสิทธิคนพิการจำนวนมากปฏิเสธไม่ยอมรับแนวคิดเรื่อง “อายุสมอง (mental age)” โดยแย้งว่าเป็นการทำให้คนอื่นปฏิบัติต่อคนพิการเสมือนว่าเป็นเด็ก และมีส่วนก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติและการละเมิดสิทธิของผู้ใหญ่ด้วยเช่นกัน ฉะนั้นคนกลุ่มนี้จึงเรียกร้องให้ใช้ภาษาในลักษณะที่เน้นย้ำข้อเท็จจริงว่าพวกเขาเองก็ต้องการการสนับสนุนในการทำเข้าใจสิ่งต่าง ๆ หรือทำการตัดสินใจเอง (Smith, 2017; Silverman, 2018)

ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการที่เป็นตัวแทนหน่วยงานด้านยุติธรรมและองค์กรพัฒนาเอกชนจากทั้งสามประเทศแสดงความกังวลเกี่ยวกับความท้าทายในการสื่อสารระหว่างกระบวนการทางกฎหมาย ข้อนี้นรวมถึงเด็กและผู้ใหญ่ที่มีความพิการทางสติปัญญา ทางพัฒนาการ หรือทางจิตสังคม ความบกพร่องทางการพูด ตลอดจนผู้ที่หูหนวกหรือหูตึง และผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษามืออย่างเป็นทางการ ความกังวลนี้ยังคงอยู่แม้จะมีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาการเข้าถึงภาษามือก็ตาม นอกจากนี้ ความท้าทายสำคัญที่มีการกล่าวถึงคือภาษามืออาชีพมีจำนวนน้อยมาก (ไม่ว่าจะเป็นล่ามที่ขึ้นทะเบียน ได้รับการรับรอง หรือได้รับอนุญาตให้สามารถให้บริการในกระบวนการทางศาลได้) โดยเฉพาะในพื้นที่นอกเมืองใหญ่ ทั้งยังมีประเด็นที่ล่ามไม่มีทักษะและความรู้ที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการทางศาล โดยเฉพาะในคดีค้ามนุษย์ (ดูเพิ่มเติมที่ Alternative report, 2020; Disability Convention Team, 2017; HWDI, 2019; Disabilities Thailand, 2016; NHRCT, 2015) (ดูกล่องข้อมูล 28: “ล่ามถ่ายทอดต่อ (relay interpreter) สำหรับคนหูหนวกช่วยจัด...”)

ผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในฟิลิปปินส์กล่าวว่า ส่วนใหญ่มักแก้ไขปัญหานี้ด้วยการให้คนในครอบครัว หรือครูมาเป็นล่ามภาษามือให้ แต่แนวทางเช่นนี้ก็นำมาซึ่งความท้าทายอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ แม้จะมีงบประมาณสำหรับการใช้ล่ามภาษามือ แต่ก็มักไม่เพียงพอ มีระยะเวลาดำเนินการที่ยาวนาน หรือมิให้

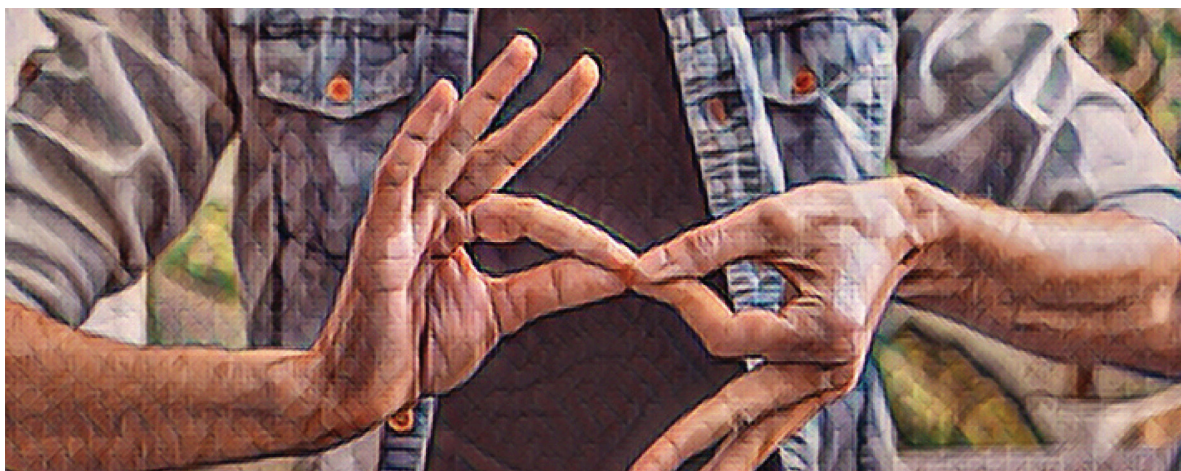
เฉพาะกระบวนการในศาลเท่านั้น ไม่ใช่ในขั้นตอนของการสืบสวนสอบสวน (ดูเพิ่มเติมที่ Disabilities Thailand, 2016; Alternative report, 2020) ตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญในไทยยังกล่าวเช่นกันว่าพบความขาดแคลนล่ามภาษาอื่น ๆ

กล่องข้อมูล 28: ล่ามถ่ายทอดต่อ (relay interpreter) สำหรับ คนหูหนวกช่วยขจัดความท้าทายด้านการสื่อสารในฟิลิปปินส์

จูลิโอทำงานเป็นล่ามถ่ายทอดต่อเพื่อช่วยเหลือบุคคลหูหนวกคนอื่น ๆ ในการฟ้องคดีและทำงานร่วมกับล่ามที่หุบกระหว่างการสัมภาษณ์กับตำรวจหรือการสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่รัฐบาลท้องถิ่นหรือบารังไก (barangay) “ไม่ใช่ทุกคนที่รู้ภาษามือของฟิลิปปินส์ บางคนก็ใช้ภาษามือหรือท่าทางที่ไม่ใช่ภาษามือมาตรฐาน โดยเฉพาะคนที่ไม่ได้ไปโรงเรียน พวกเขาต้องการใครสักคนที่จะเข้าใจและถ่ายทอดข้อความของพวกเขาเป็นภาษามือมาตรฐานได้”

จูลิโอกล่าวว่าคนหูหนวก โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้เท่าที่ควรหรือมีปัญหาในการสื่อสาร ย่ำต่อการตกเป็นเป้าหมายของการค้ามนุษย์ “ไม่กี่ปีก่อน ผมทำงานกับเด็กหูหนวกคนหนึ่งที่มีความพิการซ้ำซ้อน มีการเตรียมเด็กคนนี้ทางออนไลน์และแสวงหาประโยชน์ทางเพศในเวลาต่อมา ทางตำรวจมีล่ามภาษามือ แต่ล่ามและเด็กไม่เข้าใจกันและกัน ก็เลยให้ผมเข้าไปช่วย”

การขาดแคลนล่ามยังคงเป็นความท้าทายอยู่ โดยเฉพาะในพื้นที่นอกเมืองใหญ่ “มีล่ามภาษามือที่หุบกระต่ออยู่เพียง 7 คนเท่านั้นในจังหวัดที่ผมอยู่” จูลิโออธิบาย ทั้งนี้ การล่ามในศาลถือเป็นงานเฉพาะทาง “ล่ามศาลจะต้องผ่านการรับรองและแต่งตั้งโดยศาลฎีกา” แต่เจ้าหน้าที่ศาลก็ไม่ได้ทราบว่าต้องหาล่ามภาษามือได้จากที่ไหนเสมอไป และอาจไม่มีงบประมาณด้วย “บางครั้งผู้พิพากษาต้องใช้เงินของตัวเองในการจ้างล่าม”

บทสรุปและ ข้อเสนอแนะ

คนพิการประสบกับสภาพการณ์หลายอย่างที่ทำให้เสี่ยงต่อการถูกค้ามนุษย์เช่นเดียวกับบุคคลกลุ่มอื่น ๆ อาทิ ความยากจน โอกาสในการศึกษาหรือการจ้างงานต่ำ และการถูกกีดกันทางสังคมอันเป็นผลมาจากการที่ไม่สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวได้ ทั้งยังขาดแคลนบริการสนับสนุนในชุมชนที่จำเป็นต่อการเข้าเป็นส่วนหนึ่งและเข้าร่วมในสังคม อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้คนพิการเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ทุกรูปแบบมากกว่า คนพิการยังเผชิญกับอุปสรรคที่ทำให้ไม่ได้รับการคัดแยกกว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตลอดจนการเข้าถึงบริการ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม ทั้งยังมีความท้าทายเฉพาะหลายประการที่เกิดจากความบกพร่องของตนเอง

ผู้ปฏิบัติงานทั้งจากภาครัฐและนอกภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและตอบสนองต่อการค้ามนุษย์ในทั้งสามประเทศมีความก้าวหน้าในการลดความเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ของคนพิการและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เชี่ยวชาญที่คณะผู้วิจัยได้หารือในงานวิจัยครั้งนี้ยอมรับว่ายังมีสิ่งที่ต้องพัฒนาอีกมาก

ทางคณะผู้วิจัยจัดทำข้อเสนอแนะตามลำดับความสำคัญในส่วนนี้ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทั้งสามประเทศ อนึ่ง สามารถดูชุดข้อเสนอแนะโดยละเอียดได้ในภาคผนวก 2 ซึ่งเป็นรายการข้อเสนอแนะฉบับเต็มที่พัฒนาขึ้นโดยคณะผู้วิจัยโดยอ้างอิงตามข้อค้นพบของการศึกษาที่ได้นำเสนอในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษา โดยผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการได้ทบทวนข้อเสนอแนะเหล่านี้และเลือกข้อที่พบว่ามีมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับงานของตนเอง ทั้งยังให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอีกด้วย ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะระดับภูมิภาคจะสอดคล้องกับมิติสำคัญในแผนปฏิบัติการอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Plan of Action Against Trafficking in Persons, Especially Women and Children) โดยคณะผู้วิจัยจัดทำข้อเสนอแนะระดับภูมิภาคขึ้นและนำเสนอแก่คณะกรรมการที่ปรึกษางานวิจัยและผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาในแต่ละประเทศแล้วเช่นกัน

ข้อเสนอแนะสำคัญของรายงานฉบับนี้ ได้แก่ การให้คนพิการและองค์กรคนพิการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายในความพยายามเพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ คัดกรองและช่วยให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการกลับคืนสู่สังคม และดูแลให้แน่ใจว่าคนเหล่านี้สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้ การมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายนี้หมายถึงการให้คนพิการ ซึ่งรวมถึงเด็กพิการ ได้เข้าร่วมในการวางแผน การพัฒนา การส่งมอบ และการประเมินนโยบายและโครงการต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการได้แบ่งปันมุมมอง ความรู้เชิงลึก และประสบการณ์ที่ผ่านมาของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติ โดยมาตรการต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ได้ อาจรวมถึงการพิทักษ์สิทธิและเพิ่มการตระหนักรู้เรื่องการค้ามนุษย์ให้มากขึ้นรวมถึงสิทธิของคนพิการ โดยอาจดำเนินการผ่านการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด่านหน้า ตลอดจนการเข้าร่วมในการพัฒนาเนื้อหาข้อมูลและสื่อการเรียนการสอนว่าด้วยการค้ามนุษย์ การให้คำแนะนำบริการที่มุ่งเน้นการเข้าถึงและความครอบคลุมทางสังคม และอาจมีการพัฒนาโครงการและบริการใหม่ ๆ เพื่อสนับสนุนการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งและการกลับคืนสู่ชุมชนของผู้เสียหายที่มีความพิการต่อไป นอกจากนี้ยังสามารถสร้างความร่วมมือกับผู้ปฏิบัติงานด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์เพื่อบันทึกวิถีปฏิบัติที่ดีและเรียนรู้วิธีการให้คนพิการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการได้ด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะในระดับภูมิภาค

การป้องกันการค้ามนุษย์

เพื่อช่วยป้องกันการค้ามนุษย์คนพิการ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ :

- พัฒนาข้อมูลและสื่อสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์สำหรับคนพิการ โดยเฉพาะที่รัฐภาคีสมาชิกอาเซียนสามารถนำไปใช้ในการรณรงค์สร้างการตระหนักรู้ในระดับชาติได้
- พัฒนามุมมองต่อความพิการและการค้ามนุษย์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันผ่านการฝึกอบรมร่วมสำหรับผู้วางนโยบายต่อต้านการค้ามนุษย์ในระดับภูมิภาค
- ให้การฝึกอบรมเพื่อสร้างศักยภาพของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ตรวจคนเข้าเมือง การศึกษา สวัสดิการสังคม แรงงาน และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในรัฐภาคีสมาชิกอาเซียน เพื่อให้เข้าใจจุดตัดระหว่างความพิการและการค้ามนุษย์ และพัฒนาการตอบสนองที่ละเอียดอ่อนต่อความพิการ
- พัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีในระดับภูมิภาคว่าด้วยการจำแนกประเภทข้อมูลผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามความพิการ และสนับสนุนให้รัฐภาคีสมาชิกใช้แนวปฏิบัตินี้ในระบบเก็บข้อมูลแห่งชาติของตน

การคุ้มครองผู้เสียหาย

เพื่อปรับปรุงการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- พัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีในระดับภูมิภาคสำหรับการคัดแยก สถานพักพิง การฟื้นฟู การกลับสู่ภูมิลำเนา และการกลับคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการ รวมถึงนำชุดคำถามแบบสั้นเรื่องความพิการฉบับปรับปรุงของกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group Short Set of Questions on Functioning – Enhanced) และชุดคำถามความพิการของเด็ก (Child Functioning Module) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) มาใช้ในกระบวนการคัดกรองและคัดแยก
- อำนาจความสะดวกให้การแบ่งปันความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีใหม่ ๆ ในการให้บริการ รวมถึงการดูแลที่คำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ (ดูตัวอย่างจาก Kezelman and Dombrowski, 2021) ทั้งภายในภูมิภาคนี้และในขอบเขตที่กว้างขึ้นต่อไป

การบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีกับอาชญากรรมค้ามนุษย์

เพื่อปรับปรุงการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- อำนาจความสะดวกให้การแบ่งปันความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อพัฒนาการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับคนพิการ และสร้างศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมายและงานยุติธรรมในการให้บริการด้านยุติธรรมที่เข้าถึงได้และครอบคลุมสำหรับคนพิการ
- จัดการฝึกอบรมและเปิดโอกาสให้ตัวแทนทางกฎหมายและผู้ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในภูมิภาคได้สร้างเครือข่ายและแบ่งปันความรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้และทักษะที่สำคัญต่อการทำงานด้านความพิการและการค้ามนุษย์

ความร่วมมือและการประสานงานในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ

เพื่อปรับปรุงการประสานงานและความร่วมมือระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- เสริมสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาคในการป้องกันและจัดการค้ามนุษย์โดยเคารพต่อข้อบังคับและกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ตลอดจนระบบการบังคับใช้กฎหมายของภูมิภาคสมาชิกอาเซียนในแต่ละประเทศ
- ริเริ่มการพัฒนาหลักสูตรร่วมระดับภูมิภาคเกี่ยวกับเทคโนโลยีในการป้องกันและจัดการค้ามนุษย์
- ให้โอกาสผู้ปฏิบัติงานต่อต้านการค้ามนุษย์ได้เสริมสร้างความรู้และความเข้าใจประเด็นเรื่องความพิการอยู่เสมอ รวมถึงผ่านการฝึกอบรม การสร้างเครือข่าย และการแบ่งปันองค์ความรู้ระหว่างกัน รวมถึงการแบ่งปันกับตัวแทนของประเทศอื่น ๆ นอกภูมิภาค เช่น ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น
- อำนาจความสะดวกให้ความร่วมมือและการแบ่งปันความรู้ว่าด้วยความพิการและการค้ามนุษย์กับการประชุมอาเซียนเพื่อคนพิการ (ASEAN Disability Forum) และองค์กรคนพิการ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในภูมิภาคสมาชิกอาเซียน
- บูรณาการมุมมองด้านความพิการไว้ในแผนงานอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์จากหลากหลายภาคส่วน (ASEAN Multi-Sectoral Work Plan Against Trafficking in Persons) พ.ศ. 2566-2571 หรือแผนงานโบฮอลเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ฉบับที่ 2.0 (Bohol Trafficking in Persons Work Plan 2.0) และในการปฏิบัติตามแผนดังกล่าว และควรให้แผนแม่บทอาเซียนค.ศ. 2025 เพื่อบูรณาการสิทธิคนพิการ (ASEAN Enabling Masterplan 2025: Mainstreaming the Rights of Persons with Disabilities) รวมถึงแผนงานที่จะตามมา ครอบคลุมมุมมองเกี่ยวกับประเด็นการค้ามนุษย์และการแสวงประโยชน์จากคนพิการ

ข้อเสนอแนะตามลำดับความสำคัญในแต่ละประเทศ

อินโดนีเซีย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาในอินโดนีเซียเห็นพ้องว่าควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

1. พัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ด่านหน้า องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรคนพิการเกี่ยวกับกลไกการส่งต่อและบริการที่คำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจสำหรับคนพิการที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และ/หรือ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับความพิการ
2. เสริมสร้างโอกาสสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการในการเข้าถึงการสนับสนุนจากเพื่อน (peer support) ซึ่งรวมถึงผ่านกลุ่มบุคคลที่อยู่ในชุมชนเดียวกันหรือทางออนไลน์
3. ช่วยให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่ และสนับสนุนให้ผู้เสียหายลงทะเบียนเข้ารับบริการเหล่านี้

4. พัฒนาข้อบังคับและแนวปฏิบัติว่าด้วยการจำแนกประเภทของข้อมูลการค้ามนุษย์ตามความพิการในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
5. แต่งตั้งให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งทำหน้าที่เป็นแหล่งเก็บข้อมูลเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลเกี่ยวกับการค้ามนุษย์มีการจำแนกประเภทตามความพิการ
6. แก้ไขกฎหมายฉบับที่ 21/2007 ว่าด้วยการจัดการกระทำทางอาญารฐานค้ามนุษย์ให้ครอบคลุมถึงมุมมองเกี่ยวกับความพิการและตระหนักถึงความต้องการเฉพาะและสิทธิของคนพิการ โดยใช้การขายนियามและขอบเขตของการค้ามนุษย์ และปรับให้ข้อบังคับว่าด้วยการค้ามนุษย์และความพิการมีความสอดคล้องกัน
7. ให้การฝึกอบรมเพื่อสร้างการตระหนักรู้ในกลุ่มตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ศาล เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีอยู่ว่าด้วยการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถนำข้อบังคับไปดำเนินการได้อย่างเต็มที่
8. พัฒนาและจัดการฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ด้านหน้า (เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง นักสังคมสงเคราะห์ และบุคลากรทางการแพทย์) เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องจุดตัดระหว่างการค้ามนุษย์และความพิการ และการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ
9. เสริมสร้างความสามารถขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรคนพิการในการคัดกรองคนพิการที่มีเหตุอันเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยให้องค์กรเหล่านี้เข้าร่วมในการฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ด้านหน้าด้วย
10. ให้องค์กรคนพิการเข้าร่วมในทุกขั้นตอนของการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการติดตามและประเมินผล เช่น การจัดหาสถานพักพิงให้คนพิการที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และผู้เสียหายที่ได้รับความพิการจากการค้ามนุษย์
11. รวมมุมมองของคนพิการไว้ในแผนปฏิบัติการแห่งชาติเพื่อขจัดและจัดการการค้ามนุษย์ (National Action Plan for the Eradication and Management of Trafficking in Persons) และปรับแผนปฏิบัติการระดับชาติและระดับภูมิภาคว่าด้วยความพิการให้ครอบคลุมประเด็นการค้ามนุษย์ และดูให้แน่ใจว่ามีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ

ฟิลิปปินส์

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาในฟิลิปปินส์เห็นพ้องว่าควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

1. พัฒนาข้อมูลที่เข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายว่าด้วยการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์สำหรับคนพิการและครอบครัวโดยเฉพาะ
2. ช่วยเหลือคนพิการทั้งเด็กและผู้ใหญ่ รวมทั้งครอบครัวของคนพิการเข้าใจสิทธิของตนเอง รวมถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานและค่าแรง สิทธิทางเพศและสิทธิการเจริญพันธุ์
3. สร้างขีดความสามารถของสภาบาร์ังไก (รัฐบาลท้องถิ่น) เพื่อคุ้มครองเด็กและคนพิการ (Barangay Council for the Protection of Children and Persons with Disabilities) รวมถึงกระบวนการรายงานเหตุและจัดการรายกรณี

4. จัดกิจกรรมวันสร้างการตระหนักรู้เรื่องความพิการและการค้ามนุษย์ หรือทำให้กิจกรรมที่จัดในวันต่อต้านการค้ามนุษย์สากล (World Day against Trafficking in Persons) ครอบคลุมถึงประเด็นเรื่องความพิการและการค้ามนุษย์
5. รวมข้อมูลว่าด้วยกระบวนการประเมินความพิการไว้ในเอกสารคู่มือของสภาความร่วมมือว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ (Inter-Agency Council Against Trafficking) หรือ IACAT รวมถึงชุดคำถามแบบสั้นเรื่องความพิการฉบับปรับปรุงของกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group Short Set of Questions on Functioning – Enhanced) หรือชุดคำถามความพิการของเด็ก (Child Functioning Module) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ในกระบวนการคัดกรองและคัดแยก (หากจำเป็น) และในจุดสำคัญอื่น ๆ เช่น ระหว่างการรับเข้าสถานพักพิง
6. สร้างหลักประกันว่ากลไกการรายงานเหตุ เช่น โทรศัพท์สายด่วน สามารถเข้าถึงได้โดยบุคคลที่มีความพิการรูปแบบต่าง ๆ และมีลักษณะที่เป็นมิตรต่อเด็ก
7. จัดทำคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ด้านหน้าว่าด้วยการส่งต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการไปรับบริการต่าง ๆ เพื่อป้องกันการพึ่งพาบริการจากคนในครอบครัว เช่น บางครั้งคนพิการให้คนในครอบครัวช่วยแปลผ่านภาษามือ
8. จัดการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการสำหรับเจ้าหน้าที่ด้านหน้าในบาร์โก (รัฐบาลท้องถิ่น) อาทิต นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สถานพักพิง และบุคคลอื่น ๆ ที่รับผิดชอบงานในสถานพักพิง การฟื้นฟูสมรรถภาพ การกลับสู่ภูมิลำเนา และการกลับคืนสู่สังคม โดยการฝึกอบรมจะต้องครอบคลุมความเข้าใจและการตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการหลากหลายรูปแบบ
9. แก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับที่ 11862 ส่วนขยายกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ให้ตระหนักถึงความเสี่ยงของคนพิการต่อการค้ามนุษย์ และให้รวมบทบัญญัติเพิ่มเติมเพื่อรับประกันสิทธิในการเข้ารับบริการของคนพิการ
10. ให้การฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องความพิการสำหรับตำรวจ พนักงานอัยการ และเจ้าหน้าที่ศาล รวมถึงวิธีการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผล
11. ให้ข้อมูลที่เข้าถึงได้และเข้าใจได้ง่ายแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการ เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินคดีและสิทธิในการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผล
12. พัฒนาคู่มือบริการต่าง ๆ ที่ผ่านการรับรองเพื่อสนับสนุนการช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรม (procedural accommodations)
13. รวมมุมมองของคนพิการไว้ในแผนปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์แห่งชาติเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (National Strategic Action Plan Against Trafficking in Persons)
14. สนับสนุนการใช้ข้อบังคับใหม่ ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความพิการตามกฎหมายว่าด้วยการอนุวัติกฎและระเบียบเพื่อขยายกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ ค.ศ. 2022 (Rules and Regulations for the Expanded Anti—Trafficking in Persons Act of 2022)

- 15.ผลักดันการดำเนินงานเชิงสถาบันให้ครอบคลุมความพิการโดยการแต่งตั้งคณะทำงานหรือบุคคลประสานงานเพื่อคนพิการในชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ตลอดจนจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้องและอำนวยความสะดวกให้กับบุคคลเหล่านี้มีโอกาสแบ่งปันความรู้อยู่เสมอ
- 16.เสริมสร้างการมีส่วนร่วมกับสภาแห่งชาติว่าด้วยคนพิการและองค์กรคนพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ไทย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษาในไทยเห็นพ้องว่าควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

1. พัฒนามาตรฐานสำหรับการเก็บข้อมูลผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ โดยคำนึงถึงอัตลักษณ์ที่หลากหลายของคนกลุ่มนี้ อาทิ อายุ วัย เพศสภาพ และประเภทความพิการ รวมทั้งส่งเสริมการจำแนกประเภทและการรายงานข้อมูลการค้ามนุษย์โดยแยกตามความพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
2. รวมประเด็นเกี่ยวกับความพิการและความเสียเปรียบในมิติต่าง ๆ ที่พาดขวางกันไว้ในแนวทางการทำงานที่มีอยู่และในการฝึกอบรมด้านการค้ามนุษย์สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ศาล
3. จัดการฝึกอบรมสำหรับนักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สถานพักพิง เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล และบุคคลอื่น ๆ ที่รับผิดชอบงานในการให้สถานพักพิง การฟื้นฟูสมรรถภาพ การกลับสู่ภูมิลำเนา และการกลับคืนสู่สังคม เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการและการตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการหลากหลายรูปแบบ
4. รวมมุมมองด้านความพิการเอาไว้ในโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดูแลโดยคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจสำหรับนักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สถานพักพิง เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล และบุคลากรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
5. พัฒนาข้อมูลที่เข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายว่าด้วยการค้ามนุษย์ที่มุ่งเป้าไปยังคนพิการและครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งควรรวมถึงสื่อที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับช่วงวัยของเด็กพิการ
6. ขยายการทำกิจกรรมให้ครอบคลุมคนพิการและครอบครัวผ่านโรงเรียน องค์กรคนพิการ และชุมชน เพื่อสร้างการตระหนักรู้ในเรื่องการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์ และให้ข้อมูลว่าจะร้องขอความช่วยเหลือได้จากที่ใดบ้าง
7. แก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ให้ตระหนักถึงความเปราะบางเฉพาะของคนพิการต่อการถูกค้ามนุษย์ และเพิ่มบทบัญญัติเพิ่มเติมเพื่อรับรองสิทธิในการเข้ารับบริการของคนพิการ

บรรณานุกรม

- Acosta, P., Yemtsov, R., Honorati, M. Velarde, R. and Avalos, J. (2018, October). *Philippines: Social protection review and assessment*. The World Bank. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/420821539338371335/pdf/Philippines-Social-Protection-Review-and-Assessment-October-8-2018.pdf>
- Afkar, R., Yarrow, N., Surbakti, S. and Cooper, R. (2020, June). *Inclusion in Indonesia's education sector: A subnational review of gender gaps and children with disabilities* (Policy Research Working Paper 9282). The World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/1eb18597-81de-5a0d-9391-f5a3b7619157>
- Agape International Missions. (2019, July 19). Woman arrested for trafficking young siblings to Thailand for begging. <https://aimfree.org/siblings-rescued-thailand/>
- Agbon, A.D. and Mina, C.D. (2017, December). *School participation of children with disability: The case of San Remigio and Mandaue City, Cebu, Philippines* (Discussion Paper Series No. 2017-59). Philippine Institute for Development Studies. https://pidswebs.pids.gov.ph/CDN/PUBLICATIONS/pidsdps1759_rev.pdf
- Albright, K., Greenbaum, J., Edwards, S.A. and Tsai, C. (2020). Systematic review of facilitators of, barriers to, and recommendations for healthcare services for child survivors of human trafficking globally. *Child Abuse and Neglect*, 100, Article 104289. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104289>
- ALTER. (2022, July). *Seeking justice: Developing improved OFW feedback and complaints mechanisms*. International Organization for Migration. <https://philippines.iom.int/sites/g/files/tmzbd1651/files/documents/alter-complaints-mechanisms-report.pdf>
- Alternative report of Indonesian Organizations of Persons with Disabilities for the adoption of the list of issues of Indonesia*. (2020). https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2FCRPD%2FICO%2FIDN%2F41184&Lang=en
- Andrevski, H., Larsen, J.J. and Lyneham, S. (2013, May). Barriers to trafficked persons' involvement in criminal justice proceedings: *An Indonesian case study* (Trends and Issues in Crime and Criminal Justice No. 451). Australian Institute of Criminology. <https://search.informit.org/doi/abs/10.3316/informit.392860122022765>
- Anthony, B. (2018, July). *On-ramps, intersections, and exit routes: A roadmap for systems and industries to prevent and disrupt human trafficking*. Polaris. <https://polarisproject.org/wp-content/uploads/2018/08/A-Roadmap-for-Systems-and-Industries-to-Prevent-and-Disrupt-Human-Trafficking-Health-Care.pdf>
- Anti-Slavery International. (2014, September). *Trafficking for forced criminal activities and begging in Europe: Exploratory study and good practice examples*. <https://www.antislavery.org/wp-content/uploads/2017/01/trafficking-for-forced-criminal-activities-and-begging-in-europe.pdf>
- Artadi, E., Bjorkman, M. and La Ferrara, E. (2010, September). *Factors of vulnerability to human trafficking and prospects for reintegration of former victims. Evidence from the Philippines* (Working Paper No. 374). Innocenzo Gasparini Institute for Economic Research, Bocconi University. <https://repec.unibocconi.it/igier/igi/wp/2010/374.pdf>
- Artharini, I. (2017, October 6). Seberapa besar kesempatan kerja bagi kelompok difabel di

Indonesia? [How many opportunities for employment are there for persons with disabilities in Indonesia?] *BBC Indonesia*. <https://www.bbc.com/indonesia/trensosial-41495572>

Asis, M.M.B. (2019). Out at sea, out of sight: *Filipino, Indonesian and Vietnamese fishermen on Taiwanese fishing vessels*. Scalabrini Migration Center. <http://smc.org.ph/wp-content/uploads/2020/03/OUT-AT-SEA-OUT-OF-SIGHT.pdf>

Badan Perlindungan Pekerja Migran Indonesia. (2023, February). *Laporan kinerja BP2MI tahun 2022* [BP2MI 2022 performance report]. Jakarta: Badan Perlindungan Pekerja Migran Indonesia. <https://bp2mi.go.id/publikasi/lakip/laporan-kinerja-bp2mi-tahun-2022>

Baklien, B., Marthoenis, M., Aceh, A.R. and Thurston, M. (2023). Pasung: A qualitative study of shackling family members with mental illness in Indonesia. *Transcultural Psychiatry*, 60(3), 566-76. <https://doi.org/10.1177/13634615221135254>

Bales, K. (2007). What predicts human trafficking? *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 31(2), 269-79. <https://doi.org/10.1080/01924036.2007.9678771>

Brunovskis, A. and Surtees, R. (2010). Untold stories: Biases and selection effects in research with victims of trafficking for sexual exploitation. *International Migration*, 48(4), 1-37. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2010.00628.x>

Bualar, T. (2014) Barriers to employment: voices of physically disabled rural women in Thailand. *Community, Work and Family*, 17(2), 181-99. <http://doi.org/10.1080/13668803.2013.806125>

Cabegin, E.C.A. (2022). The informally employed in the Philippines: Issues in job security of tenure, social security coverage and measurement. *Philippine Journal of Labor and Industrial Relations*, 39, 52-83. <https://journals.upd.edu.ph/index.php/pjlr/article/view/9382>

Cameron, L. and Contreras Suarez, D. (2017, August). *Disability in Indonesia: What can we learn from the data?* Australia Indonesia Partnership for Economic Governance. https://www.monash.edu/data/assets/pdf_file/0003/1107138/Disability-in-Indonesia.pdf

Carew, M.T., Devkota, H. Dhingra, S., Gomez, M.G., Tumenbayar, B. and Odsuren, M. (2022). *Disability-inclusive comprehensive sexuality education in Asia and the Pacific: An assessment of teacher needs*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization and Leonard Cheshire. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000383927>

Carey, C. and Peterson, S. (2020). Trafficking people with disabilities: Legal analysis. *Cardozo Journal of Equal Rights and Social Justice*, 26(3), 471-98. https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/cardw26&div=26&sent=1&casa_token=&collection=journals

Carraro, L., Robinson, A. and Hakeem, B. (2022, September). *Cost of raising children with disabilities in the Philippines*. United Nations Children's Fund. <https://www.unicef.org/philippines/media/5941/file/Full%20report%20-%20cost%20of%20raising%20children%20with%20disabilities%20in%20the%20Philippines.pdf>

Cheausuwantavee, T. and Keeratipanthawong, S. (2021). Employment for persons with disabilities in Thailand: Opportunities and challenges in the labor market. *Journal of Population and Social Studies*, 29, 384-400. <http://doi.org/10.25133/JPSSv292021.024>

Clawson, R. and Fyson, R. (2017). Forced marriage of people with learning disabilities: A human rights issue. *Disability & Society*, 32(6), 810-30. <https://doi.org/10.1080/09687599.2017.1320271>

Commission on Human Rights. (2017, June 27). *Position paper on the Anti Elder Abuse Bill*. Republic of the Philippines. <https://chr.gov.ph/position-paper-on-the-anti-elder-abuse-bill/>

Committee on the Rights of Persons with Disabilities. (2016, May 12). *Concluding observations on the initial report of Thailand*. Office of the United Nations High Commissioner

for Human Rights. <https://digitallibrary.un.org/record/830768?ln=en&v=pdf>

Committee on the Rights of Persons with Disabilities. (2018, October 16). *Concluding observations on the initial report of the Philippines*. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G18/319/08/PDF/G1831908.pdf?OpenElement>

Committee on the Rights of Persons with Disabilities. (2022, October 12). *Concluding observations on the initial report of Indonesia*. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=2545&Lang=en

Convention on the Rights of Persons with Disabilities. (2006, December 13). United Nations Treaty Series vol. 2515. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/crpd/pages/conventionrightspersonswithdisabilities.aspx>

Counter-Trafficking Data Collaborative. (2023). *Global victim dataset: Asia*. <https://www.ctdatacollaborative.org/story/victims-asia>

David, F. (2008). *Prosecuting trafficking in persons: known issues, emerging responses* (Trends and Issues in Crime and Criminal Justice No. 358). Australian Institute of Criminology. <https://www.aic.gov.au/publications/tandi/tandi358>

Davis, J. (2015, September). *'They didn't help me; they shamed me': A baseline study on the vulnerabilities of street-involved boys to sexual exploitation in Manila, Philippines*. Love146. <https://love146.org/wp-content/uploads/2016/01/They-Shamed-Me-.pdf>

De Luna-Narido, S. R. and Tacadao, M. S. (2016). *A study on employment profile of persons with disabilities* (PWDs) in selected regions in the Philippines (Monograph Series 2016-09). Institute for Labor Studies. <https://ils.dole.gov.ph/downloads/file/171-a-study-on-employment-profile-of-persons-with-disabilities-pwds-in-selected-regions-in-the-philippines>

Development Pathways. (2022). *Their words: Empowering Cambodians with disabilities through social protection*. ACCESS Cambodia. https://www.developmentpathways.co.uk/wp-content/uploads/2022/11/Empowering-Cambodians-with-disabilities-through-SP_brochure-English.pdf

Disabilities Thailand. (2016, March). *Thailand CRPD Alternative Report*. https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2FCRPD%2FCSS%2FTHA%2F23388&Lang=en

Disability Convention Team. (2017). *Shadow report: Implementation of the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2FCRPD%2FICO%2FIDN%2F27065&Lang=en

Domingo, P. and Siripatthanakosol, K. (2023, July). *Labour migrants' vulnerability to human trafficking and labour exploitation in Southeast Asia: An analysis of Thailand*. London: Overseas Development Institute. <https://odi.org/en/publications/labour-migrants-vulnerability-to-human-trafficking-and-labour-exploitation-in-southeast-asia-an-analysis-of-thailand/>

ECPAT, International Criminal Police Organization and United Nations Childrens Fund. (2022a). *Disrupting harm in Thailand: Evidence on online child sexual exploitation and abuse*. Global Partnership to End Violence Against Children. https://www.end-violence.org/sites/default/files/2022-02/DH_Thailand_ONLINE_final.pdf

ECPAT, International Criminal Police Organization and United Nations Childrens Fund. (2022b). *Disrupting harm in the Philippines: Evidence on online child sexual exploitation and abuse*. Global Partnership to End Violence Against Children. https://www.end-violence.org/sites/default/files/2022-04/DH_Philippines_ONLINE_FINAL.pdf

- ECPAT, International Criminal Police Organization and United Nations Children's Fund. (2022c). *Disrupting harm in Indonesia: Evidence on online child sexual exploitation and abuse. Global Partnership to End Violence Against Children*. https://www.end-violence.org/sites/default/files/2022-09/DH_Indonesia_ONLINE_final.pdf
- ELEVATE and USAID Asia Counter Trafficking in Persons. (2021, October 1). *Measurements of vulnerability to human trafficking: Literature review to understand current approaches and identification of further research needs*. Winrock International. <https://winrock.org/wp-content/uploads/2022/02/Asia-CTIP-ELEVATE-Lit-Review-20211208.pdf>
- European Disability Forum. (2022, March). *Combatting trafficking in persons with disabilities* (European Disability Forum Position Paper). <https://www.edf-feph.org/publications/position-paper-on-combatting-trafficking-in-persons-with-disabilities/>
- Farrell, A. and Kane, B. (2020). Criminal justice system responses to human trafficking. In J. Winterdyk and J. Jones, (Eds.), *The Palgrave International Handbook of Human Trafficking* (pp. 641–657). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-319-63058-8_40
- Farrell, A. and Pfeffer, R. (2014). Policing human trafficking: Cultural blinders and organizational barriers. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 653(1), 46–64. <https://doi.org/10.1177/0002716213515835>
- Fitzgerald, I., Humphries-Waa, K. and Harvey, C. (2022). *Beyond marriage and motherhood: Empowering girls by addressing adolescent pregnancies, child marriages and early unions: Patterns and trends in Southeast Asia and the Pacific*. UNICEF East Asia and Pacific Regional Office. <https://www.unicef.org/eap/media/11021/file/Beyond%20Marriage%20and%20Motherhood%20-%20Patterns%20and%20Trends.pdf>
- Franchino-Olsen, H., Chesworth, B., Boyle, C., Fraga Rizo, C., Martin, S., Jordan, B., Macy, R. and Stevens, L. (2020). Minor sex trafficking of girls with disabilities. *International Journal of Human Rights in Healthcare*, 13(2), 97–108. <https://doi.org/10.1108/ijhrh-07-2019-0055>
- García-Vázquez, O. and Meneses-Falcón, C. (2024). What is the impact of human trafficking on the biopsychosocial health of victims: A systematic review. *Journal of Immigrant Minority Health*, 26, 148–62. <https://doi.org/10.1007/s10903-023-01496-z>
- Groce, N., Gazizova, D. and Hassiotis, A. (2014). *Forced marriage among persons with intellectual disabilities: Discussion paper* (Working Paper Series No. 27). Leonard Cheshire Disability and Inclusive Development Centre, University College London.
- Groce, N., Loeb, M. and Murray, B. (2014). *The disabled beggar: A literature review: Begging as an overlooked issue of disability and poverty* (Gender, Equality and Diversity Branch Working Paper No. 1). International Labour Organization. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---ifp_skills/documents/publication/wcms_310228.pdf
- Hamid, A., Aldila, M. and Intan, A. M. (2022). *The urgency of labor law for informal sector workers in the welfare state concept: An evidence in Indonesia*. *International Journal of Research in Business and Social Science*, 11(6), 528–41. <https://doi.org/10.20525/ijrbs.v11i6.2036>
- Hamilton, C., Anderson, K., Barnes, R., Dunaiski, M. and Henderson, S. (2018, April). *Situation analysis of children in the Philippines*. United Nations Children's Fund. [https://www.unicef.org/philippines/media/976/file/Situation%20Analysis%20of%20Children%20in%20the%20Philippines%20-%20Full%20Report%20\(unedited\).pdf](https://www.unicef.org/philippines/media/976/file/Situation%20Analysis%20of%20Children%20in%20the%20Philippines%20-%20Full%20Report%20(unedited).pdf)
- Harkins, B. (Ed). (2019). *Thailand migration report 2019*. United Nations Thematic Working Group on Migration in Thailand. <https://thailand.un.org/sites/default/files/2020-06/Thailand-Migration-Report-2019.pdf>
- Harkins, B. and Ahlberg, M. (2017). *Access to justice for migrant workers in South-East Asia*.

International Labour Organization.

Hastuti, R.K.D., Pramana, R.P. and Sadaly, H. (2020). *Kendala mewujudkan awasan nan inklusif penyandang disabilitas [Barriers to realising inclusive development for persons with disabilities]*. SMERU Research Institute. https://smeru.or.id/sites/default/files/publication/wp_disabilitas_in_0.pdf

HelpAge International. (2018). *Disability and ageing in Myanmar*. <https://www.helpage.org/silo/files/disability-and-ageing-in-myanmar.pdf>

Hemmings S., Jakobowitz, S., Abas, M., Bick, D., Howard, L.M., Stanley, N., Zimmerman, C. and Oram, S. (2016). Responding to the health needs of survivors of human trafficking: A systematic review. *BMC Health Services Research*, 16, Article 320. <https://doi.org/10.1186/s12913-016-1538-8>

Himpunan Wanita Disabilitas Indonesia. (2019). *Alternative report by the Indonesian Women with Disability Association for the adoption of list of issues*. https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2FCRPD%2FICO%2FIDN%2F41148&Lang=en

Hosoda, N. (2020, April 7). Countering abuse against Philippine migrant workers. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2020/04/countering-abuse-against-philippine-migrant-workers/>

Hossain, M., Zimmerman, C., Abas, M., Light, M. and Watts, C. (2010). The relationship of trauma to mental disorders among trafficked and sexually exploited girls and women. *American Journal of Public Health*, 100(12), 2442–9. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2009.173229>

Human Rights Development Foundation. (2023). *Migrant workers in the agricultural sector: Working conditions, risks of forced labour and access to justice*. <https://www.aseanact.org/wp-content/uploads/2024/02/HRDF-ExecSummary-English.pdf>

Human Rights Watch. (2016, March). *Living in hell: Abuses against people with psychosocial disabilities in Indonesia*. https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/indonesia0316web.pdf

Human Rights Watch. (2018, October 2). *Indonesia: Shackling reduced, but persists*. Human Rights Watch. <https://www.hrw.org/news/2018/10/02/indonesia-shackling-reduced-persists>

Indonesia Coalition of Organizations of Persons with Disabilities for the CRPD Committee's LOI Response. (2022, July 28). *Alternative report: Response to the list of issues Committee of Persons with Disabilities*. https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2FCRPD%2FCSS%2FIDN%2F49548&Lang=en and https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2FCRPD%2FCSS%2FIDN%2F49549&Lang=en

International Justice Mission. (2020). *Online sexual exploitation of children in the Philippines: Analysis and recommendations for governments, industry and civil society*. International Justice Mission, U.S. Department of State Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons and the Philippine InterAgency Council Against Trafficking. https://ijmstoragelive.blob.core.windows.net/ijmna/documents/Final-Public-Full-Report-5_20_2020.pdf

International Labour Organization. (2020). *Ensuring migrant workers access to justice: An assessment of Thailand's Migrant Workers Assistance Centers*. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/documents/publication/wcms_762346.pdf

International Labour Organization, Walk Free and International Organization for Migration. (2022). *Global estimates of modern slavery: Forced labour and forced marriage*. https://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/publications/WCMS_854733/lang-en/index.htm

- International Organization for Migration. (2017, August). *Global trends in trafficking: IOM victim of trafficking data, 2006-2016*. <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/our-work/DMM/MAD/A4-Trafficking-External-Brief.pdf>
- International Organization for Migration. (2019). *IOM handbook on protection and assistance for migrants vulnerable to violence, exploitation and abuse*. https://publications.iom.int/system/files/pdf/avm_handbook.pdf
- International Organization for Migration. (2021). *Thailand social protection diagnostic review: Social protection for migrant workers and their families in Thailand*. <https://publications.iom.int/books/thailand-social-protection-diagnostic-review-social-protection-migrant-workers-and-their>
- International Organization for Migration. (n.d.). *Trafficked persons assisted by IOM Indonesia March 2005-December 2022* [Unpublished dataset provided to the authors].
- Issara Institute and International Justice Mission. (2017, January). *Not in the same boat: Prevalence and patterns of labour abuse across Thailand's diverse fishing industry*. <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2018/01/Not-in-the-Same-Boat-Prevalence-and-Patterns-of-Labor-Abuse-Across-Thailands-Diverse-Fishing-Industry.pdf>
- Jagoe, C., Toh, P.Y.N. and Wylie, G. (2022). Disability and the risk of vulnerability to human trafficking: An analysis of case law. *Journal of Human Trafficking*. <https://doi.org/10.1080/23322705.2022.2111507>
- Kasper, E. and Chiang, M. (2022). *Barriers and opportunities for more effective identification of victims of human trafficking: Insights from Bangladesh, Cambodia, and Taiwan*. Winrock International. <https://doi.org/10.19088/IDS.2022.033>
- Kezelman, C.A. and Dombrowski, J.K. (2021). *Disability guidelines for trauma-informed practice: Supporting people with disability who have experience complex trauma*. Blue Knot Foundation. <https://blueknot.org.au/product/guidelines-for-trauma-informed-practice-disability-digital-download/>
- Kiss, L., Pocock, N.S., Naisanguansri, V., Suos, S., Dickson, B., Thuy, D., Koehler, J., Sirisup, K., Pongrungsee, K., Nguyen, V.A., Borland, R., Dhavan, P. and Zimmerman, C. (2015a). Health of men, women, and children in post-trafficking services in Cambodia, Thailand, and Vietnam: an observational cross-sectional study. *The Lancet Global Health*, 3(3): e154-e161. [https://doi.org/10.1016/S2214-109X\(15\)70016-1](https://doi.org/10.1016/S2214-109X(15)70016-1)
- Kiss, L., Yun, K., Pocock, N. and Zimmerman, C. (2015b). Exploitation, violence, and suicide risk among child and adolescent survivors of human trafficking in the Greater Mekong subregion. *JAMA Pediatrics*, 169(9), e152278. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2015.2278>
- Kulachai, W. (2018). Elder abuse in Thailand: Prevalence, causes, consequences, and public supports. *International Journal of Management and Applied Science*, 4(10), 52-6. <http://iraj.doionline.org/dx/IJMAS-IRAJ-DOIONLINE-14134>
- Lao Statistics Bureau. (2020). *Disability monograph of Lao PDR: From the 2015 Population and Housing Census*. Ministry of Planning and Investment, Government of Lao People's Democratic Republic. https://lao.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/1.disability_monograph_laos_en_final_29_nov_2020_print.pdf
- Lennox, A.L. (2022). *Human trafficking, structural violence, and resilience: Ethnographic life narratives from the Philippines*. Routledge.
- Llewellyn, A. (2023, September 5). Why are Indonesians illegally selling their kidneys? *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2023/09/why-are-indonesians-illegally-selling-their-kidneys/>

- Lyneham, S. and Larsen, J.J. (2013, May). *Exploitation of Indonesian trafficked men, women and children and implications for support* (Trends and Issues in Crime and Criminal Justice No. 450). Australian Institute of Criminology. <https://www.aic.gov.au/sites/default/files/2020-05/tandi450.pdf>
- Macias-Konstantopoulos, W. (2016). Human trafficking: The role of medicine in interrupting the cycle of abuse and violence. *Annals of Internal Medicine*, 165(8), 582-8. <https://doi.org/10.7326/M16-0094>
- Malindog-Uy, A. (2020, October 4)). Will child soldier recruitment ever end? *The ASEAN Post*. <https://theaseanpost.com/article/will-child-soldier-recruitment-ever-end>
- Marella, M., Devine, A., Armecin, G.F., Zayas, J., Marco, M.J. and Vaughan, C. (2016). Rapid assessment of disability in the Philippines: Understanding prevalence, well-being, and access to the community for people with disabilities to inform the W-DARE project. *Population Health Metrics*, 14, Article 26. <https://doi.org/10.1186/s12963-016-0096-y>
- Mathews, E., Rosenthal, E., Ahern, L. and Kurylo, H. (2015). *No way home: The exploitation and abuse of children in Ukraine's orphanages*. Disability Rights International. <https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/No%20Way%20Home%20-%20The%20Exploitation%20and%20Abuse%20of%20Children%20in%20Ukraine%27s%20Orphanages.pdf>
- McAdam, M. (2021). *Freedom of movement for persons identified as victims of human trafficking: An analysis of law, policy and practice in the ASEAN region*. ASEAN-Australia Counter Trafficking. https://www.aseanact.org/wp-content/uploads/2021/04/Freedom-of-movement_with-disclaimer.pdf
- McCarthy, M., Clawson, R., Patterson, A., Fyson, R. and Khan, L. (2021). Risk of forced marriage amongst people with learning disabilities in the UK: Perspectives of South Asian carers. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 34(1), 200–10. <https://doi.org/10.1111/jar.12798>
- Mensos Risma larang ngemis online eksploitasi anak dan lansia di Tiktok [Social Affairs Minister Risma bans online begging exploiting children and elderly on Tiktok]. (2023, January 19). *CNN Indonesia*. <https://www.cnnindonesia.com/nasional/20230119074823-20-902334/mensos-risma-larang-ngemis-online-eksploitasi-anak-lansia-di-tiktok>.
- Merttens, F. (2022). *Thailand social protection diagnostic review*. International Labour Organization, United Nations Children's Fund, International Organization for Migration and UN Women. https://www.unicef.org/thailand/media/10826/file/Thailand%20Social%20Protection%20Diagnostic%20Review_EN.pdf
- Milovanovic, D.C. (2023, December 6-7). *Nexus of disability and trafficking in persons* [Conference presentation]. International Conference on International Conference on the Nexus of Disability and Trafficking in Persons, Bangkok, Thailand.
- Mina, C.D. (2013). *Employment of persons with disabilities (PWDs) in the Philippines: The case of Metro Manila and Rosario, Batangas*. (Discussion Paper Series No. 2013-13). Philippine Institute for Development Studies.
- Mina, C.D. (2017). *Employment profile of women with disabilities in San Remigio and Mandaue City, Cebu, Philippines*. (Discussion Paper Series No. 2017-57). Philippine Institute for Development Studies.
- Ministry of Labour and Social Welfare. (2020). *National social protection strategy*. Government of Lao People's Democratic Republic. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/documents/publication/wcms_757945.pdf
- Ministry of Social Development and Human Security. (2016, June 30). *Information on*

disability issues. <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Disability/StudyEqualityAndNonDiscrimination/States/Thailand.pdf>

Mission for Migrant Workers. (2017, May). *Pictures from the inside: Investigating living accommodation of women migrant domestic workers towards advocacy and action*. <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Migration/CFI-COVID/SubmissionsCOVID/CSO/Pictures.pdf>

Mitra, S. and Yap, J. (2021). *The disability data report*. Fordham Research Consortium on Disability. <https://disabilitydata.ace.fordham.edu/country-briefs/mm/>

Mulai, H.I. and Hidayat, A. H. (2023). *Tinjauan kebijakan terkait orang dengan disabilitas psikososial* [Review of Policies relating to persons with psychosocial disabilities]. Lembaga Bantuan Hukum Masyarakat. https://lbhmasyarakat.org/wp-content/uploads/2023/06/Buku-Psychosocial-Disability-Legal_FIN.pdf

National Human Rights Commission of Thailand. (2015). *Report on the implementation of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2FCRPD%2FIFL%2FTHA%2F21350&Lang=en

National Human Trafficking and Disabilities Working Group. (2018, August 27). *Human trafficking and disabilities 101* [Webcast]. <http://iofa.org/2018/11/human-trafficking-and-disabilities-101-webcast-recorded/>

National Statistical Office and United Nations Childrens Fund. (2022). *Executive summary: 2022 disability survey*. [https://www.unicef.org/thailand/media/11671/file/Disability%20Survey%20Report%202022%20\(Executive%20Summary\)%20EN.pdf](https://www.unicef.org/thailand/media/11671/file/Disability%20Survey%20Report%202022%20(Executive%20Summary)%20EN.pdf)

Nichols, A. and Heil, E. (2022). Human trafficking of people with a disability: An analysis of State and Federal cases. *Dignity: A Journal of Analysis of Exploitation and Violence*, 7(1), Article 1. <https://doi.org/10.23860/dignity.2022.07.01.01>

Office for Victims of Crime. (2015, December). *The legal rights and needs of victims of human trafficking in the United States* (OVC Fact Sheet). Department of Justice. https://ovc.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh226/files/media/document/HT_Legal_Rights_Needs_fact_sheet-508.pdf

Office for Victims of Crime and Bureau of Justice Assistance. (n.d.). *Victims with physical, cognitive, or emotional disabilities*. *Human Trafficking Task Force eGuide*. Department of Justice. <https://www.ovcttac.gov/taskforceguide/eguide/4-supporting-victims/45-victim-populations/victims-with-physical-cognitive-or-emotional-disabilities/>

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. (2012, March 30). *Thematic study on the issue of violence against women and girls and disability*. <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Disability/ThematicStudyViolenceAgainstWomenGirls.pdf>

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights Regional Office for South-East Asia. (2023). *Online scam operations and trafficking into forced criminality in Southeast Asia: Recommendations for a human rights response*. <https://bangkok.ohchr.org/wp-content/uploads/2023/08/ONLINE-SCAM-OPERATIONS-2582023.pdf>

Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons. (2021). *2021 Trafficking in persons report: Thailand*. Department of State. <https://www.state.gov/reports/2021-trafficking-in-persons-report/thailand/>

Organization for Security and Cooperation in Europe. (forthcoming). *Invisible victims: The nexus between disabilities and trafficking in human beings*. Draft report prepared for the Office of the Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings.

- Ottisova, L., Hemmings, S., Howard, L.M., Zimmerman, C. and Oram, S. (2016). Prevalence and risk of violence and the mental, physical and sexual health problems associated with human trafficking: An updated systematic review. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 25(4), 317-41. <https://doi.org/10.1017/S2045796016000135>
- Palmer, M. Williams, J. and McPake, B. (2016). The cost of disability in a low income country. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2856285>
- Parmanand, S. (2020, October). *Saving our sisters: Critical inquiry into sex trafficking discourses and interventions in the Philippines* [Doctoral dissertation, Homerton College]. <https://api.repository.cam.ac.uk/server/api/core/bitstreams/f19ce63a-1690-4246-b5c3-14dfa2c37693/content>
- Plan International. (2022). *Louder than words: Collection of testimonies on preventing and ending child, early and forced marriage in Asia Pacific*. Plan International Asia Pacific Regional Hub. <https://plan-international.org/uploads/sites/77/2022/04/CEFM-spread-pages-full-publication.pdf>
- Pocock, N.S., Kiss, L., Oram, S. and Zimmerman, C. (2016). Labour trafficking among men and boys in the Greater Mekong Subregion: Exploitation, violence, occupational health risks and injuries. *PloS One*. 11(12), e0168500. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0168500>
- Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime* (2000, November 15). United Nations Treaty Series vol. 2237. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/protocol-prevent-suppress-and-punish-trafficking-persons>
- Philippines Statistics Authority and University of the Philippines Population Institute. (2018). *2018 National Migration Survey*. <https://www.uppi.upd.edu.ph/sites/default/files/pdf/2018%20NMS%20Final%20Report.pdf>
- Rahayu Kusumastuti, S., Larasati, D., Siyaranamual, M., Huda, K., Kidd, S. and Gelders, B. (2018). *The future of the social protection system in Indonesia: Social protection for all*. Tim Nasional Percepatan Penanggulangan Kemiskinan [National Team for the Acceleration of Poverty Reduction]. <https://www.tnp2k.go.id/download/33117200829-TNP2K%20The%20Future%20of%20Social%20Protection-Full%20Report-EN.pdf>
- Rapid Asia. (2022, September). *Trafficking victim protection in ASEAN: A study on the implementation of the ASEAN Convention against Trafficking in Persons, Especially Women and Children, in seven ASEAN member states*. ASEAN-Australia Counter-Trafficking Program.
- Reid, J.A. (2018). Sex trafficking of girls with intellectual disabilities: An exploratory mixed methods study. *Sexual Abuse*, 30(2), 107–31. <https://doi.org/10.1177/1079063216630981>
- Rein, R. (2022). Suffering at the margins: Applying disability critical race studies to human trafficking in the United States. *Columbia Journal of Gender Law*, 42 (2), 183-256. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3925222>
- Robinson, G., Gardner, A., Gray, C. (2022). *Intersections between exploitation and cognitive impairment: An exploratory study in Nottingham, UK*. University of Nottingham Rights Lab. <https://www.nottingham.ac.uk/research/beacons-of-excellence/rights-lab/resources/reports-and-briefings/2022/march/intersections-between-exploitation-and-cognitive-impairment.pdf>
- Roche, S., Otarra, C., Fell, I., Torres, C.B. and Rees, S. (2023). Online sexual exploitation of children in the Philippines: A scoping review. *Children and Youth Services Review*, 148, Article 106861. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2023.106861>
- Rodríguez, P., Ahern, L., Rosenthal, E., Brizuela, L., Millán, I. and Mason, M. (2018). *Still in*

harm's way: *International voluntourism, segregation and abuse of children in Guatemala*. Disability Rights International and Colectivo Vida Independiente de Guatemala. <https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/Still-in-Harms-Way-2018.pdf>

Rousseau, D. (2019). *Review of models of care for trafficking survivors in Thailand*. Winrock International. <https://winrock.org/wp-content/uploads/2019/10/20191023-Thailand-CTIP-Shelter-Report.pdf>

Royal Thai Government. (2021). *Country Report on Anti-Human Trafficking Efforts 1 January – 31 December 2021*. <http://www.thaianti-humantraffickingaction.org/Home/wp-content/uploads/2022/03/Thailands-Country-Report-on-Anti-Human-Trafficking-Efforts-2021-1-January-31-December-2021.pdf>

Royal Thai Government. (2022). *Country Report on Anti-Human Trafficking Efforts 1 January – 31 December 2022*. <https://www.thaianti-humantraffickingaction.org/Home/wp-content/uploads/2023/02/2022-Country-Report.pdf>

SAPDA. (2022). *Hasil pemantauan pengadilan inklusif dampingan SAPDA 2022* [2022 Results of monitoring of inclusive courts assisted by SAPDA]. SAPDA and AIPJ 2. <https://sapdajogja.org/2023/08/download-hasil-monitoring-2021-2022/>

Saptaningrum, I.D., Susilo, W., Arista, Y. and Evi, Z. (2021). *The blocked, the obstructed: Intersectionality study on the protection of Indonesian migrant workers and rights of persons with disabilities*. Migrant CARE and OHANA Indonesia. <https://aseanactpartnershiphub.com/resource/the-blocked-the-obstructed/>

Sayres, N.J. (2007). *An analysis of the situation of Filipino domestic workers*. International Labour Organization. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-manila/documents/publication/wcms_124895.pdf

Schloenhardt, A. (2019). Irregular migration and smuggling of young women and girls in South-East Asia and the Pacific: A review of existing evidence. In International Organization for Migration, *Supporting brighter futures: Young women and girls and labour migration in South-East Asia and the Pacific*, (pp. 99-106). International Organization for Migration. <https://publications.iom.int/books/supporting-brighter-futures-young-women-and-girls-and-labour-migration-south-east-asia-and>

Seefar. (2016, February). *Modern slavery in East Asia: Protecting the rights and promoting the autonomy of domestic migrant workers from Indonesia and the Philippines*. <https://seefar.org/wp-content/uploads/Seefar-Modern-Slavery-in-East-Asia.pdf>

Seefar. (2019, October). *Making migration work: Understanding forced labour amongst migrant domestic workers in Asia*. <https://www.macquarie.com/assets/macq/about/community/macquarie-group-foundation/our-stories/seefar-making-migration-work.pdf>

Serikat Buruh Migran Indonesia. (n.d.). Complaints received by SBMI from 2012 to 2022 [Unpublished dataset provided to the authors].

Sherry, M. (2019). Sex trafficking, activism and disability. In K. Soldatic and K. Johnson (Eds.), *Global perspectives on disability activism and advocacy: Our way* (pp. 161-78). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351237499>

Silverman, A. (2018, December 21). What's my age again: Why mental age theory hurts people with intellectual and developmental disabilities. *Weekly Wisdom* [blog]. <https://www.disabilitywisdom.com/2018/12/21/whats-my-age-again-why-mental-age-theory-hurts-people-with-intellectual-and-developmental-disabilities/>

Smith, I. (2017, September 7). Opinion: Mental age theory hurts people with intellectual disabilities. *NOS Magazine*. <http://nosmag.org/mental-age-theory-hurts-people-with-intellectual-disabilities/?fbclid=IwAR3rlowvza—>

[suPeczRKzMiW0CAKctfQE92vS6RyacqUD6zBAJ80rUB8Lk](https://www.suPeczRKzMiW0CAKctfQE92vS6RyacqUD6zBAJ80rUB8Lk)

Sumner, C. (2023, November 15). Human trafficking: Harnessing technology to help those most vulnerable. *The Interpreter*. <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/human-trafficking-harnessing-technology-help-those-most-vulnerable>

Surtees, R. (2017). *Our lives: Vulnerability and resilience among Indonesian trafficking victims*. NEXUS Institute. <https://nexusinstitute.net/wp-content/uploads/2020/02/our-lives-nexus-institute-2017-compressed.pdf>

Surtees, R. and Zulfahary, T. (2018). *Seeing the unseen. Barriers and opportunities in the identification of trafficking victims in Indonesia*. NEXUS Institute. <https://nexusinstitute.net/wp-content/uploads/2018/12/Seeing-the-unseen.-Identification-of-Indonesian-VoTs-FINAL.pdf>

Technical Education and Skills Development Authority. (2020). *Enabling the disabled: Social equity for all* (Labor Market Intelligence Report Issue No. 1). <https://www.tesda.gov.ph/Uploads/File/LMIR%202020/LMIR%20Issue%20No.%201,%20s.%202020%20-%20Enabling%20the%20Disabled.pdf>

Thammasat University and United Nations Children's Fund. (2019). *Policy implementation analysis on disability grant of Thailand: Final Report*. <https://www.unicef.org/thailand/reports/policy-implementation-analysis-disability-grant-thailand>

TNP2K. (2023, February 2). *Streamlining extreme poverty elimination program interventions*. <https://www.tnp2k.go.id/articles/streamlining-extreme-poverty-elimination-program-interventions>

Tsuda, S., Hartini, S., Hapsari, E.D., Takada, S. (2017). Sex education in children and adolescents with disabilities in Yogyakarta, Indonesia from a teachers' gender perspective. *Asia Pacific Journal of Public Health*, 29(4), 328-38. <https://doi.org/10.1177/10105395177027>

Turner, M. and McCarthy-Jones, A. (2023, June 14). Cyber slavery starts up in Southeast Asia. *East Asia Forum*. <https://www.eastasiaforum.org/2023/06/14/cyber-slavery-starts-up-in-southeast-asia/>

United Nations Children's Fund. (2018, July). *Children with disabilities: Finding the way to an inclusive service framework* (Philippines Policy Brief No. 6). <https://reliefweb.int/attachments/d4e217cb-ebd3-330b-a19a-1d3ee6a4ce2a/CWDSitanPolicyBrief.pdf>

United Nations Children's Fund, Institute for Population and Social Research, Burnet Institute. (2022). *Strengthening mental health and psychosocial support systems and services for children and adolescents in East Asia and the Pacific: Thailand country report*. United Nations Children's Fund. <https://www.unicef.org/eap/media/11806/file/Thailand%20Country%20Rport.pdf>

United Nations Children's Fund, Research Institute for Mindanao Culture, and Burnet Institute. (2022). *Strengthening mental health and psychosocial support systems and services for children and adolescents in East Asia and the Pacific: Philippines country report*. United Nations Children's Fund. <https://www.unicef.org/eap/media/13026/file/Philippines%20Country%20report.pdf>

United Nations Children's Fund South Asia Regional Office (2022, March). *Child labour and disability: A sector review*. <https://www.unicef.org/rosa/media/18201/file/Child%20Labour%20and%20Disability:%20A%20Sector%20Review%20.pdf>

United Nations Department of Economic and Social Affairs. (2020). *International Migrant Stock 2020*. <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock>

United Nations Office on Drugs and Crime. (2008). *An introduction to human trafficking: Vulnerability, impact and action*. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/An_Introduction_to_Human_Trafficking_-_Background_Paper.pdf

- United Nations Office on Drugs and Crime. (2013). *Abuse of a position of vulnerability and other 'means' within the definition of trafficking in persons: Issue paper*. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2012/UNODC_2012_Issue_Paper_-_Abuse_of_a_Position_of_Vulnerability.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2014). *The role of 'consent' in the trafficking in persons protocol: Issue paper*. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2014/UNODC_2014_Issue_Paper_Consent.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2017). *Evidential issues in trafficking in persons cases: Case digest*. https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2017/Case_Digest_Evidential_Issues_in_Trafficking.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2018). *Global report on trafficking in persons 2018*. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2018/GLOTIP_2018_BOOK_web_small.pdf
- Urada, L.A., Halterman, S., Raj, A., Tsuyuki, K., Pimentel-Simbulan, N. and Silverman, J.G. (2016). Socio-structural and behavioral risk factors associated with trafficked history of female bar/spa entertainers in the sex trade in the Philippines. *International Journal of Gynecology and Obstetrics*, 132, 55–9. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijgo.2015.07.004>
- Vaughan, C., Marco, M.J., Zayas, J., Marella, M., Devine, A., Gill-Atkinson, L., WOWLEAP, PARE, Likhaan Center for Women's Health and UP Center for Women's Studies Foundation. (2015). *Women with Disability taking Action on Reproductive and sexual health (W-DARE): A summary of initial findings and pilot interventions*. The University of Melbourne. <https://wdare.files.wordpress.com/2015/06/w-dare-community-report.pdf>
- Wahida, N. (2017). *Eksplorasi orang cacat sebagai pengemis di awasan Jl. Veteran, kota Makassar: Studi kasus tentang pengemis tunadaksa* [Exploitation of persons with disabilities as beggars in the area of Jl. Veteran, Makassar: A case study of beggars with physical disabilities] [Undergraduate thesis, Universitas Muhammadiyah Makassar]. https://digilibadmin.unismuh.ac.id/upload/6581-Full_Text.pdf
- Whangmahaporn, P. (2019). Thai elder abuse problems and prevention. *International Journal of Crime, Law and Social Issues*, 6(2), 46-56. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3546344>
- Wildau, B. (2010, September 22). More Thai women in Swedish sex trade. *ScandAsia*. <https://scandasia.com/7325-more-thai-women-in-swedish-sex-trade/>
- Women Enabled International and Disability Rights International. (2019, February 14). *Submission by Women Enabled International and Disability Rights International to the Committee on the Elimination of Discrimination Against Women on its elaboration of a General Recommendation on Trafficking in Women and Girls in the Context of Global Migration*. <https://womenenabled.org/wp-content/uploads/WEI%20DRI%20CEDAW%20Trafficking%20and%20Migration%20of%20Women%20with%20Disabilities%20Submission%20Feb%202014,%202019.pdf>
- World Bank. (2017, November). *Indonesia's global workers: Juggling opportunities and risks*. <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/357131511778676366-0070022017/original/IndonesiasGlobalWorkersJugglingOpportunitiesRisks.pdf>
- World Health Organization (2022). *Global report on health equity for persons with disabilities*. <https://www.who.int/teams/noncommunicable-diseases/sensory-functions-disability-and-rehabilitation/global-report-on-health-equity-for-persons-with-disabilities>
- Yea, S. (2012, December). *Troubled waters: Trafficking of Filipino men into the long-haul fishing industry through Singapore*. https://twc2.org.sg/wp-content/uploads/2013/01/Troubled_waters_sallie_yea.pdf

- Yea, S. (2015a). Health in trafficking. In S. Yea, *Trafficking women in Korea: Filipina migrant entertainers* (pp. 68-86). Routledge.
- Yea, S. (2015b). Masculinity under the knife: *Filipino men, trafficking and the black organ market in Manila, the Philippines*. *Gender, Place and Culture*, 22(1), 123-42. <https://doi.org/10.1080/0966369X.2013.832657>
- Yea, S. (2019). Trafficking of young women and girls in South-East Asia: A review of existing evidence. In International Organization for Migration, *Supporting brighter futures: Young women and girls and labour migration in South-East Asia and the Pacific*, (pp. 85-98). International Organization for Migration. <https://publications.iom.int/books/supporting-brighter-futures-young-women-and-girls-and-labour-migration-south-east-asia-and>
- Yea, S. (2020). (In)visible women and (anti)-trafficking. In S. Yea, *Paved with good intentions? Human trafficking and the anti-trafficking movement in Singapore*, (pp. 115-45). Palgrave Macmillan.
- Yulianto, J., Suryadini, A. and Jackson, E. (2023, November). *Navigating successful policy reform: Securing legal recognition for the rights of persons with disabilities in Indonesia*. La Trobe University and The Asia Foundation.
- Zimmerman, C., Hossain, M. and Watts, C. (2011). Human trafficking and health: A conceptual model to inform policy, intervention and research. *Social Science and Medicine*, 73(2), 327-35. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2011.05.028>
- Zimmerman, C., Kiss, L., Pocock, N., Naisanguansri, V., Soksreymom, S., Pongrungsee, N., Sirisup, K., Koehler, J., Dung, D. T., Nguyen, V.A., Dickson, B., Dhavan, P., Rathod, S. and Borland, R. (2014). *Health and human trafficking in the Greater Mekong Subregion: Findings from a survey of men, women and children in Thailand, Cambodia and Viet Nam*. London School of Hygiene and Tropical Medicine, International Organization for Migration and Anesvad Foundation. https://publications.iom.int/system/files/pdf/steam_report_mekong.pdf

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1: รายการผู้เข้าร่วมในงานวิจัย

อินโดนีเซีย

การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย

หน่วยงานด้าน ยุติธรรม	Criminal Investigation Agency, Indonesian National Police East Nusa Tenggara Regional Police Cianjur District Police Office of the Attorney General West Java Provincial Prosecutors Office East Nusa Tenggara Provincial Prosecutors Office Cianjur District Prosecutors Office Legal and Judicial Education and Training Development Research Agency, Supreme Court
หน่วยงานอื่น ของรัฐ	Witness and Victim Protection Agency East Nusa Tenggara Indonesian Migrant Worker Protection Service Centre East Nusa Tenggara Women's Empowerment, Child Protection and Family Planning Office West Java Women's Empowerment, Child Protection and Family Planning Office Cianjur Integrated Service Centre for the Empowerment of Women and Children Cianjur District Social Affairs Office
องค์กรพัฒนา เอกชน	Indonesian Migrant Workers Union (National Office) National Network for Anti-Trafficking (Jaringan Nasional Anti Tindakan Pidana Perdagangan Orang, JARNAS Anti TPPO) Bandung Legal Aid Institute Women's Home (Sanggar Rumah Perempuan), Kupang Zero Human Trafficking, Kupang Indonesian Workers Association (Asosiasi Tenaga Kerja Indonesia Raya, Astakira), Cianjur District Indonesian Migrant Workers Union, Cianjur District Branch Yayasan Sakura Indonesia Al Jamaan

องค์กรคนพิการ	Integration and Advocacy Space for Persons with Disabilities (Sasana Integrasi dan Advokasi Difabel, SIGAB) Advocacy Centre for Women, Persons with Disabilities and Children (Sentra Advokasi Perempuan, Difabel dan Anak, SAPDA) Disability Transformative Advocacy Movement for an Inclusive East Nusa Tenggara (Gerakan Advokasi Transformasi Disabilitas Untuk Inklusi Nusa Tenggara Timur, GARAMIN NTT) Indonesian Association of Women with Disabilities (Himpunan Wanita Disabilitas Indonesia, HWDI) Cianjur District
องค์กรระหว่างประเทศ	International Organization for Migration

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการจากเมือง Bogor ประกอบด้วย ผู้ชาย 2 ราย และผู้หญิง 8 ราย

การประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญ

หน่วยงาน ด้านยุติธรรม	Indonesian National Police Office of the Attorney General Supreme Court Bandung High Court Jakarta High Court South Jakarta District Court Watampone District Court
หน่วยงานอื่น ของรัฐ	National Commission on Violence Against Women Jakarta Women and Children's Protection Centre
องค์กรคนพิการ	Advocacy Centre for Women, Persons with Disabilities and Children (Sentra Advokasi Perempuan, Difabel dan Anak, SAPDA) Indonesian Association of Women with Disabilities (Himpunan Wanita Disabilitas Indonesia, HWDI) Indonesian Mental Health Association (Perhimpunan Jiwa Sehat, PJS)
มหาวิทยาลัย/ นักวิจัย	Centre for Human Rights Studies, Islamic University of Indonesia

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษา

หน่วยงานด้าน ยุติธรรม	Directorate of General Crimes, Indonesian National Police Indonesian National Police Hospital Directorate for Terrorism and Transnational Crime, Attorney General's Office Legal and Judicial Education and Training Development Research Agency, Supreme Court Jakarta High Court South Jakarta District Court
หน่วยงานอื่นของ รัฐ	Ministry of Social Affairs Shelter and Trauma Centre, Ministry of Social Affairs Handayani Centre Jakarta Cianjur Integrated Service Centre for the Empowerment of Women and Children Jakarta Women and Children's Protection Centre West Java Women and Children's Protection Centre Coordinating Ministry for Human Development and Culture National Commission on Disability
องค์กรพัฒนา เอกชน	Families of Labour Migrants (Keluarga Besar Buruh Migran Indonesia, KABAR BUMI) Yayasan Sakura Indonesia Al Jamaan Rumah Faye Indonesian Migrant Workers Union Indonesian Family Planning Association
องค์กรคนพิการ	Integration and Advocacy Space for Persons with Disabilities (Sasana Integrasi dan Advokasi Difabel, SIGAB) Advocacy Centre for Women, Persons with Disabilities and Children (Sentra Advokasi Perempuan, Difabel dan Anak, SAPDA) Indonesian Association of Women with Disabilities (Himpunan Wanita Disabilitas Indonesia, HWDI) Indonesian Mental Health Association (Perhimpunan Jiwa Sehat, PJS)
มหาวิทยาลัย/นัก วิจัย	Centre for Human Rights Studies, Islamic University of Indonesia
องค์กรระหว่าง ประเทศ	End Child Prostitution in Asian Tourism (ECPAT) Indonesia International Organization for Migration Indonesia

ฟิลิปปินส์

การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย

หน่วยงานด้าน ยุติธรรม	Women and Children Protection Center, Visayas Field Unit, Philippines National Police Women and Children Protection Center, Luzon Field Unit, Philippines National Police Anti-Human Trafficking Division, National Bureau of Investigation Taskforce on Women and Children and Against Trafficking in Persons, Department of Justice Regional Taskforce Against Trafficking XI (Davao City), Inter Agency Council Against Trafficking
หน่วยงานอื่น ของรัฐ	Department of Social Welfare and Development Cebu Municipal Social Welfare and Development Office Cebu Persons with Disability Affairs Office Cebu City Government Gender and Development Office Commission on Human Rights, Regional Office VII (Cebu)
องค์กรพัฒนา เอกชน	Albert Schweitzer Familienwerk Foundation Philippines Children's Legal Bureau (Cebu) Humanitarian Organization for Peace Engagement (HOPE)
องค์กรคนพิการ	Bidlisiw Foundation WOW LEAP (Women with Disabilities LEAP to Social and Economic Progress, Inc)
องค์กรระหว่าง ประเทศ	End Child Prostitution in Asian Tourism (ECPAT) Philippines

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการจากเมือง Davao ประกอบด้วย ผู้หญิง 5 ราย

การประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญ

หน่วยงานด้าน ยุติธรรม	Anti-Trafficking in Persons Division, Women and Children Protection Center, Philippines National Police Anti Violence Against Women and Children Division, National Bureau of Investigation Inter-Agency Council Against Trafficking, Department of Justice Manila Regional Trial Court
--------------------------	--

หน่วยงานอื่น ของรัฐ	Department of Social Welfare and Development
องค์กรพัฒนา เอกชน	Bahay Tuluyan Foundation
องค์กรคนพิการ	Federation of Persons with Disabilities (National Capital Region)
องค์กรระหว่าง ประเทศ	Plan International

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษา

หน่วยงานด้าน ยุติธรรม	Operations Center, Inter-Agency Council Against Trafficking Manila Regional Trial Court National Bureau of Investigation Philippines National Police
หน่วยงานอื่น ของรัฐ	Department of Social Welfare and Development Department of the Interior and Local Government Department of Migrant Workers Philippine Commission on Women
องค์กรพัฒนา เอกชน	HOPE Kababaihan Group Alliance of Filipino Families for Mental Health (AFFMH) Football for Humanity (FFH)
องค์กรคนพิการ	Philippine Federation of the Deaf, Inc Federation of Persons with Disabilities, National Capital Region Deaf Association of Lapu City/Cebu Federation of the Deaf
ภาคเอกชน	Organisation not specified

ไทย

การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย

หน่วยงานด้าน ยุติธรรม	ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว ป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ และภาค ประมง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตำรวจภูธรจังหวัดระนอง สมุทรปราการ และเชียงราย กองคดีค้ามนุษย์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการจังหวัดระนอง สมุทรสาคร และเชียงราย แผนกคดีค้ามนุษย์ ศาลอาญากรุงเทพ ศาลจังหวัดระนอง สมุทรสาคร และเชียงราย
หน่วยงานอื่นของ รัฐ	กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จังหวัดระนอง สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จังหวัดเชียงราย สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (บ้านสองแคว) ศูนย์บัญชาการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน กระทรวงแรงงาน
องค์กรพัฒนา เอกชน	ศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเล (Stella Maris) สำนักงานกฎหมายเอส อาร์ (SR Law)
องค์กรระหว่าง ประเทศ	เครือข่ายความร่วมมือเพื่อความโปร่งใสในภาคการประมงและ อุตสาหกรรมต่อเนื่อง (Multi-stakeholders Initiative for Accountable Supply Chain of Thai Fisheries)

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการจากประเทศไทย เมียนมาร์ กัมพูชา และลาว
(ชาย 5 ราย หญิง 3 ราย และไม่แบ่งเพศหญิง/ชาย 1 ราย)

การประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญ

หน่วยงานด้าน ยุติธรรม	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม ศาลยุติธรรม กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม
--------------------------	---

หน่วยงานอื่น ของรัฐ	กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน
องค์กรพัฒนา เอกชน	ศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเล (Stella Maris) ทาลิธา คุม (Talitha Kum)
องค์กรคนพิการ	สมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิตแห่งประเทศไทย
มหาวิทยาลัย /นักวิจัย	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษา

หน่วยงานด้าน ยุติธรรม	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม
หน่วยงานอื่นของ รัฐ	กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
องค์กรพัฒนา เอกชน	ศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเล (Stella Maris) มูลนิธิไอเจเอ็ม (International Justice Mission) A21 ประเทศไทย มูลนิธิพิทักษ์สตรี (Alliance Anti Traffic (AAT)) ประเทศไทย มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (Labor Protection Network)
องค์กรคนพิการ	สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย สมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิตแห่งประเทศไทย
มหาวิทยาลัย /นักวิจัย	สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
องค์กรระหว่าง ประเทศ	คณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights) องค์การวิ นร็อค อินเตอร์เนชั่นแนล (Winrock International)

ภาคผนวก 2: ข้อเสนอแนะระดับประเทศฉบับเต็ม

คณะผู้วิจัยได้พัฒนารายการข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้โดยอ้างอิงจากข้อค้นพบในการวิจัยนี้และนำเสนอต่อการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เชี่ยวชาญและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินผลการศึกษา โดยผู้เข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการได้ทบทวนข้อเสนอแนะเหล่านี้และเลือกข้อที่พบว่ามีค่าสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับงานของตนเอง ทั้งยังให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอีกด้วย อนึ่ง ข้อเสนอแนะที่มีลำดับความสำคัญสูงสำหรับแต่ละประเทศจะอยู่ในเนื้อหาหลักของรายงานฉบับนี้ และระบุด้วยการเน้นตัวหนาในรายการด้านล่างนี้ ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะระดับประเทศจะสอดคล้องกับมิติสำคัญที่กำหนดไว้ตามแผนต่อต้านการค้ามนุษย์ระดับชาติของแต่ละประเทศ

อินโดนีเซีย

การป้องกันการค้ามนุษย์

เพื่อช่วยป้องกันการค้ามนุษย์คนพิการ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- พัฒนาข้อมูลที่เข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายว่าด้วยการค้ามนุษย์ที่มุ่งเป้าไปยังคนพิการ ซึ่งควรรวมถึงสื่อที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับช่วงวัยสำหรับเด็กพิการ ตลอดจนอยู่ในรูปแบบที่สามารถใช้โปรแกรมช่วยอ่านหน้าจอ มีรูปแบบภาษามือ และอ่านได้ง่าย โดยอาจเผยแพร่ผ่านโรงเรียน องค์กรคนพิการ และผ่านช่องทางที่คนพิการใช้ (เช่น สื่อสังคมออนไลน์ จดหมายข่าวในชุมชน เป็นต้น)
- สร้างความเข้าใจให้คนพิการเกี่ยวกับสิทธิของตนเอง รวมถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานและค่าแรง สิทธิทางเพศและสิทธิการเจริญพันธุ์ (reproductive rights) ข้อมูลดังกล่าวควรรวมไว้ในโครงการฝึกอบรมความเป็นพลเมืองหรือทักษะชีวิตที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานกำกับกิจการสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน หรือองค์กรเพื่อคนพิการ โดยอาจรวมข้อมูลที่เหมาะสมกับช่วงวัยไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนได้ด้วย
- สร้างหลักประกันว่ากลไกในการรายงานเหตุ เช่น สายด่วน หรือแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ สามารถเข้าถึงได้โดยบุคคลที่มีความพิการรูปแบบต่าง ๆ
- ช่วยให้คนพิการ รวมถึงองค์กรคนพิการและชุมชนของพวกเขาเข้าใจเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์เข้าใจความพิการด้วยเช่นกัน

การฟื้นฟูทางการแพทย์ การฟื้นฟูทางสังคม การกลับสู่ภูมิลำเนา และการกลับคืนสู่สังคม

เพื่อปรับปรุงการเข้าถึงและการให้บริการการฟื้นฟูทางการแพทย์และทางสังคม การกลับสู่ภูมิลำเนา และการกลับคืนสู่สังคม ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- พัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ด้านหน้า องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรคนพิการเกี่ยวกับกลไกการส่งต่อและบริการที่คำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจสำหรับคนพิการที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และ/หรือ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับความพิการ ซึ่งอาจรวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูลบริการสำหรับคนพิการในจังหวัดหรือเขตต่าง ๆ รวมถึงผู้ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายด้วย

- รับรองว่ามีการจัดสรรงบประมาณเพียงพอสำหรับการให้บริการต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น
- ให้ทุนสนับสนุนสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรคนพิการที่ให้บริการผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการ รวมถึงผู้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย
- จัดการตรวจประเมินการเข้าถึง (accessibility audit) ของสถานพักพิงที่มีอยู่ร่วมกับองค์กรคนพิการ
- จัดการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องความพิการให้นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ เจ้าหน้าที่สถานพักพิง และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในสถานพักพิง การฟื้นฟู การกลับภูมิลำเนา และการกลับคืนสู่สังคม รวมถึงวิธีการตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการรูปแบบต่าง ๆ
- พัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับนักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สถานพักพิง เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ว่าด้วยการให้การดูแลที่คำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะ
- เสริมสร้างบริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ
- เสริมสร้างบริการสนับสนุนด้านจิตใจ จิตเวช และจิตสังคม รวมถึงการให้บริการดูแลสุขภาพทางออนไลน์หรือทางไกลและตัวเลือกการบริการที่มีอยู่ในชุมชน
- เสริมสร้างโอกาสสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการในการเข้าถึงการสนับสนุนจากเพื่อน (peer support) ซึ่งรวมถึงผ่านกลุ่มบุคคลที่อยู่ในชุมชนเดียวกันหรือทางออนไลน์
- สร้างหลักประกันว่าการฝึกอบรมและการสนับสนุนด้านการจ้างงานและการดำรงชีพสามารถช่วยให้ผู้เสียหายสามารถเลี้ยงชีพได้อย่างยั่งยืน เช่น:
 - คำนึงถึงความสนใจและความต้องการส่วนบุคคลของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการ
 - ให้การฝึกอบรมทักษะการใช้ชีวิตและการทำงาน เช่น การแก้ปัญหา การเจรจาต่อรอง และการตัดสินใจ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ไขความขัดแย้ง สุขภาพ และสุขภาวะ การตระหนักรู้ในตนเอง และทักษะทางการเงิน เป็นต้น
 - ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดท้องถิ่นในพื้นที่ที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการจะเดินทางกลับไปอยู่
 - เชื่อมต่อการรับรองวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับทั่วประเทศ หากเป็นไปได้
 - เชื่อมต่อกับโครงการเพื่อผู้ประกอบการของรัฐบาล เช่น โครงการที่สามารถให้เงินทุนเพื่อเริ่มต้นกิจการ หรือเข้าถึงสินเชื่อขนาดเล็ก (micro-loans)
- ช่วยให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่ และสนับสนุนให้ผู้เสียหายลงทะเบียนเข้ารับบริการเหล่านี้

การพัฒนาบรรทัดฐานทางกฎหมาย

เพื่อปรับปรุงบรรทัดฐานทางกฎหมาย ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- พัฒนาข้อบังคับและแนวปฏิบัติว่าด้วยการจำแนกประเภทของข้อมูลการค้ำมนุษย์ตามความพิการในระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยอาจใช้แนวทางมาตรฐาน เช่น ชุดคำถามแบบสั้นเรื่องความพิการฉบับปรับปรุงของกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group Short Set of Questions on Functioning – Enhanced) หรือชุดคำถามความพิการของเด็ก (Child Functioning Module) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF)
- แต่งตั้งให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งทำหน้าที่เป็นแหล่งเก็บข้อมูลเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์มีการจำแนกประเภทตามความพิการ
- แก้ไขกฎหมายฉบับที่ 21/2007 ว่าด้วยการจัดการกระทำทางอาญาค้ำมนุษย์ให้ครอบคลุมถึงมุมมองเกี่ยวกับความพิการและตระหนักถึงความต้องการเฉพาะและสิทธิของคนพิการ โดยใช้การชยานิยามและขอบเขตของการค้ำมนุษย์ และปรับให้ข้อบังคับว่าด้วยการค้ำมนุษย์และความพิการมีความสอดคล้องกัน
- ให้การฝึกอบรมเพื่อสร้างการตระหนักรู้ในกลุ่มตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ศาล เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีอยู่ว่าด้วยการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถนำข้อบังคับไปดำเนินการได้อย่างเต็มที่ โดยอาจขยายผลจากการฝึกอบรมที่จัดให้ผู้พิพากษาศาลฎีกาที่มีอยู่ ร่วมกับศูนย์ศึกษาสิทธิมนุษยชน (Human Rights Study Centre) ของมหาวิทยาลัยอิสลามแห่งอินโดนีเซีย (Indonesian Islamic University) และโครงการความร่วมมือเพื่อความยุติธรรมระหว่างออสเตรเลียและอินโดนีเซีย 2 (Australia Indonesia Partnership for Justice 2) การฝึกอบรมดังกล่าวควรครอบคลุมมุมมองของคนพิการที่มีประสบการณ์โดยตรงกับกระบวนการทางกฎหมาย
- ปรับปรุงเรื่องการตระหนักรู้ของผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมายและงานยุติธรรมว่าด้วยสิทธิของผู้เสียหายในการเข้าถึงการชดเชยค่าเสียหายตามที่กำหนดไว้ในระเบียบศาลฎีกาฉบับที่ 1 ค.ศ. 2022 ว่าด้วยกระบวนการตกลงค่าสินไหมทดแทน และการชดเชยเยียวยาและค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายจากอาชญากรรม (Supreme Court Regulation No. 1 of 2022 concerning Procedures for the Settlement of Claims and Provision of Restitution and Compensation to Victims of Crime)
- พัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับการใช้ดุลยพินิจในกรณีที่ผู้เสียหายที่เป็นคนพิการอาศัยอยู่คนละจังหวัดกับสถานที่ที่มีการพิจารณาคดีเพื่อลดความจำเป็นในการให้ผู้เสียหายเดินทางมาเข้าร่วมการพิจารณาคดี

การบังคับใช้กฎหมาย

เพื่อปรับปรุงการคัดกรองและการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ที่มีความพิการ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- พัฒนาและจัดการฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ด่านหน้า (เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง นักสังคมสงเคราะห์ และบุคลากรทางการแพทย์) เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องจุดตัดระหว่างการค้ำมนุษย์และความพิการ และการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ที่มีความพิการ

- เสริมสร้างความสามารถขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรคนพิการในการคัดกรองคนพิการที่มีเหตุอันเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยให้องค์กรเหล่านี้เข้าร่วมในการฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ด่านหน้าด้วย
- ใช้ชุดคำถามแบบสั้นเรื่องความพิการฉบับปรับปรุงของกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group Short Set of Questions on Functioning – Enhanced) หรือชุดคำถามความพิการของเด็ก (Child Functioning Module) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ในกระบวนการคัดกรองและคัดแยก (หากจำเป็น) และในจุดสำคัญอื่น ๆ เช่น การรับเข้าสถานพักพิง

เพื่อปรับปรุงการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- รับรองว่ามีงบประมาณสำหรับการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินคดี ตั้งแต่การสืบสวนสอบสวนไปจนถึงการตัดสินโทษ
- กำหนดให้การประเมินความบกพร่องของบุคคลหนึ่งเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผล โดยอาจทำการประเมินทางไกลได้หากจำเป็น
- ขยายการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายให้แก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรคนพิการและผู้ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย
- พัฒากลุ่มตัวแทนทางกฎหมายหรือตัวกลางที่มีความเข้าใจเรื่องความพิการและการค้ามนุษย์ที่สามารถช่วยแนะแนวทางแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการในกระบวนการทางกฎหมายและสนับสนุนผู้เสียหายระหว่างกระบวนการในชั้นศาลได้
- พัฒนาฐานข้อมูลบริการต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อสนับสนุนการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผล เช่น ล่ามภาษามือที่ผ่านการรับรอง พยานผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในประเด็นความพิการ และตัวแทนทางกฎหมายที่มีประสบการณ์ในประเด็นเรื่องความพิการ เป็นต้น
- ให้นุเคราะห์สนับสนุนด้านการสื่อสาร (เช่น นักบำบัดการพูด) มีส่วนร่วมในกรณีผู้เสียหายมีความพิการด้านสติปัญญาหรือไม่ได้ใช้ภาษามือมาตรฐาน เพื่อให้บุคคลกลุ่มนี้สามารถให้การได้ระหว่างการสืบสวนสอบสวนและการพิจารณาคดีในศาล

การประสานงานและความร่วมมือ

เพื่อปรับปรุงการประสานงานและความร่วมมือ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- ให้องค์กรคนพิการเข้าร่วมในทุกขั้นตอนของการวางแผน การนำไปปฏิบัติ และการติดตามและประเมินผล เช่น การจัดหาสถานพักพิงให้คนพิการที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และผู้เสียหายที่ได้รับความพิการจากการค้ามนุษย์
- ปรับปรุงการสื่อสารและการประสานงานระหว่างผู้ปฏิบัติงานในภาครัฐและนอกภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะในระดับกับท้องถิ่น โดยอาจทำผ่านการออกข้อบังคับของรัฐบาลท้องถิ่นที่กำหนดกลไกการประสานงานและงบประมาณที่เกี่ยวข้อง
- เสริมสร้างการประสานงานและความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรคนพิการ

- แต่งตั้งคณะทำงานหรือบุคคลประสานงานเพื่อคนพิการในชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น ตลอดจนจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้องและอำนวยความสะดวกให้บุคคลเหล่านี้มีโอกาสแบ่งปันความรู้อยู่เสมอ
- รวมมุมมองของคนพิการไว้ในแผนปฏิบัติการแห่งชาติเพื่อขจัดและจัดการการค้ามนุษย์ (National Action Plan for the Eradication and Management of Trafficking in Persons) และปรับแผนปฏิบัติการระดับชาติและระดับภูมิภาคด้วยความพิการให้ครอบคลุมประเด็นการค้ามนุษย์ และดูให้แน่ใจว่ามีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ

ฟิลิปปินส์

การป้องกันและพิทักษ์สิทธิ

เพื่อช่วยป้องกันการค้ามนุษย์คนพิการ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ :

- พัฒนาข้อมูลที่เข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายว่าด้วยการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์สำหรับคนพิการและครอบครัวโดยเฉพาะ ซึ่งควรรวมถึงสื่อที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับช่วงวัยสำหรับเด็กพิการ ตลอดจนอยู่ในรูปแบบที่สามารถใช้โปรแกรมช่วยอ่านหน้าจอ มีภาษามือ และอ่านได้ง่ายสำหรับคนพิการทางสติปัญญาหรือมีระดับการศึกษาไม่สูง โดยอาจเผยแพร่สื่อและเนื้อหาต่าง ๆ ผ่านโรงเรียน องค์กรคนพิการ และองค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งสนับสนุนผู้ปกครองของเด็กพิการ รวมถึงผ่านบาร์โก (รัฐบาลท้องถิ่น) และเทศบาล/เมือง ตลอดจนช่องทางอื่น ๆ ที่คนพิการและครอบครัวใช้ (เช่น สื่อสังคมออนไลน์ จดหมายข่าว ในชุมชน เป็นต้น)
- ช่วยให้คนพิการทั้งเด็กและผู้ใหญ่ รวมทั้งครอบครัวของคนพิการเข้าใจสิทธิของตนเอง รวมถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานและค่าแรง สิทธิทางเพศและสิทธิการเจริญพันธุ์ ข้อมูลดังกล่าวควรรวมไว้ในโครงการฝึกอบรมความเป็นพลเมืองหรือทักษะชีวิตที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน หรือองค์กรคนพิการ โดยอาจรวมข้อมูลที่เหมาะสมกับช่วงวัยไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนด้วย
- เสริมสร้างความร่วมมือกับสภากิจการคนพิการแห่งชาติ (National Council on Disability Affairs) เพื่อพัฒนาโครงการสำหรับการป้องกันการค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ รวมถึงการจัดตั้งฝ่ายกฎหมายในสภากิจการคนพิการแห่งชาติ (National Council for Disability Affairs) และทำงานร่วมกับสำนักงานอัยการ (Public Attorney's Office) กระทรวงแรงงานข้ามชาติ (Department of Migrant Workers) หน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่นและศาล ตลอดจนจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมให้กับโครงการเหล่านี้
- สร้างขีดความสามารถของสภาบาร์โก (รัฐบาลท้องถิ่น) เพื่อคุ้มครองเด็กและคนพิการ (Barangay Council for the Protection of Children and Persons with Disabilities) รวมถึงกระบวนการรายงานเหตุและจัดการรายกรณี
- ทำงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้การฝึกอบรมผู้สอนจากโรงเรียนที่อยู่ในการศึกษากระแสหลักและการศึกษาพิเศษว่าด้วยความเสี่ยงของการค้ามนุษย์ต่อเด็กพิการ และการระบุสัญญาณของการล่วงละเมิดหรือการแสวงหาประโยชน์

- จัดกิจกรรมวันสร้างการตระหนักรู้เรื่องความพิการและการค้ามนุษย์ หรือทำให้กิจกรรมที่จัดในวันต่อต้านการค้ามนุษย์สากล (World Day against Trafficking in Persons) ครอบคลุมถึงประเด็นเรื่องความพิการและการค้ามนุษย์
- รวมหัวข้อเรื่องความพิการและการค้ามนุษย์ไว้ในยุทธศาสตร์ต่อต้านการค้ามนุษย์และยุทธศาสตร์ต่อต้านความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก รวมถึงในโครงการและกิจกรรมรณรงค์สร้างการตระหนักรู้ของหน่วยงานระดับรัฐบาลท้องถิ่นและบารังโก (รัฐบาลท้องถิ่น) ซึ่งจัดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ และจัดให้องค์กรคนพิการได้เข้าร่วมในการประชุมเหล่านี้

การคุ้มครองและการกลับคืนสู่สังคม

เพื่อปรับปรุงการคุ้มครองและการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- ให้องค์กรเพื่อคนพิการร่วมสร้างหน่วยการเรียนรู้ใหม่ว่าด้วยความพิการและการค้ามนุษย์สำหรับโครงการฝึกอบรมของสภาความร่วมมือว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ (Inter-Agency Council Against Trafficking) หรือ IACAT และใช้หลักสูตรนี้ในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านหน้า (เช่น ตำรวจ พนักงานอัยการ [ตามงบประมาณ] ครู นักสังคมสงเคราะห์ บุคลากรทางการแพทย์ และเจ้าหน้าที่จากองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรคนพิการ) ร่วมกับองค์กรคนพิการ เพื่อสร้างความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เหล่านี้เกี่ยวกับจุดตัดระหว่างการค้ามนุษย์และความพิการ และเรียนรู้วิธีคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการ
- รวมข้อมูลว่าด้วยกระบวนการประเมินความพิการไว้ในเอกสารคู่มือของสภาความร่วมมือว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ (Inter-Agency Council Against Trafficking) หรือ IACAT รวมถึงชุดคำถามแบบสั้นเรื่องความพิการฉบับปรับปรุงของกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group Short Set of Questions on Functioning – Enhanced) หรือชุดคำถามความพิการของเด็ก (Child Functioning Module) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ในกระบวนการคัดกรองและคัดแยก (หากจำเป็น) และในจุดสำคัญอื่น ๆ เช่น ระหว่างการรับเข้าสถานพักพิง
- สร้างหลักประกันว่ากลไกการรายงานเหตุ เช่น โทรศัพท์สายด่วน สามารถเข้าถึงได้โดยบุคคลที่มีความพิการรูปแบบต่าง ๆ และมีลักษณะที่เป็นมิตรต่อเด็ก
- จัดทำคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ด้านหน้าว่าด้วยการส่งต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการไปรับบริการเพื่อป้องกันการพึ่งพาบริการจากคนในครอบครัวของผู้เสียหาย เช่น การให้คนในครอบครัวช่วยล่ามภาษามือ เป็นต้น โดยอาจทำผ่านการพัฒนาฐานข้อมูลของบริการต่าง ๆ ที่มีให้คนพิการในระดับจังหวัด เทศบาล/เมือง หรือบารังโก (รัฐบาลท้องถิ่น)

เพื่อปรับปรุงการเข้าถึงและการให้บริการสถานพักพิง การฟื้นฟูสมรรถภาพ การกลับสู่ภูมิลำเนา และการกลับคืนสู่สังคม ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- จัดตั้งแผนกช่วยเหลือในระดับบารังโก (รัฐบาลท้องถิ่น) และระดับเทศบาล/เมืองเพื่อให้ข้อมูลที่เข้าถึงได้และเข้าใจง่ายแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการเกี่ยวกับการสนับสนุนที่มีอยู่ เช่น สถานพักพิง การรักษาพยาบาล การบำบัดรักษาทางจิตวิทยา การสนับสนุนทางจิตสังคม และความช่วยเหลือทางกฎหมาย เป็นต้น

- ให้ข้อมูลที่เข้าถึงได้และเข้าใจง่ายแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการและครอบครัวของคนกลุ่มนี้เกี่ยวกับโครงการคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่ และสนับสนุนให้ลงทะเบียนและเข้าใช้บริการโครงการเหล่านี้
- สนับสนุนการจัดสรรเงินช่วยเหลือสนับสนุนคนพิการเพื่อให้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับความพิการ
- จัดการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการสำหรับเจ้าหน้าที่ด่านหน้าในบาร์งโก (รัฐบาลท้องถิ่น) อาทิต นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สถานพักพิง และบุคคลอื่น ๆ ที่รับผิดชอบงานในสถานพักพิง การฟื้นฟูสมรรถภาพ การกลับสู่ภูมิลำเนา และการกลับคืนสู่สังคม โดยการฝึกอบรมจะต้องครอบคลุมความเข้าใจและการตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการหลากหลายรูปแบบ
- จัดโครงการฝึกอบรมสำหรับครอบครัว รวมถึงครอบครัวอุปถัมภ์ และคนพิการ เกี่ยวกับการใช้ชีวิตด้วยตนเองที่เคารพเจตจำนงและความต้องการของคนพิการ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือส่วนบุคคล (personal assistance) และการสนับสนุนการตัดสินใจที่ยึดการตีความเจตจำนงและความต้องการของบุคคลนั้นเป็นสำคัญ (แทนที่จะยึดหลักประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้นเป็นสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติ)
- จัดหาสถานพักพิงสำหรับเด็กพิการที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เนื่องจากมีความท้าทายในการหาสถานพักพิงที่ยอมรับเด็กกลุ่มนี้
- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการ ในมิติที่เกี่ยวกับสถานพักพิง การฟื้นฟู การกลับสู่ภูมิลำเนา และการกลับคืนสู่สังคม
- พัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สถานพักพิง เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล และบุคลากรอื่น ๆ ว่าด้วยการให้การดูแลโดยคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะ (ดูตัวอย่างจาก Kezelman and Dombrowski, 2021) รวมถึงการจัดกิจกรรมนันทนาการ
- เสริมสร้างการให้บริการสนับสนุนในพื้นที่เมืองและชนบท โดยเฉพาะในด้านจิตใจ จิตเวช และจิตสังคม รวมถึงการให้บริการปรึกษาด้านสุขภาพทางไกลและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพหรือเจ้าหน้าที่ด้านงานพัฒนาในบาร์งโก (รัฐบาลท้องถิ่น) เพื่อให้การสนับสนุนทางจิตสังคมในชุมชน
- เสริมสร้างการสนับสนุนในชุมชนสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการทั้งในพื้นที่ในเมืองและชนบท เพื่อช่วยให้คนเหล่านี้สามารถใช้ชีวิตได้ด้วยตนเอง เช่น ช่วยให้คนพิการเข้าถึงเทคโนโลยีช่วยเหลือคนพิการ หรือมีเจ้าหน้าที่สนับสนุนส่วนบุคคลคอยดูแล
- สร้างหลักประกันว่าเด็กพิการที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้กลับสู่ระบบการศึกษา
- จัดสรรเจ้าหน้าที่และทรัพยากรทางการเงินให้เพียงพอต่อการติดตามผู้เสียหายเมื่อกลับคืนสู่สังคมแล้ว
- ประเมินและติดตามศักยภาพของรัฐบาลท้องถิ่นในการให้บริการผู้เสียหาย รวมถึงการตรวจประเมินการเข้าถึงของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ให้บริการแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ
- พัฒนาแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวเพื่อปรับปรุงบริการสนับสนุนในชุมชนสำหรับผู้เสียหายที่มีความพิการเมื่ออยู่ในสถานพักพิง ตลอดจนระหว่างการเดินทาง การกลับสู่ภูมิลำเนา และการกลับคืนสู่สังคม ให้ส่งเสริมสวัสดิการทั่วไป เคารพศักดิ์ศรีและสนับสนุนการตัดสินใจด้วยตนเอง และจะต้องคำนึงถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมของครอบครัวสำหรับเด็ก และการสร้างชีวิตที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองสำหรับผู้ใหญ่

การดำเนินคดีและการบังคับใช้กฎหมาย

เพื่อปรับปรุงการดำเนินคดีและการบังคับใช้กฎหมาย ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- เสริมสร้างรัฐบัญญัติฉบับที่ 9442 (มหากฎบัตรสำหรับคนพิการ) เพื่อให้สามารถคุ้มครองคนพิการจากการล่วงละเมิดและการแสวงหาประโยชน์ได้ดีกว่าเดิม
- แก้ไขรัฐบัญญัติฉบับที่ 11862 ส่วนขยายกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ให้ตระหนักถึงความเสี่ยงของคนพิการต่อการค้ามนุษย์ และให้รวมบทบัญญัติเพิ่มเติมเพื่อรับประกันสิทธิในการเข้ารับบริการของคนพิการ
- แก้ไขกฎหมายว่าด้วยการอนุวัติกฎและระเบียบเพื่อขยายกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ ค.ศ. 2022 ให้ครอบคลุมบทบัญญัติสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ รวมถึงเด็กพิการ
- พัฒนาข้อบังคับที่กำหนดขั้นตอนและกระบวนการในการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลสำหรับคนพิการในกระบวนการดำเนินคดี

เพื่อปรับปรุงการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- ให้การฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องความพิการสำหรับตำรวจ พนักงานอัยการ และเจ้าหน้าที่ศาล รวมถึงวิธีการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผล
- สร้างหลักประกันว่ามิงงบประมาณสำหรับการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินคดี จากการสืบสวนสอบสวนไปจนถึงการตัดสินโทษ
- ให้ข้อมูลที่เข้าถึงได้และเข้าใจได้ง่ายแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการ เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินคดีและสิทธิในการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผล
- แก้ไขคู่มือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติประเทศฟิลิปปินส์ (Philippine National Police) เพื่อให้ครอบคลุมแนวทางในการบันทึกเสียงและวิดีโอของการสัมภาษณ์ โดยจะต้องปฏิบัติตามหลักความเป็นส่วนตัวของข้อมูลและการรักษาความลับของข้อมูลเพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูลผิดพลาดทางจิตใจและเพื่อจุดประสงค์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน
- ส่งเสริมการนำ “กฎระเบียบว่าด้วยบริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายภาคบังคับ (Rule on Mandatory Legal Aid Service)” ของศาลฎีกาไปปฏิบัติ ซึ่งกำหนดว่าทนายความต้องให้บริการทางกฎหมายโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายในชุมชน ตลอดจนสนับสนุนให้ทนายฝึกหัดให้บริการทางกฎหมายโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายแก่ชุมชน โดยอาจดำเนินการผ่านการติดต่อสำนักงานอัยการ (Public Attorney’s Office) และเนติบัณฑิตยสภาแห่งประเทศฟิลิปปินส์ (Integrated Bar of the Philippines)
- เพิ่มจำนวนผู้พิพากษาทั่วประเทศเพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการแก้ไขคดี
- อนุญาตให้คนพิการเข้าร่วมในการพิจารณาคดีของศาลได้แบบออนไลน์ โดยจะต้องดูแลให้แน่ใจว่าปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตจะไม่ใช่อุปสรรคต่อการใช้ภาษามือและการใช้ล่ามถ่ายทอดต่อสำหรับคนหูหนวกอย่างถูกต้อง
- ทำงานร่วมกับคณะกรรมการภาษาฟิลิปปินส์ (Commission on the Filipino Language) และคณะกรรมการประสานงานแห่งชาติเพื่อคนหูหนวก (National Coordinating Committee for the Deaf) ในการจัดโครงการฝึกอบรมและรับรองคุณวุฒิเพื่อเพิ่มจำนวนล่ามภาษามือและล่ามถ่ายทอดต่อสำหรับคนหูหนวก และจะต้องช่วยพัฒนาทักษะของล่ามเหล่านี้ให้สามารถทำงานในบริบททางกฎหมายได้ รวมถึงการพิจารณาคดีในชั้นศาล
- กำหนดอัตราค่าบริการมาตรฐานของล่ามภาษามือและล่ามถ่ายทอดต่อสำหรับคนหูหนวก

- ให้ความสำคัญว่าศาล ตลอดจนสำนักงานกิจการคนพิการ (Persons with Disability Affairs Office) รัฐบาลท้องถิ่น และผู้ให้บริการรายอื่น ๆ มีงบประมาณเพียงพอสำหรับบริการล่ามภาษามือและล่ามถ่ายทอดสำหรับคนหูหนวก
- เพิ่มจำนวนล่ามภาษามือที่พร้อมให้บริการด้วยการกำหนดให้รัฐบาลท้องถิ่นว่าจ้างและให้ค่าตอบแทนที่สมเหตุสมผลสำหรับบริการของคนกลุ่มนี้
- พัฒนาระบบข้อมูลบริการต่าง ๆ ที่ผ่านการรับรองเพื่อสนับสนุนการช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรม (procedural accommodations) เช่น รายชื่อล่ามภาษามือและล่ามถ่ายทอดสำหรับคนหูหนวกที่ผ่านการรับรองและได้รับอนุญาตจากศาลฎีกาว่าสามารถให้บริการในศาลได้ และจะต้องทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวด้วย โดยอาจเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของศาลฎีกา เป็นต้น
- ให้นุเคราะห์สนับสนุนด้านการสื่อสาร (เช่น นักบำบัดการพูด) มีส่วนร่วมในกรณีผู้เสียหายมีความพิการด้านสติปัญญาหรือไม่ได้ใช้ภาษามือมาตรฐาน เพื่อให้บุคคลกลุ่มนี้สามารถให้การได้ระหว่างการสืบสวนสอบสวนและการพิจารณาคดีในศาล
- พัฒนากลุ่มตัวแทนทางกฎหมายหรือตัวกลางที่มีความเข้าใจเรื่องความพิการและประเด็นเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์ ซึ่งสามารถช่วยแนะแนวทางแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการในกระบวนการทางกฎหมายและสนับสนุนผู้เสียหายระหว่างกระบวนการในชั้นศาลได้ โดยควรรวมถึงผู้เชี่ยวชาญงานพิทักษ์สิทธิเด็กหรือตัวกลางที่สามารถสนับสนุนเด็กที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้

ความร่วมมือและการสร้างเครือข่าย

เพื่อปรับปรุงการประสานงานและความร่วมมือ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- รวมมุมมองของคนพิการไว้ในแผนปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์แห่งชาติเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ (National Strategic Action Plan Against Trafficking in Persons)
- สนับสนุนการใช้ข้อบังคับใหม่ ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความพิการตามกฎหมายว่าด้วยการอนุวัติกฎระเบียบเพื่อขยายกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ ค.ศ. 2022 (Rules and Regulations for the Expanded Anti-Trafficking in Persons Act of 2022) ด้วยการพัฒนาแนวทางมาตรฐานที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การใช้ชุดคำถามแบบสั้นเรื่องความพิการฉบับปรับปรุงของกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group Short Set of Questions on Functioning – Enhanced) หรือชุดคำถามความพิการของเด็ก (Child Functioning Module) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) และดูให้แน่ใจว่าเจ้าหน้าที่ด่านหน้าและบุคคลอื่น ๆ รู้ว่าจะใช้ชุดคำถามเหล่านี้อย่างไร
- ผลักดันการดำเนินงานเชิงสถาบันให้ครอบคลุมความพิการโดยการแต่งตั้งคณะทำงานหรือบุคคลประสานงานเพื่อคนพิการในชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ตลอดจนจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้องและอำนวยความสะดวกให้บุคคลเหล่านี้มีโอกาสแบ่งปันความรู้และประสบการณ์
- ทำให้คนพิการเข้าถึงระบบอนามัยเจริญพันธุ์ได้
- นำงบประมาณว่าด้วยเพศและการพัฒนา (Gender and Development) มาใช้กับการบริการคนพิการ รวมถึงการผลิตสื่อข้อมูลว่าด้วยเพศและการพัฒนาที่เข้าถึงได้และเข้าใจง่าย
- เสริมสร้างการมีส่วนร่วมกับสภาแห่งชาติว่าด้วยคนพิการและองค์กรคนพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ประเทศไทย

การดำเนินคดี

เพื่อปรับปรุงการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- พัฒนามาตรฐานสำหรับการเก็บข้อมูลผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ โดยคำนึงถึงอัตลักษณ์ที่หลากหลายของคนกลุ่มนี้ อาทิ อายุ วัย เพศสภาพ และประเภทความพิการ รวมทั้งส่งเสริมการจำแนกประเภทและการรายงานข้อมูลการค้ามนุษย์โดยแยกตามความพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เช่น การใช้ชุดคำถามแบบสั้นเรื่องความพิการฉบับปรับปรุงของกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group Short Set of Questions on Functioning – Enhanced) หรือชุดคำถามความพิการของเด็ก (Child Functioning Module) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF)
- รวมประเด็นเกี่ยวกับความพิการและความเสียเปรียบในมิติต่าง ๆ ที่พาดขวางกันไว้ในแนวทางการทำงานที่มีอยู่และในการฝึกอบรมด้านการค้ามนุษย์สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ศาล เช่น วิธีการระบุความต้องการของคนพิการ (โดยเฉพาะกลุ่มที่ความพิการไม่ได้ปรากฏให้เห็นเด่นชัด) และการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลในทุกขั้นตอนของกระบวนการสืบสวนสอบสวน การดำเนินคดี และการพิพากษาคดี โดยควรเน้นแนวทางที่มีผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางและช่วยให้สามารถเก็บข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการทางกฎหมายได้
- ให้ข้อมูลที่เข้าถึงได้และเข้าใจได้ง่ายแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการ เกี่ยวกับกระบวนการสืบสวนสอบสวน การดำเนินคดี และการพิพากษาคดี ตลอดจนสิทธิในการช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผล
- จัดการฝึกอบรมล่ามภาษามือให้พัฒนาทักษะในการทำงานในบริบทเกี่ยวกับกฎหมาย ซึ่งรวมถึงในการพิจารณาคดีในศาลด้วย
- ให้บุคลากรสนับสนุนด้านการสื่อสาร (เช่น นักบำบัดการพูด) มีส่วนร่วมในกรณีผู้เสียหายมีความพิการด้านสติปัญญาหรือไม่ได้ใช้ภาษามือมาตรฐาน เพื่อให้บุคคลกลุ่มนี้สามารถให้การได้ระหว่างการสืบสวนสอบสวนและการพิจารณาคดีในศาล
- พัฒนากลุ่มผู้แทนทางกฎหมายหรือคนกลางที่มีความเข้าใจเรื่องความพิการและการค้ามนุษย์ โดยจะต้องเป็นผู้ที่สามารถให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายและแนะแนวทางให้แก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการได้ตลอดทั้งกระบวนการทางกฎหมายและให้การสนับสนุนผู้เสียหายกลุ่มนี้ในการพิจารณาคดีในชั้นศาลด้วย ข้อนี้ควรรวมถึงผู้เชี่ยวชาญงานพิทักษ์สิทธิเด็กหรือตัวกลางที่สามารถสนับสนุนเด็กพิการที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

การคุ้มครอง

เพื่อปรับปรุงการคัดกรองและการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความพิการ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:

- พัฒนาหลักสูตรและให้การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านหน้า (ทั้งตำรวจ เจ้าหน้าที่ด้านแรงงาน เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่จากกองทัพอากาศและศุลกากร นักสังคมสงเคราะห์ และบุคลากรทางการแพทย์) ตลอดจนบุคลากรจากองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรคนพิการ เพื่อสร้างความเข้าใจว่าด้วยจุดตัดระหว่างการค้ามนุษย์และความพิการ
- สร้างหลักประกันว่ากลไกในการรายงานเหตุ เช่น สายด่วน หรือแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ สามารถเข้าถึงได้โดยบุคคลที่มีความพิการรูปแบบต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่ปลายทางสามารถส่งต่อบุคคลเพื่อรับบริการที่เหมาะสมได้
- พัฒนาแนวทางในการคัดกรองกรณีที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ รวมถึงความพิการที่ไม่ได้ปรากฏให้เห็นเด่นชัด แนวทางดังกล่าวควรเน้นย้ำแนวทางที่มีผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง และเอื้อให้สามารถเก็บข้อมูลที่น่าไปใช้ในกระบวนการทางกฎหมายได้และเพื่อจุดประสงค์ในการคุ้มครองผู้เสียหาย นอกจากนี้ แนวทางการคัดกรองนี้จะต้องครอบคลุมถึงการใช้ชุดคำถามแบบสั้นเรื่องความพิการฉบับปรับปรุงของกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group Short Set of Questions on Functioning – Enhanced) หรือชุดคำถามความพิการของเด็ก (Child Functioning Module) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยกลุ่มวอชิงตัน (Washington Group) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) และต้องมีการฝึกอบรมเพื่อให้เจ้าหน้าที่ด้านหน้าสามารถนำชุดคำถามเหล่านี้ไปใช้ได้
- วางแนวปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ด้านหน้าที่ควรส่งต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการไปรับบริการจากที่ใด ขึ้นนี้อาจรวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูลบริการต่าง ๆ สำหรับคนพิการที่มีอยู่ในจังหวัด อำเภอ และตำบล
- เพื่อปรับปรุงการเข้าถึงและการให้บริการสถานพักพิง การฟื้นฟูสมรรถภาพ การกลับสู่ภูมิสำเนา และการกลับคืนสู่สังคม ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ:
- กำหนดบทบาทและขีดความสามารถของหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงช่องว่างใด ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้มั่นใจว่าจะมีการประสานงานและความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่ผู้เสียหาย
- พัฒนาแนวทางในการให้บริการสถานพักพิง การฟื้นฟูสมรรถภาพ การกลับสู่ภูมิสำเนา และการกลับคืนสู่สังคมสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการ
- จัดการฝึกอบรมสำหรับนักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สถานพักพิง เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล และบุคคลอื่น ๆ ที่รับผิดชอบงานในการให้สถานพักพิง การฟื้นฟูสมรรถภาพ การกลับสู่ภูมิสำเนา และการกลับคืนสู่สังคม เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการและการตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการหลากหลายรูปแบบ
- ต่อยอดจากวิธีปฏิบัติที่ดีซึ่งดำเนินการอยู่แล้วในการทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรคนพิการในการให้บริการสถานพักพิง การกลับสู่ภูมิสำเนา และการกลับคืนสู่สังคม
- รวมมุมมองด้านความพิการเอาไว้ในโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดูแลโดยคำนึงถึงขนาดแผลทางจิตใจสำหรับนักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สถานพักพิง เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล และบุคลากรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
- เสริมสร้างการให้บริการสนับสนุนทางด้านจิตใจ จิตเวช และจิตสังคม โดยเฉพาะที่อยู่นอกเหนือสถานให้บริการดูแลสุขภาพ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงผ่านทางเลือกออนไลน์ บริการดูแลสุขภาพทางไกล และตัวเลือกบริการที่มีอยู่ในชุมชน

- เสริมสร้างโอกาสสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการในการเข้าถึงการสนับสนุนจากเพื่อน (peer support) ซึ่งรวมถึงผ่านกลุ่มบุคคลที่อยู่ในชุมชนเดียวกันหรือทางออนไลน์
- ต่อยอดจากวิธีปฏิบัติที่ดีซึ่งดำเนินการอยู่แล้วในการเชื่อมโยงคนพิการเข้ากับโอกาสในการจ้างงานอย่างครอบคลุม ตลอดจนการฝึกอบรมด้านวิชาชีพและการสนับสนุนด้านการใช้ชีวิต (การฝึกอบรมและเงินทุนเพื่อเริ่มต้นธุรกิจใหม่)
- ให้ข้อมูลกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นคนพิการเกี่ยวกับบัตรประจำตัวคนพิการและโครงการความคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ ที่พวกเขามีสิทธิได้รับ และสนับสนุนให้คนกลุ่มนี้ลงทะเบียนใช้สวัสดิการเหล่านี้

การป้องกัน

เพื่อป้องกันการค้ามนุษย์คนพิการ ควรมุ่งเน้นความพยายามเพื่อ :

- พัฒนาข้อมูลที่เข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายว่าด้วยการค้ามนุษย์ที่มุ่งเป้าไปยังคนพิการและครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งควรรวมถึงสื่อที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับช่วงวัยของเด็กพิการ สามารถเผยแพร่สื่อต่าง ๆ ผ่านทางโรงเรียน องค์กรคนพิการ และผ่านช่องทางที่คนพิการใช้ (เช่น สื่อสังคมออนไลน์ จดหมายข่าวในชุมชน เป็นต้น)
- ขยายการทำกิจกรรมให้ครอบคลุมคนพิการและครอบครัวผ่านโรงเรียน องค์กรคนพิการ และชุมชน เพื่อสร้างการตระหนักรู้ในเรื่องการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์ และให้ข้อมูลว่าจะร้องขอความช่วยเหลือได้จากที่ใดบ้าง
- สร้างความเข้าใจให้คนพิการเกี่ยวกับสิทธิของตนเอง รวมถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานและค่าแรง ตลอดจนสิทธิทางเพศและสิทธิการเจริญพันธุ์ ข้อมูลดังกล่าวควรรวมไว้ในโครงการฝึกอบรมทักษะพลเมืองหรือทักษะชีวิตที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานรัฐ หน่วยงานพัฒนาเอกชน หรือองค์กรคนพิการ ทั้งนี้ สามารถรวมข้อมูลที่เหมาะสมกับช่วงวัยไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนได้ด้วยเช่นกัน
- เสริมสร้างการมีส่วนร่วมขององค์กรคนพิการในความพยายามเพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ รวมถึงการเชิญตัวแทนจากองค์กรคนพิการมาเข้าร่วมในคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
- แก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ให้ตระหนักถึงความเปราะบางเฉพาะของคนพิการต่อการถูกค้ามนุษย์ และเพิ่มบทบัญญัติเพิ่มเติมเพื่อรับรองสิทธิในการเข้ารับบริการของคนพิการ

